

Úvodník

Čermák Karel: Komu patří moc	4
------------------------------	---

Dokument

Zásady etického chování právníků	8
----------------------------------	---

Články

Macur Josef: Zájem stran na vysvětlení skutkového stavu v civilním soudním řízení	10
Ševčík Vlastimil: Jen malá úvaha, nikoli polemika	22
Fiala Josef: Realizace zástavního práva podle § 151f obč. zákoníku	28
Marčák Michael: K některým otázkám novelizace zákona o cenných papírech, provedených zákonem o Komisi pro cenné papíry	36
Zelenka Pavel: Několik poznámek k § 151 odst. 1) tr. řádu	39
Jelínek Jiří: Obviněný a jeho právo na obhajobu (nad jedním rozhodnutím)	42
Nykodým Jiří: Praní peněz a povinnost mlčenlivosti	49

Přečetli jsme za Vás

52

Z judikatury

• K otázce přípustnosti více obhájců; doručování písemností více obhájcům	62
• Nárok ustanoveného obhájce na hotové výlohy (stravné)	63
• K zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku	64
• K otázce rozhodování o nákladech řízení na ochranu osobnosti	66
• K některým otázkám zadržovacího práva podle obč. zákona k podmínkám nařízení předběžného opatření soudem	69
• Upozornění na některá další rozhodnutí, otištěná v jiných periodikách	74

Z České advokátní komory

1) Informace o schůzi představenstva ČAK ve dnech 7. – 8. 12. 1998	76
2) Pojištění advokátů – upozornění	78
3) Výsledky advokátních zkoušek ve II. pololetí 1998	79
4) Informace o výsledku uznávacích zkoušek zahraničních advokátů	80
5) Zasedání zkušební komise ČAK dne 2. 12. 1998	80

Obsah

6) Stanovisko ČNB ve věcech konkurzu – sdělení	81
7) Dopisy obhájců do vazebních věznic – upozornění	82
8) Profesní komory bilancovaly	83
9) České časopisy v knihovně ČAK v roce 1999	83
10) Splatnost příspěvku na činnost ČAK a odvodu do sociálního fondu – upozornění	84
Z kárné praxe	
• Běh lhůty k podání návrhu na zahájení kárného řízení	84
• Neoprávněné účtování položek, které nejsou úkony podle advokátního tarifu, je nepřipustné	85
Víte, že... (Stanislav Balík)	87
Sbírka útěchy	
Dopis – povzdech (Jiří Švec)	88
Ze zahraničí	
Hencovská Mária: Novelizácia Trestného zákona po vzniku samostatnej Slovenskej republiky	91
Vyšlo č. 5/98 Bulletinu slovenské advokacie	95
Recenze, anotace	
Politická elita meziválečného Československa 1919 – 1938. Kdo byl kdo (Stanislav Balík)	97
Z odborných časopisů	98
Tisk o advokacii	102
Různé	
1) Z třetího soudnělékařského a toxikologického sjezdu (Miroslav Mitlöhner)	109
2) Zajímavý software pro advokáty (Petr Kania)	111
3) První ročník turnaje české advokacie v golfu	112
4) EMP – odborný právnícký časopis	112
Humor	114
Inzerce	115

Komu patří moc

Nevím, proč bych měl něco předstírat: tenis a golf nehraju, na alpských pistách taky nevykám, historky z trekingu v Himálajích bych si musel vymýšlet a mé intimní zážitky se stážistkami by nezaujaly ani dívka z církevní mateřské školy v Hustopečích. Na politiku se zkrátka nehodím, ledaže by mě k tomu alespoň částečně v Čechách kvalifikovala moje občas obhroublá mluva. Jako takto všestranně handicapovaná osoba jsem se onehdá rozhodl učinit přece jenom něco pro své zdraví a místo Himálají či stážistky jsem navštívil sobě doporučenou lékařku. Byla to mladá dáma (všechno je relativní), chvíli mě pozorovala nvyvíma očima a posléze – co jiného jsem ve svém věku už mohl čekat – mi naordinovala takzvané odběry, které spočívají nikoliv v tom, jak byste si snad mohli myslet, že vy se stanete odběrateli nějakých léčivých prostředků či postupů, nýbrž právě naopak, dodavatelem svých nejrůznějších tělních tekutin a jiných tělesných součástí jste vy, kdežto bezplatným odběratelem zdravotnická služba. Je na to ostatně od pacientů pojištěna. Vzepřel jsem se až potřetí, když se zjistilo, že je zde suspicio inflammationis uteri chronicae origine praenatali latere dextro, způsobované jakýmsi očíslovaným virem, jímž jsem byl infikován již coby embryo (příčemž nebylo vyloučeno, že mou chorobu způsobuje případně opotřebovanost diagnostických přístrojů nebo zdravotnické administrativy, která zaměnila flaštičky). A když byly tedy posléze nařízeny další odběry, tentokrát již nikoliv v 6.30 v Karlíně, nýbrž v 5.30 kdesi v Počernicích či v Radotíně, zapochyboval jsem, že mám opravdu dělohu, a podepsal jsem raději revers, že беру veškerou odpovědnost za vira, uterus, diagnostické přístroje i opotřebovaný personál na sebe a tiše jsem si spolu s panem prezidentem pomyslel, co kdyby se tak mnohý lékař nad sebou zamyslel, ale pomyslel jsem si to opravdu tiše a tajně, když jsem si vzpomněl, co už sám pan prezident kvůli tomu zkusil, že si to pomyslel nahlas.

Ale ono nám dnes ani tak nejde o vtipkování na účet zdravotnictví (ještě si třeba zavtipkujeme na svůj vlastní účet), ani o vira, ani o pana prezidenta, ba ani o mou diagnózu na susp infl ut chron or prenat lt dx, nýbrž o moc; a to je – abychem uspokojili naše liberály – skoro tolik, jako když jde o peníze.

Mnohý absolvent kurzu občanské nauky pro učební obor bez maturity, tedy i mnohý novinář, politik, poslanec či senátor, neřku-li ministr, si s mocí moc

starostí nedělá, neboť byl vyučen, že veškerá moc patří lidu, tj. jemu. Zapomíná, že zapamatovaný výrok nic neříká o tom, co to moc je; že se vztahuje jen k moci ve státě; a konečně, že i tak je v mnohém kontroverzní a diskutabilní.

Všimli jste si, jakou moc nade mnou vykonávala ona graduovaná mladá dáma s nvyvýma očima? Hernajs, já skákal v půl sedmé ráno po smrdutých a špinavých laboratořích jako cvok. Všimli jste si, jak jsem se napotřetí její moci vzešel? Kdo jí tuto moc dal? Lid? Zákon? Starou belu. Lékařský diplom? Možná, že přilhořívá. Ale co s takovým nějakým léčitelem bez diplomu? Dala jí moc moje submisivita? Obavy, které ve mně vyvolala? Hoří? Asi ještě ne úplně. Obecně sdílené vědomí, že je třeba dbát o své zdraví a podrobit se zdravotnickým příkazům? Tady to nejspíš někde bude.

Moc je tedy chování, které určuje chování někoho jiného. Moc je vztah mezi lidmi. Moc není ovládání věcí, jejich přemísťování, přetváření, využívání, zničení. Ovládání věcí, jako jsou tenisové rakety, míče, auta, mobilní telefony a počítače, může být jen náhražkou pocitu moci u těch nejubožejších. Ve skutečnosti jsou sami objekty moci. Moc předpokládá svobodnou vůli ovládaného subjektu; a moc si ji musí přát, protože jinak přestává být mocí. Moc totiž není násilí, které eliminuje svobodnou vůli. Moc má své hluboké a divné kořeny v kulturním a historickém prostředí, v němž žijeme. Spočívá na nějakém způsobu uznávání převahy. Vzdělanostní, zkušenostní, ekonomické, sociální. Moc rodičů nad dětmi, učitele nad žákem, lékaře nad pacientem, kněze nad věřícím, zaměstnavatele nad zaměstnancem. Moc tisku, moc reklamy. Moc politická. Institucionalizovaná moc státní. Moc světská a moc duchovní.

Moc nelze z lidských vztahů odstranit a zdá se mi, že ani její celkový rozměr zmenšit. A proč taky? Problém totiž není ani tak v rozměru moci, jako v jejích cílech a prostředcích.

Moc se nelegitimizuje, jak jsme si mohli povšimnout, nějakým hlasováním či průzkumem veřejného mínění, nýbrž svým cílem. Legitimním cílem moci není moc sama, to je logicky nesmysl, nýbrž prospěch ovládaného (blaho jednotlivce) či ovládaných (blaho obce). Nevím, proč musíme do omrzení poslouchat, jak je úsilí, ba boj o moc jako takovou a o zničení protivníka ušlechtilý a záslužný a otázka „moc k čemu“ zbytečná, jen je-li celý tento bojový proces včetně halasného ryku prý „demokratický“. Moc neusiluje o vítězství nad ovládaným, natož o jeho degradaci nebo zničení. Koho by pak ovládala? Cílem moci mé milé paní doktorky nade mnou bylo zcela legitimně blaho mého individuálního zdraví. Ona nade mnou nechtěla ani zvítězit, ani mě zahubit; z tohoto pohledu jí nelze nic vytknout.

V našem kulturně-historickém prostředí evropské civilizace není snad nedůležité – a zdaleka si nedělám nárok na nějakou originalitu těchto úvah – se malou chvílí zastavit nad blahem jednotlivce a blahem obce jako nad cílem moci. Péče o tato dvě blaha byla kdysi institucionálně rozdělena mezi moc duchovní a moc světskou. Církev si brala na starost individuální spásu duše každého jednotlivce, kdežto péče o obecné blaho pozemské připadala různým institucím světským. Jako specialista na individuální péči přebírala postupně církev ke svému pastoračnímu úkolu (a moci) i jiné úkoly, vyžadující individuální pozornost každé jednotlivé ovečky, jako je tomu ve školství, ve zdravotnictví a v sociální péči; a hle, i zde se ukázalo, jaké mocenské aspekty i tato péče má. Osvícenství zrodilo moderní stát a individuální blaho věčné spásy nahradilo konzumním blahem pozemským. Už absolutistický osvícenský stát při pokusech o totalizaci existujících mocí se snažil individuální pastýřský úřad převzít na sebe, což ovšem začasťe končilo individuální péčí tajných agentů. To je nebezpečí každé institucionalizace individuální péče a moci s tím spojené (viz např. už inkvizice, naše komunistické zkušenosti a současná potřeba chránit osobní data). Jak při všem, co je spojeno s individuální péčí o světské blaho selhává i demokratický stát, není třeba při pohledu na trosky školství, zdravotnictví a sociální péče nijak zvlášť dokládat. Cesta zpět přes více než dvě století ovšem neexistuje a nad nějakou další zbrklou obdobou kuponové privatizace si lze jen povzdechnout. Moc se dokáže ekonomům často pěkně vysmát. Jestli ode mne ta kněžka medicíny požadovala nejprve generální zpověď, pak účinnou lítost nad mým hříšným celoživotním obcováním s ďábelským virem a jestli mi konečně jako pokání uložila třikrát časně vstát, čurat do lahvičky a vdechovat očistcové výpary v laboratoři, jednala zajisté v souladu se zásadami nadstandardní individuální péče o mé hříšné tělo i duši a jistě se cítila jako ta dobrá pastýřka, která z trní a hloží vyrvala zbloudilou ovci a na svých statných bedrech ji odvážně donesla zpět do svého hygienického ovčince.

Pojednali jsme o cílech moci; měli bychom ještě zauvažovat o jejich prostředcích. Ale vždyť vy o tom víte, milí přátelé, víc, než já, jen ze sebe nedělejte takové svatoušky. Copak jste to tuhle naslíbovali klientu Vejražkovi, že jste se ho zbavili už za deset minut proti obvyklým třem a půl hodinám? Za copak jste to potrestali klientku Dobromilovou, že jste ji nechali čekat tak dlouho, až jí ujel poslední autobus? Proč musela vaše sekretářka celé odpoledne říkat, že jste u ministra, ačkoliv jste mazali mariáš U kata? Čím jste to tak vyděsili kapsáře Holubičku, že vám dokonce složil zálohu? Co sledujete tím, že vaše návštěvní hodiny začínají ve 23.00?

Tak jo, taky advokát poskytuje pastorační služby zbloudilým ovečkám i všelijakým kozlům a dokáže svým chováním vynutit nějaké chování jejich. Má nad ni-

mi moc. Cílem této moci je však blaho oveček a ne pastýře; od dobrého pastýře se naopak očekává oběť, která je kompenzací té moci, kterou vykonává. A pokud jde o prostředky své moci, šetří sliby ráje, hrozbami pekla i jinými šalbami, protože od něho znějí sliby, hrozby i šalby věrohodně.

Zase samé abstraktní plky a napomínání, že ano, ale jak zvýšit příjem, to nám konkrétně žádný neporadí. To máte jako s tím profesorem teoretické fyziky, co se pokusil v populární přednášce vysvětlit principy elektromagnetického vlnění, načež ho jeden z posluchačů v diskusi požádal, zda by mu nedošel opravit televizor. Copak já, já už váš hněv nějak přežiji, ale pan prezident, ten aby se po reakcích politiků a novinářů na svůj novoroční projev pomalu přihlásil do nějakého rekvalifikačního kurzu. Nejspíš na účetního, aby nám, jak se na prezidenta sluší a patří, poradil s tou zapeklitou DPH. S rekvalifikací politiků a novinářů na politiky a novináře totiž u nás nehne nikdo.

Ale abych byl na závěr konkrétní. Poslyšte, že mě ta doktorka s tím virem a tou latinou zbytečně moc vyděsila? Nebo mám to uložené pokání nakonec přece jen vykonat?

Karel Čermák

Leden 1999

Bulletin advokacie jako jediný odborný časopis přináší pravidelně informace o obsahu periodik z oblasti práva a hlavních souvisejících oborů.

Dnes na stranách 98 – 102.

Zásady etického chování právníků

V *Bulletinu advokacie* č. 5/1997 byla uveřejněna zpráva pod názvem „Nový orgán právníků“. V ní byli čtenáři informováni o tom, že v rámci Jednoty českých právníků, jež se považuje za historického nástupce Právnícké jednoty, založené roku 1864, byl vytvořen celorepublikový orgán – gremium JČP.

Současně bylo sděleno, že k prvním úkolům tohoto orgánu náleží vypracování jakéhosi etického kodexu, jenž by se vztahoval na všechny právníky působící v jakýchkoliv právnických povoláních.

Dnes můžeme s uspokojením konstatovat, že podniknutá práce se zdařila. Zasloužili se o to členové komise, jež v rámci gremia JČP byla ustavena a v ní zasedli pánové: JUDr. Karel Čermák, předseda České advokátní komory, JUDr. Petr Hajn, DrSc., profesor Masarykovy univerzity v Brně, JUDr. Miroslav Liberda, děkan Právnícké fakulty v Olomouci a JUDr. Antonín Mokřý, předseda Vrchního soudu v Praze. Všech prací se, bohužel, nezúčastnil JUDr. Liberda, který krátce po zahájení činnosti komise zemřel. Práce tudíž ležela na uvedených třech členech. Komise se po individuálních přípravných studiích podkladových materiálů sešla za součinnosti tajemníka gremia JČP JUDr. Vladislava Brože k dvěma zasedáním, na nichž byly prodiskutovány jak analogické materiály cizí, tak i došlé připomínky. Výsledek práce komise pak byl podroben rozsáhlé diskusi jak na zasedání všech členů gremia, tak i v Radě JČP, která je vrcholným orgánem Jednoty. Konečný elaborát byl pak po jazykové stránce upraven Dr. Václavem Škachem, CSc. Definitivní text je pod níže uvedeným názvem publikován v nejvýznamnějších právnických periodikách a tedy též na tomto místě.

JUDr. Vladislav Brož

Jednota českých právníků, vědoma si mimořádného významu práva, právního řádu a prosazování spravedlnosti, přijala na návrh gremia JČP následující

ZÁSADY ETICKÉHO CHOVÁNÍ PRÁVNÍKŮ

Etika právníka je jeho profesionální ctí. Její náplní proto není jen jeho úspěšnost, ale především jeho věrnost zásadám práva a spravedlnosti vyplývajícím z kulturního a historického dědictví evropského humanismu a křesťanství.

Proto právník má zachovávat zejména následující zásady:

- řídit se základními principy práva a spravedlnosti v procesu tvorby, uskutečňování a kritiky objektivního práva,
- řešit právní problémy z hlediska rovnosti práv a rovnosti přístupu k právům všech subjektů, jichž se právo dotýká, nebo se může dotknout,
- respektovat práva nabytá v dobré víře,
- vždy poměřovat, jako nejvyšším kritériem, svůj postoj s ohledem na dodržování základních lidských práv a svobod, jak jsou vyjádřeny v mezinárodních úmluvách a ústavních principech,
- přistupovat k instituci demokratického právního státu s náležitou úctou a být vždy jeho aktivním zastáncem; pečlivě odlišovat instituci státu od momentálních režimních zájmů, které se v určité době prosazují,
- přistupovat střízlivě a věcně k právním institucím přítomným i historickým a jejich kritiku, popř. hodnocení, provádět střízlivě, bez emocí a sledování osobního prospěchu,
- vystupovat vůči účastníkům právních vztahů všeobecně poctivě, aby je úmyslně neuváděl v omyl o jejich právech a povinnostech,
- nezneužívat svých znalostí práva ve svůj vlastní prospěch nebo na úkor ostatních účastníků právních vztahů, zejména práva neznaných,
- vždy pečlivě zjišťovat, které zájmy účastníků právních vztahů jsou oprávněné a postupovat tak, aby zjevně neoprávněným zájmům neposkytoval svým postupem žádnou podporu,
- klást vždy, nad své majetkové nebo jiné osobní zájmy, zájmy práva a spravedlnosti,
- osobně ani odborně nesnižovat a nenapadat jiné právníky, nýbrž střety s nimi řešit věcně a střízlivě,
- spolupracovat s ostatními právníky podle svého postavení, aby byl rychle, účinně a hospodárně zjednan průchod právu a spravedlnosti,
- vystupovat korektně a odpovědně v odpůrčích vztazích.

Právník má vždy osvědčovat věrnost těmto zásadám s příslušnou dávkou aktivity a v případě potřeby i osobní statečnosti, jíž je třeba k jejich obhájení a prosazení.

Jednota českých právníků, jako pokračovatel tradice Právnícké jednoty sdružující právníky všech profesí a oborů v naší zemi, přijala po bedlivém uvážení přihlížejíc k dějinným zkušenostem a vědeckým poznatkům nové doby výše uvedené Zásady etického chování právníků a očekává, že je široká právnícká obec přivítá, přijme za své a bude k nim ve své každodenní práci vždy přihlížet a bude podle nich posuzovat chování jednotlivých právníků.

JUDr. Otakar Motejl, v. r.
předseda Jednoty českých právníků

Prof. JUDr. Josef Macur, DrSc.

Brno

Zájem stran na vysvětlení skutkového stavu v civilním soudním řízení

Úvod

Společenské změny, jež nastaly po listopadu 1989, vedly v oblasti občanského práva procesního k vyloučení autoritativního a paternalistického postavení státu, resp. soudu v civilním soudním řízení. Závažné deformace civilního procesu, k nimž došlo v letech 1948 až 1989, jsou odstraňovány. V tomto úsilí má podstatný význam také důsledné uplatnění zásady projednací, která společně se zásadou dispoziční do značné míry určuje právní povahu civilního procesu.

V souladu se zásadou projednací se v civilním soudním řízení uplatňuje zvláštní, pro toto řízení charakteristický, informační systém, na jehož základě je vnášen do civilního procesu skutkový materiál. Tento materiál není zajišťován vyhledávací a vyšetřovací činností mocenského orgánu státu, ale iniciativní procesní činností procesních stran, která se rozvíjí na základě jejich individuálních procesních zájmů. V kontradiktorním civilním soudním řízení, v němž vždy vystupují pouze dvě sporné strany, jsou informace potřebné k projednání a rozhodnutí věci soudem získávány na základě skutkových přednesů jedné procesní strany, k nimž zájímá stanovisko a podává vysvětlení druhá procesní strana. Systém skutkových tvrzení a jejich vysvětlování, založený na procesních zájmech stran a na jejich procesní aktivitě, dovoluje soudu, aby bez hrubších mocenských zásahů získal dostačující skutkový materiál potřebný pro rozhodnutí sporu. V civilním procesu jsou především strany odpovědné za shromáždění potřebného skutkového materiálu a za eventuální nedostatky v této své procesní činnosti jsou také sankcionovány (např. podle pravidel o důkazním břemenu).

Vzhledem k uvedeným okolnostem musí ovšem také soud dostatečně respektovat procesní zájmy stran na vysvětlování a objasňování skutkového stavu. Nesmí do jejich realizace subjektivně mocensky zasahovat a nepřiměřeně tuto významnou procesní činnost stran omezovat, neboť by tím narušoval plné rozvi-

nutí informačního systému, který je charakteristický právě pro civilní proces a je hlavní zárukou náležitého objasnění skutkového stavu, významného pro rozhodnutí věci.

Vnitřní přesvědčení soudce a zájem procesních stran na vysvětlení skutkových okolností

V civilním procesu, ovládaném zásadou projednací, je soudce při objasňování a vysvětlování skutkového stavu vázán na přednesy stran. Aktivita soudu při shromažďování skutkového materiálu se může uplatňovat jen okrajově a subsidiárně. Ke skutečnostem, jež procesní strany považují za pochybné (sporné), nemůže soudce přistupovat jako ke skutečnostem pravdivým, i kdyby byl předběžně o jejich pravdivosti vnitřně přesvědčen. Nemůže odmítnout dokazování, jímž mají být tyto skutečnosti objasněny. Vázanost soudce na přednesy stran však zaniká, jakmile soudní jednání bylo ukončeno. Soudce je pak povolán k tomu, aby si volně utvořil své vlastní přesvědčení o pravdivosti či nepravdivosti skutkových tvrzení stran, resp. o existenci či neexistenci sporných skutkových okolností.

Z uvedeného nevyplývá, že každé soudcovské přesvědčení má pro civilní soudní řízení podstatný význam. Procesně významné je pouze přesvědčení, založené na přísně logických úvahách, neboť jen takové přesvědčení může být – jak zákon předpokládá a vyžaduje – přezkoumatelné jinými osobami. Intuitivní poznání může soudce využít pouze za předpokladu, že se mu podaří dosažený poznatek zpětně zdůvodnit za pomoci prostředků a metod logického myšlení (jestliže např. soudce intuitivně nabude přesvědčení o předpojatosti svědka a nepravdivosti jeho výpovědi, může svůj postup opřít o další zjištěné skutečnosti, např. že svědek byl podplacen, i když půjde o skutečnosti zjišťované a proěřované až na základě intuitivního poznání).

Jinak ovšem nelze připustit, aby se intuitivní poznání přímo a bezprostředně uplatňovalo v soudním řízení, neboť sféru intuitivního poznání nelze za současné úrovně vědy zobecnit a intuitivně získaná skutková zjištění soudu by nebyla přezkoumatelná (např. v odvolacím řízení). Dokazování je možné jen proto, že všechny subjekty zúčastněné na řízení vyvíjejí myšlenkovou činnost ovládanou objektivními zákonitostmi lidského myšlení, jež jsou obecně přijímány. Jen na základě obecných zákonitostí, jimiž jsou ovládány jak deduktivní logické operace, tak induktivní metody poznání, spojené s obecným uznáváním určitých zkušenostních vět, mohou být určitá skutková zjištění obecně přijímána a uznávána a jejich správnost může být přezkoumávána a kontrolována. Rozvíjení myšlenkové činnosti, spojené s přijímáním informací a jejich zpracováním za pomoci logických operací, pak nemůže být monopolem soudu ani jiného státního orgánu.

Podstata soudního dokazování nespočívá v psychickém působení stran na osobnost soudce, aby si vytvořil určité vnitřní přesvědčení o skutkovém stavu, ale především ve vytváření určité struktury informací a v jejich logickém zpracování, na jehož základě může být vyneseno soudní rozhodnutí. Na tomto charakteru dokazování nic nemění okolnost, že v kontradiktorním sporu každá strana přistupuje k navrhování důkazů z hlediska svých procesních zájmů. Oprávněné zájmy stran, vznikající v souvislosti s dokazováním, je nutno respektovat právě proto, aby byly do řízení vneseny informace, jejichž zpracování v souladu s obecnými principy lidského myšlení umožňuje pravdivé zjištění skutečností, důležitých pro vynesení soudního rozhodnutí. Aktivita stran při dokazování nemá spočívat v přesvědčování soudu nebo odpůrce ve smyslu navozování jejich určitého subjektivního psychického stavu, ale v tom, že objektivně umožňují získání informací, jejichž logické zpracování vede k podání jednoznačného důkazu o pravdivosti (či nepravdivosti) určitých skutkových tvrzení.¹⁾ Nadměrné zdůrazňování psychologických aspektů spíše zatemňuje podstatu dokazování.²⁾ Tím, že společnost, resp. stát zajišťuje ochranu subjektivních soukromých práv, která až na nepatrné výjimky vylučuje svépomoc, má toto poskytování ochrany veřejný charakter. Tuto povahu nutně nabývá také dokazování, neboť je imanentní součástí konkrétního právního řízení. Poznání dosažované v civilním procesu není pouze individuálním poznáním, ale poznáním společenským, založeným na obecně uznávaných metodách, jež umožňují plnou přezkoumatelnost dosažených výsledků poznání.

Procesní zájmy stran na vysvětlení a objasnění významných skutkových okolností nelze uvádět do protikladu s vnitřním přesvědčením soudce. Naopak je nutno konstatovat, že důsledná realizace procesních zájmů stran v oblasti důkazního řízení je v kontradiktorním sporu nezbytným předpokladem objektivního zjištění skutkového stavu soudem. Pokud zájmy stran na vysvětlení skutkových okolností neodporují formálním předpokladem jejich uplatnění, musejí být tyto zájmy uspokojeny i tehdy, jestliže soudce již předběžně nabyl určité přesvědčení o skutkových okolnostech. Není na závadu, jestliže další dokazování, prováděné na základě návrhů stran, bude v rozporu s předběžným přesvědčením soudce. Taková procesní situace není jediná, kdy soudce nemůže rozhodnout na základě svého vnitřního přesvědčení, které si eventuálně již vytvořil. Tak je tomu také např. v případě, musí-li soudce rozhodnout na základě pravidel o důkazním břemenu. Podobně soud nemůže uplatnit své vnitřní přesvědčení, získané na základě důkazních prostředků, jež zákon nepřipouští; musí vycházet ze skutkového stavu, který vyplývá ze zákonných důkazních prostředků, jež byly v daném řízení použity. Soud také nemůže založit své rozhodnutí na vnitřním přesvědčení o skutečnostech, které odporují obsahu prejudiciálního rozhodnutí; toto rozhodnutí musí položit za základ svého posouzení předběžné otázky, i kdyby s jeho skutkovými závěry nesouhlasil.

Jestliže procesní právo za určitých okolností nevyklučuje, aby vnitřní přesvědčení soudce zůstalo v rozporu s jeho konečným rozhodnutím, tím spíše nelze vyloučit, že se za určitých předpokladů jeho předběžné vnitřní přesvědčení dostane do rozporu s procesním hodnocením přednesů stran a s jejich návrhy na provedení dalších důkazů. Vzhledem k tomu, že procesní právo v souladu se zásadou projednací ukládá odpovědnost za shromáždění skutkového materiálu stranám, musí respektovat jejich zájem na dalším vysvětlování a objasňování skutkového stavu i v případě, kdy podle vnitřního přesvědčení soudu je skutkový stav již dostatečně objasněn. Soud může v takovém případě odmítnout další dokazování pouze v případě, kdyby postup stran bylo možno charakterizovat výlučně a jednoznačně jako svévolné protahování sporu. Pokud se však úsudek soudu a úsudek stran o potřebě dalšího dokazování liší pouze v názoru na míru pravděpodobnosti možného přínosu navrhovaného dokazování pro lepší objasnění skutkového stavu věci, nelze pominout důkazní návrhy stran, i kdyby význam těchto návrhů pro další zjišťování skutkových okolností se jevil jako minimální a pravděpodobnost správnosti předběžného přesvědčení soudce byla vysoká. Rozhodující roli totiž v dané souvislosti hraje zájem stran na vysvětlení, nikoliv přesvědčení soudu o pravděpodobné bezvýznamnosti dalšího dokazování.

Odborná literatura v dané souvislosti jako příklad uvádí dokazování na základě listiny, obsahující výpověď svědka. I když soud bude považovat tento důkaz za dostačující a procesní strana navrhne dokazování doplnit osobním výsledkem svědka, nemůže soud návrhu na další dokazování nevyhovět, pokud výslech svědka je objektivně uskutečnitelný. Bez tohoto výsledku nemůže soud uplatnit své přesvědčení o správnosti obsahu listiny. Kdyby se strana, která nese důkazní břemeno, zdráhala takového svědka blíže identifikovat, nemohl by soud vůbec přistoupit k hodnocení obsahu listiny.³⁾

Případy oslabené vázanosti soudce na přednesy stran

Z odpovědnosti stran za shromáždění potřebného skutkového materiálu, která se promítá do tak významných institutů, jako je povinnost tvrzení a povinnost vysvětlovací strany nezátížené důkazním břemenem, břemeno tvrzení i břemeno důkazní, vyplývá také oprávnění strany požadovat vysvětlení všech skutkových okolností, které považuje za sporné či pochybné. Proto má soud v podstatě respektovat zásadu, podle níž všechny skutečnosti, jež jsou stranami popírány, mají být považovány soudem za nevysvětlené. Za účelem jejich objasnění soud nařídí a vykoná dokazování.

V některých případech je však vazba soudce na přednesy stran oslabena. Taková situace nastává, jestliže tvrzení strany je formulováno jako pouhá domněnka

nebo jestliže lze připustit důkaz „prima facie“ (důkaz „na první pohled“, pokud ovšem příslušný právní řád tento institut uznává), popřípadě jestliže strana porušuje zákonnou procesní povinnost pravdivosti apod. Odpovídající vysvětlení sporných skutkových okolností v důkazním řízení přestává být v takových případech plně závislé na stanovisku stran a naopak více záleží na tom, zda soud má či nemá o zmíněných skutečnostech pochybnosti. Rozsah uplatnění zásady, podle níž popíraná tvrzení je nutno vysvětlit (objasnit), záleží za uvedených situací také na tom, jak soud hodnotí skutkové přednesy stran. Soud v těchto souvislostech zpravidla nahradí vysvětlování uskutečňované formou dokazování „klasickými“ důkazními prostředky pouhým hodnocením skutkových tvrzení stran. Je-li soud již předem přesvědčen o pravdivosti skutkových tvrzení, není třeba v uvedených případech tvrzené skutečnosti dokazovat. Tak např. soud může bez dalšího dokazování nabyt přesvědčení, že ten, kdo předložil v divadle platnou vstupenku, také ji ihned u pokladny zaplatil a nedluhuje tedy provozovateli vstupné.

Názor, že v uvedených případech soud rozhoduje „bez dokazování“, podle svého předběžně nabytého subjektivního přesvědčení, není správný. Vnitřní přesvědčení soudce se zde nevytváří libovolně a nekontrolovatelně, ale na základě skutečností vyplývajících z obsahu přednesů stran, které soud hodnotí za pomoci obecných zkušenostních poznatků (zkušenostních vět). Přesvědčení o skutkovém stavu, k němuž soud takto dochází, je objektivně přezkoumatelné, neboť proces poznání skutkových okolností soudem se uskutečňuje podle obecných zákonů logiky právě tak, jako hodnotí-li soud důkazy získané výpovědí svědka, posudkem znalce, obsahem listiny apod. Svědčí-li pro určitou skutečnost obecná zkušenostní věta (že např. osoba, která se vykáže platnou vstupenkou, skutečně také zaplatila vstupné), není vyloučeno, aby protidůkazem byla tato skutečnost vyvrácena nebo alespoň zpochybněna. V tom případě se ovšem strana, v jejíž neprospěch uvedená skutečnost hovoří, nemůže omezit na pouhé popírání. Chce-li být ve sporu úspěšná, musí pozitivně vysvětlit a objasnit, proč se na sporné skutečnosti obecná zkušenostní věta nevztahuje a musí navrhnout důkazy, které to potvrzují (např. provozovatel divadla dokáže, že vstupenka, kterou se žalovaný vykázal, byla odcizena a nebyla tedy zaplacená).

Hodnocení skutkových tvrzení procesní strany soudem uskutečněné na základě obecných zkušenostních poznatků má předběžné účinky na tzv. břemeno vedení důkazu, nikoliv ovšem na tzv. abstraktní břemeno důkazní, které vyplývá z obsahu hmotněprávní normy upravující uplatňovaný nárok a v průběhu sporu se nemění, resp. nemůže přecházet z jedné strany na druhou. Konkrétní břemeno důkazní (neboli břemeno vedení důkazu) je ve svém uplatnění bezprostředně ovlivňováno hodnocením skutkového tvrzení strany, na které se vztahuje obecná zkušenostní věta. Jestliže tedy soud dospěl k určitým závěrům

aplikací obecných zkušenostních poznatků na tvrzení procesní strany, nemůže druhá procesní strana pouhým popíráním dosáhnout toho, aby soud nařídil a vykonal dokazování ohledně skutečností, jejichž existence vyplývá ze zkušenostní věty.

Pokud řádné dokazování „klasickými“ prostředky (jako jsou svědci, znalci nebo listiny) potvrdí správnost přednesu procesní strany, kterou zatěžuje důkazní břemeno, musí se popírající strana pokusit zvrátit předběžné přesvědčení soudu protidůkazem. Pouhé popírání žalovanou stranou však může sloužit k tomu, aby soud byl nucen provést důkazy, které navrhla strana žalující. Provedení důkazu totiž nemusí vždy a za všech okolností vyznít ve prospěch strany, která důkaz navrhla. Proto může mít druhá procesní strana zájem na vykonání takového důkazu. Tento svůj zájem může realizovat pouhým popíráním přednesů odporce. V tomto případě nemá předběžně utvořené přesvědčení soudu o sporných skutečnostech žádný vliv na další průběh procesu, neboť důkazy navržené žalobcem musí soud vzhledem k popírání, přednesenému druhou procesní stranou, nařídil a vykonat. Pouhým popíráním skutkových tvrzení žaloby nemůže však žalovaná strana vynutit dokazování, pokud soud je o pravdivosti popíraného tvrzení přesvědčen na základě obecných zkušenostních poznatků (zkušenostních vět). Tím současně dochází k určitému omezení zásady, podle níž je soud povinen dokazováním objasnit skutkový stav věci, jestliže to strany požadují.

Přenesení konkrétního důkazního břemena (břemena vedení důkazu, nikoliv tedy abstraktního důkazního břemena, jež lze označit jako důkazní břemeno ve vlastním slova smyslu) na druhou procesní stranu, k němuž dochází v důsledku přesvědčení soudu o správnosti tvrzení, pro které svědčí obecná zkušenostní věta, není žádnou zvláštností či specifickým rysem vnitřního přesvědčení soudce o skutkovém stavu. Ke stejným důsledkům dochází v případě, kdy soud nabyl určité přesvědčení na základě „klasického“ dokazování. I v tomto případě má procesní strana, v jejíž neprospěch si soud své vnitřní přesvědčení utvořil, možnost navrhnout protidůkazy, jež eventuálně umožní dosažení vnitřní přesvědčení soudu zvrátit. Zájem na vysvětlení skutkového stavu pouze přechází na žalovanou stranu. V obou případech je také utváření vnitřního přesvědčení soudu pouze předběžné a může být změněno.

Základní rozdíl však vzniká mezi soudním hodnocením přednesů, pro které svědčí obecná zkušenostní věta (resp. obecné zkušenostní poznatky) a přednesů, které jsou pouhou nepodloženou domněnkou procesní strany, neboť žádná obecná zkušenostní věta pro ni nese svědčí a eventuelní dokazování běžnými důkazními prostředky buď nebylo stranou vůbec navrženo, anebo zůstalo bezúspěšné. V prvním případě soud nabývá vnitřní přesvědčení, že důkaz sporných skutečností se žalobci podařil a jeho tvrzení je pravdivé, kdežto v druhém případě

soud dochází k přesvědčení, že důkaz pravdivosti skutkového tvrzení se procesní straně nepodařil.

Jestliže soud od počátku vychází z přesvědčení, že tvrzení procesní strany je pravdivé, protože je v souladu s obecnými zkušenostními poznatky (zkušenostními větami), nemůže strana, popírající toto tvrzení, dosáhnout vysvětlení skutkového stavu důkazními prostředky formálně upravenými civilním soudním řádem, pokud sama nemůže navrhnout protidůkaz. I když strana, kterou zatěžuje důkazní břemeno, má možnost navrhnout formální důkazní prostředky k prokázání svého tvrzení, aniž by se musela opírat o obecné zkušenostní poznatky, popírající strana nemůže v takovém případě žádným způsobem vynutit důkazní aktivitu odpůrce.

V uvedené souvislosti je v odborné literatuře diskutována otázka, zda skutková zjištění, založená pouze na hodnocení přednesů stran, jsou skutečně rovnocenná se zjištěním skutkového stavu za pomoci formálního dokazování (výslechu svědka, obsahu listin, odborných posudků znalců apod.). Oba způsoby zjištění pravdy jsou navzájem zaměnitelné a nelze pochybovat o tom, že soud může rozhodnout pouze na základě hodnocení skutkového přednesu, pro který svědčí obecná zkušenostní věta. Přínejméně za předpokladu, že vysvětlení na základě formálního dokazování není v daném případě možné, je takový postup opodstatněný a nepochybně správný.

Vzniká však otázka, zda hodnocení přednesů může nahradit formální důkazy, je-li takové řádné dokazování (za pomoci svědků, listin atd.) možné. Někteří autoři se domnívají, že hodnocení přednesů stran má vzhledem k formálnímu dokazování pouze subsidiární povahu. V tom případě by rovnocennost obou způsobů zjišťování skutkového stavu byla dána pouze v případech, kdy procesní strana zatížená důkazním břemenem nemůže rozhodné skutečnosti prokázat jinak, než za pomoci obecných zkušenostních poznatků.⁴⁾ Je třeba souhlasit se stanoviskem zastávaným soudní praxí, podle něhož soud nemá vycházet pouze z přednesů stran, v jejichž prospěch hovoří obecné zkušenostní poznatky, pokud má možnost provést formální dokazování obvyklými důkazními prostředky.

Normativní základ uplatňování zájmu procesních stran na vysvětlení skutkových okolností

Oprávněný zájem procesní strany na vysvětlení významných skutkových okolností druhou procesní stranou musí soud respektovat i v případě, že zájem strany odporuje jeho vnitřnímu přesvědčení, které si o těchto skutečnostech vytvořil. Tyto závažné důsledky uplatnění zájmu strany na vysvětlení skutkového stavu nemohou záviset pouze na pragmatické úvaze soudu nebo na libovůli stran, neboť jsou podmíněny normativní právní úpravou. Základním právním institutem,

který (mimo jiné své funkce) umožňuje uplatnění zájmu procesních stran na vysvětlení skutkového stavu, je důkazní břemeno.⁵⁾

Institut důkazního břemena zahrnuje dvě rozdílné složky, totiž složku objektivní a subjektivní. Objektivní důkazní břemeno stanoví, jak má soud postupovat a jak má rozhodnout v případě, že veškeré vykonané dokazování neumožnilo zjistit podstatné skutkové okolnosti, jež proto zůstaly neobjasněny a nastal stav „non liquet“.

Subjektivní důkazní břemeno spočívá v zatížení procesní strany nepříznivými následky, zpravidla neúspěchem ve sporu, pokud se jí nepodaří objasnit a dokázat skutečnosti, ohledně kterých nese důkazní břemeno. Jestliže je procesní strana v souladu se zásadou projednací odpovědná za svou procesní činnost, zejména za vyvíjení potřebné aktivity při shromažďování skutkového materiálu, subjektivní důkazní břemeno ji zatěžuje jako důsledek nečinnosti nebo nedostatečné pozornosti při zjišťování a objasňování skutečností důležitých pro rozhodnutí sporu. Jednoznačná a snadno pochopitelná „pravidla hry“ v oblasti soudního dokazování, která vyplývají z institutu důkazního břemena, umožňují také posoudit, kdy je zájem procesní strany na vysvětlení, které vyžaduje od druhé procesní strany, oprávněný.

V rámci subjektivního důkazního břemena je nutno rozlišovat mezi abstraktním a konkrétním důkazním břemenem. Zejména pro uplatnění kategorie „zájmu na vysvětlení“ má toto rozlišování podstatný význam. Jestliže abstraktní důkazní břemeno vždy odpovídá objektivnímu důkaznímu břemenu jako jeho korelát a v průběhu celého soudního řízení se nemění, neplatí to o břemenu konkrétním, které v průběhu téhož sporu kyvadlovitě přechází z jedné procesní strany na druhou a může zatěžovat i stranu, která abstraktní důkazní břemeno nese.

Jestliže např. žalobce uplatní nárok na vrácení půjčky, může žalovaný uzavření smlouvy o půjčce a přijetí odpovídající peněžité částky popřít. Žalobce musí tvrdit a dokázat všechny podstatné skutečnosti, odpovídající skutkovým znakům právní normy, na jejímž základě uplatňuje svůj nárok. Žalovaný nemusí dokazovat, že půjčka nebyla poskytnuta, ale naopak žalobce musí jednoznačně a nade všechnu pochybnost dokázat, že půjčku žalovanému poskytl. Může tak učinit např. na základě výpovědi svědka, který potvrdí, že v jeho přítomnosti přijal žalovaný půjčku od žalobce. Jestliže žalovaný v rámci své obrany uvede, že svědek nemluví pravdu a je nevěrohodný, protože byl podplacen, nemusí již žalobce dokazovat nepravdivost této obrany žalovaného, ale naopak žalovaný musí dokázat skutečnosti, z nichž vyplývá nevěrohodnost svědka. Tím zpochybní a učiní nevěrohodným tvrzení žalobce o poskytnutí půjčky žalovanému. I když žalovaný nese v daném sporu abstraktní důkazní břemeno, přechází na něj konkrétní důkazní břemeno ohledně skutečností vylučujících věrohodnost svědka.

Jestliže abstraktní důkazní břemeno se vyznačuje stabilitou, pevným vymezením a určitostí, konkrétní důkazní břemeno je pohyblivé, nestabilní, a může i vícekrát v daném sporu přecházet z jedné strany na druhou, jak to vyžaduje konkrétní situace důkazního řízení v určitém procesu. Uplatnění konkrétního důkazního břemena přichází v úvahu pouze v takovém stadiu civilního procesu. Uplatnění konkrétního důkazního břemena přichází v úvahu pouze v takovém stadiu civilního procesu, kdy předběžné hodnocení důkazů již připouští existenci určitých skutečností, tvrzených procesní stranou. Znamená to, že určitý důkaz byl již podán a lze předpokládat, že jeho hodnocení nebude druhé procesní straně příznivé. Ta se proto musí pokusit ve vlastním zájmu protidůkazem vyvrátit nebo alespoň zpochybnit důkazy podané opačnou procesní stranou. Konkrétní důkazní břemeno není důkazním břemenem ve vlastním slova smyslu, ale je spíše důsledkem kontradiktorního sporu, spojeného s dvojicí pojmů „důkaz“ a „protidůkaz“.

Důkaz slouží prokázání skutečností, ohledně kterých procesní strana nese důkazní břemeno, kdežto protidůkaz je prostředkem vyvrácení důkazu a přísluší straně, která není důkazním břemenem zatížena. Důkaz je úspěšně proveden, jestliže vede k poznatkům o tak vysokém stupni pravděpodobnosti určitého skutkového tvrzení, že je lze považovat za prakticky jisté. Soud v tom případě nabývá vnitřní přesvědčení o pravdivosti tvrzení.

Naproti tomu protidůkaz je úspěšně proveden již tehdy, jestliže se podařilo snížit pravděpodobnost napadených tvrzení procesní strany, kterou zatěžuje důkazní břemeno, pod úroveň praktické jistoty o jejich pravdivosti. Protidůkaz tedy zcela splní svoji funkci nejen tehdy, vede-li k vyvrácení tvrzení druhé procesní strany, ale i tehdy, vede-li pouze ke zpochybnění těchto tvrzení. Naproti tomu funkce důkazu je splněna pouze tehdy, jestliže bylo dosaženo poznatků zcela jednoznačných a nepochybných.

V civilním soudním řízení je úlohou procesní strany, kterou zatěžuje důkazní břemeno, aby náležitě vysvětlila sporný skutkový stav a poskytla potřebné důkazy. Procesní straně, která popírá skutková tvrzení žalobce, nelze uložit břemeno protidůkazu a žádat od ní pozitivní objasnění sporných skutkových okolností pouze na tom základě, že soud již hodnocením přednesů stran dospěl k přesvědčení, že tvrzení žalobce je pravdivé. Tím, že žalovaná strana popírá tvrzení žalobce, uplatňuje svůj zájem na vysvětlení sporných okolností a na přezkoumání sporných tvrzení za pomoci důkazních prostředků, uznávaných civilním soudním řádem. Popírání tedy může sloužit k vynucení splnění vysvětlovací povinnosti žalobce, kterého zatěžuje důkazní břemeno, i když podle předběžného úsudku soudu byl skutkový stav již dostatečně objasněn. Vzniká otázka, za jakých okolností může dosažení vnitřního přesvědčení soudu o skutečnostech zabránit uplatnění zájmu popírající strany na obsáhlejší a podrobnější vysvětlení.

Pokud strana, zatížená důkazním břemenem, je způsobilá podat konkrétní důkaz, musí odpůrce, který sám nemá možnost vést protidůkaz, prostým popíráním dosáhnout toho, aby tvrzení strany, která nese důkazní břemeno, bylo učiněno předmětem dokazování. Možnost vynutit prostým popíráním toto dokazování nemůže být posuzována podle možnosti popírajícího podat pozitivní vysvětlení. Soudce často ani nemůže posoudit, zda popírající strana takovou možnost má či nemá. Musí respektovat zájem popírajícího na vysvětlení a přikázat straně, kterou zatěžuje důkazní břemeno, aby podala podrobné vysvětlení a své tvrzení dokázala. Z toho však nevyplývá, že soudce musí respektovat každý uplatněný zájem na vysvětlení sporných skutečností. Žalovaný, který očekává nepříznivé soudní rozhodnutí, může pouze proto, aby co nejvíce oddálil jeho vynesení, trvat na tak obsáhlých vysvětleních, která prakticky nejsou potřebná a odpovídají pouze teoreticky vykonstruovaným pochybnostem. Čistě teoretické pochybnosti soudní praxe oprávněně neuznává za relevantní.

Při posuzování otázky, jak daleko sahá právo popírajícího vynutit dokazování na okolnosti tvrzené žalobcem, je nutno usuzovat, že takové vysvětlení může být požadováno pouze v rozsahu důkazního břemena zatěžujícího žalobce. Na bezvýznamné podrobnosti a souvislosti se důkazní břemeno nevztahuje.

Dokazování má objasnit, která tvrzení je nutno považovat za pravdivá. Má poskytnout informace, jež dovolují soudu, aby si vytvořil opodstatněné vnitřní přesvědčení o skutkových okolnostech. Soudce však musí vzít v úvahu také zájmy stran. Je povinen se zabývat i takovými tvrzeními procesních stran, kterým sám nepřikládá důležitost. Účelem vysvětlení skutkového stavu není pouze vytvoření podmínek pro vznik soudcovského přesvědčení. Je nutno brát v úvahu, že pravidlého zjišťování skutkového stavu se zúčastňují i procesní strany. Dokazování jim má také poskytnout příležitost, aby odstranily své pochybnosti a vzájemné rozdíly. Při jednoznačném výsledku dokazování může např. procesní strana i opustit své původní stanovisko, byla-li prokázána jeho neudržitelnost. I když v praxi k tomu nedochází příliš často, dokazování zpravidla nezůstává bez jakéhokoliv vlivu na sporné strany. To se může projevit například rezignací na použití opravných prostředků apod.

K odstranění konfliktu mezi stranami nepřispívá jen soudní rozhodnutí, ale již samo nalézání pravdy podle procesních předpisů. Realizace zájmu na vysvětlení skutkových okolností umožňuje stranám měnit stanoviska na základě nových důvodů, aby konečné soudní rozhodnutí nebylo pouhým výkonem moci, ale také výsledkem procesní aktivity stran.

Pravdivé zjištění skutkových okolností se nemůže zakládat pouze na hodnocení přednesů stran bez respektování základní funkce normálního dokazování. Strany mají oprávněný zájem, aby všechny možnosti vysvětlení, mezi nimiž „klasické“ důkazní prostředky hrají podstatnou roli, byly vyčerpány. Popírání procesní

strany nemůže soud pominout a nepřihlédnout k němu jen proto, že si již na základě přednesů stran vytvořil své vnitřní přesvědčení.

Pravidla o důkazním břemenu se nevztahují pouze na procesní činnost soudce, ale mají také umožnit realizovat zájmy stran na dostatečném vysvětlení skutkových okolností. Působení důkazního břemena v civilním řízení nemusí skončit okamžikem, kdy se soudci podařilo vytvořit vlastní přesvědčení. Pokračující uplatňování pravidel o důkazním břemenu může být odůvodněno zájmem stran na vysvětlení skutkového stavu bez ohledu na soudcovské vnitřní přesvědčení.

Také dělení důkazního břemena působí na chování stran v civilním procesu. Obrácení důkazního břemena má za následek, že popírající strana může trvat na dokazování pouze za předpokladu, když sama označí důkazy. Žalobci zase obrácení důkazního břemena umožňuje upustit od dokazování, jestliže pro jeho tvrzení hovoří obecná zkušenostní věta.

Pravidla o důkazním břemenu jsou podkladem pro uplatnění dokazování a nutí procesní stranu uvést důkazy, které umožňují plně objasnění jejich skutkových tvrzení. Abstraktní břemeno důkazní nepřichází však na druhou procesní stranu, jakmile si soud vytvoří vnitřní přesvědčení o správnosti tvrzení strany žalující. Možnost formální kontroly pravdivosti skutkového stavu, k němuž soud dospěl svým vnitřním přesvědčením, musí i potom zůstat zachována, neboť slouží též procesním stranám. Vnitřní přesvědčení soudu se procesně neuplatní, jestliže mu nepředchází potřebné všestranné vysvětlení a objasnění skutkového stavu.

Důkazní břemeno svým významem překračuje meze soudního řízení. Strana se totiž může preventivně postarat o důkazy pro případ vzniku sporu. Na základě pravidel o důkazním břemenu si uvědomuje, které konkrétní důkazy si má opatřit, popřípadě i formálně zajistit. Tímto svým postupem může účinně předcházet eventuálnímu soudnímu sporu. Sankční charakter důkazního břemena zase motivuje strany k tomu, aby předcházely názorovým rozdílům a nedostaly se v budoucnosti do stavu důkazní nouze.

Otázka předběžného získání a zajištění důkazů je v zahraniční odborné literatuře diskutována zejména v souvislosti s nedbalostním, nikoliv úmyslným zmařením důkazů. V této souvislosti však nejde o povinnost zajistit důkazy, jejichž potřeba vyplývá z důkazního břemena. Naopak se jedná o případy, kdy strana, kterou nezatěžuje důkazní břemeno, nemůže ve sporu uplatňovat svůj zájem na vysvětlení skutkových okolností, pokud se sama nepostarala o uchování důkazů umožňujících přesné objasnění skutkového stavu. Jestliže např. pacient uplatní vůči lékaři nárok na náhradu škody za nesprávně provedený chirurgický zákrok, nemůže lékař od něho žádat plné objasnění průběhu a účinků zákroku, pokud z nedbalosti ztratil nebo zničil příslušné rentgenové snímky. Jestliže tedy popírající strana z nedbalosti spoluzaviní nejasnost skutkových okolností tvrzených stranou žalující, musí nést důsledky v tom směru, že její zájem na vysvětlení

sporných skutečností druhou procesní stranou bude soudem uznán jen v omezeném rozsahu. Odpůrce strany zatížené důkazním břemenem se nemůže plně odvolávat na svůj zájem na vysvětlení, jestliže sám svou nedbalostí nevytvářej podmínky a možnosti takového vysvětlení, které vytvářet měl.

Závěr

Důsledné uplatňování zásady projednací je spojeno s mnohými, často dosti složitými otázkami, které je nutno řešit nejen na poli legislativy a soudní praxe, ale také v oblasti procesní právní teorie. Tato problematika byla v minulosti zanedbána, neboť zásadě projednací nebyl přiznáván význam, který jí v civilním procesu náleží. Nelze pouze zdůrazňovat mocenská oprávnění soudu při zjišťování skutkového stavu, ale jde také o subjektivní procesní práva a oprávněné procesní zájmy stran, jejichž aktivita ve sporu je základem náležitého zjištění skutkových okolností. Při plném respektování významu vnitřního přesvědčení soudu o rozhodujících skutečnostech nelze toto jeho přesvědčení neorganicky odtrhnout od příslušné objektivní struktury informací a jejich logického zpracování, jež mají být plně přístupné také procesním stranám. Vzhledem ke složitosti dané problematiky mohou mít závěry přijímané v předkládaném článku pouze diskusní povahu.

Poznámky

- 1) V oblasti vědeckého poznání nikdo nespojuje např. důkaz správnosti určité fyzikální teorie s psychickým působením na subjekty, které jsou o správnosti této teorie přesvědčovány, ale je kladen důraz výlučně na matematicko-logické a fyzikální zdůvodnění této teorie. Tak také v soudním řízení je žádoucí objektivizující přístup k problematice dokazování.
- 2) Srovnej Weinberger, O.: Alternativní teorie jednání, Praha, 1997, str. 80.
- 3) Srovnej Brehm, W.: Die Bindung des Richters an den Parteivortrag, Tübingen, 1982, str. 185, 186.
- 4) Heinmüller, D.: Der Anscheinbeweis und die Fahrlässigkeitstat in heutigen deutschen Schadenersatzprozesse, Tübingen, 1996, str. 185, 186.
- 5) Český civilní soudní řád neobsahuje normu, která by výslovně upravovala důkazní břemeno. Pravidla o důkazním břemeni je proto nutno vyvodit zejména interpretací ust. § 79 odst. 1, 2 o. s. ř. a ust. § 120 o. s. ř., jakož i z celé koncepce dokazování podle platného civilního soudního řádu. Je tomu tak proto, že český civilní proces se vyvíjel v úzké návaznosti na civilní proces rakouský a německý, které rovněž neobsahují výslovnou normu o důkazním břemeni. V civilních soudních řádech jiných zemí jsou základní pravidla o důkazním břemeni výslovně upravena (např. ve Francii, Španělsku, Itálii, Švýcarsku, Holandsku, Belgii, Švédsku, Finsku, Řecku, Portugalsku, rovněž v Brazílii a Turecku, ale také v Polsku, Maďarsku, Rumunsku, Ukrajině i Rusku).

JUDr. Vlastimil Ševčík

soudce Ústavního soudu ČR

Jen malá úvaha, nikoli polemika

***(nad článkem Mgr. Šimíčka „Je Ústavní soud vázán podaným návrhem?“
– Bulletin advokacie č. 9/98, s. 26n.)***

Autor článku označeného v nadpisu této stati – jestliže jsem porozuměl jeho kritice správně – zřetelně v souvislosti s někdejší nálezem Ústavního soudu ve věci stěžovatele Z. R.¹⁾ na mou adresu vznáší, stručně řečeno, výtky, že ve svých stanoviscích vyjádřených v článku „Ústavní soud a soudy obecné...“²⁾ přehlížím zákonem a ústavou dané pravomoci Ústavního soudu a svým názorem, co do jeho vázanosti petitem návrhu, mu umožňuji „vznášet se v abstraktní rovině objektivní kategorie ústavnosti a vydávat... nepředvídatelná rozhodnutí“, když samotný nález Ústavního soudu vydaný v označené věci bez jakékoliv argumentace odmítá, pokládá jej za nanejvýš problematický.

K odůvodnění zmíněného nálezu, stejně jako k jeho výrokové části, necítím potřebu se podrobněji vracet, a to již proto, že podstata problému, přestože v odůvodnění nálezu byla – alespoň dle mého soudu – dostatečně vyložena, zřejmě autorovi unikla; proto jen stručně: rozhodnutí Ústavního soudu v označeném nálezu spočívá, mimo jiné, na výkladu, že také stát sám má právo na spravedlivý proces („každý se může domáhat...“),³⁾ a že kupříkladu očividné procesní obstrukce obžalovaného v trestním řízení (a o ty v posuzované věci šlo) jsou s touto zásadou (nejen s ní) v rozporu, a proto, z důvodů v nálezu blíže rozvedených, je nelze tolerovat;⁴⁾ označit bez bližší argumentace tuto myšlenku za krajně problematickou jeví se již pro povahu problému až příliš skoupé. Nadto nemohu dost dobře postřehnout, čím je vlastně uvažovaný nález rozhodnutím „dokonce v neprospěch stěžovatele“; podstata jeho ústavní stížnosti totiž směřovala proti porušení jeho práva na obhajobu a tato námitka byla shledána důvodnou a jako taková byla také vlastním důvodem kasace ústavní stížnosti napadeného rozhodnutí. V době rozhodování Ústavního soudu byl stěžovatel již ve výkonu trestu, takže byl (před kasací napadeného rozhodnutí) na své osobní svobodě omezen zákonně; zrušením podkladových rozhodnutí však zákonný důvod tohoto omezení odpadl a tím se otevřel problém, jak na stěžovatelovu detenci nahlížet (nařízení výkonu trestu zůstalo nálezem Ústavního soudu záměrně nedotčeno); připouštím, že takto vzniklý problém se jeví jako značně komplikovaný (od okamžiku zrušení rozhodnutí obecných soudů šlo o detenci nezákonnou, obnovil se dřívější režim vyšetřovací vazby, jejíž lhůta ve smyslu § 71 odst. 4 tr. ř. dosud neuplynula, došlo k přerušení trestu? apod.), nicméně jeho posouzení se

podle přesvědčení Ústavního soudu z jeho pravomoci vymykalo a bylo proto – jak *expressis verbis* v nálezu bylo připomenuto – věcí obecného soudu, aby k němu zaujal stanovisko, případně sám jej vlastním rozhodnutím vyřešil.⁵⁾

Posuzovaný kasační nálezy, navzdory výroku postihujícího stěžovatelovu zjevnou procesní obstrukci, se tudíž procesního (ani jiného) postavení stěžovatele nikterak nedotkl. Výroky nálezu, včetně vykladu pojatého do jeho odůvodnění, ani pro futuro (ve vztahu k následnému rozhodnutí obecného soudu) procesní postavení stěžovatele neztěžovalo, stejně jako se ani v nejmenším nedotklo merita jeho trestní věci: jediný jeho „neprospěch“ by mohl spočívat tedy v tom, že kritizovaný výrok nálezu (co do způsobu zápočtu délky trvání vyšetřovací vazby ve vztahu k již citovanému ustanovení zákona) za trvajících důvodného a silného podezření ze spáchání velmi závažných a brutálních trestných činů (§ 216 tr. zák.) a vzhledem k osobě stěžovatele tak, jak tato se podávala z obsahu spisu, bránil – přesněji – měl zabránit jeho riskantnímu propuštění na svobodu; řečeno jinými slovy, za zmíněných okolností, aby nálezem Ústavního soudu nebylo rozhodnuto „v neprospěch“ stěžovatele, by měly být akceptovány jeho očividné procesní obstrukce, k nimž se v závěru trestního řízení zcela zřetelně (bohužel za vydatné pomoci obhájců) uchýlil.

Nejen soudcovská, ale i lidská odpovědnost a svědomí podobnému postupu a zneužití zákona brání.

Jádro možného sporu spočívá tudíž v základním problému, zda totiž Ústavnímu soudu vskutku přísluší „pouze chránit základní práva a svobody stěžovatele“ v tom smyslu, jak zcela apodikticky tvrdí autor článku, nebo třeba – s mnohem větší erudicí a kultivovaněji – Dr. Štěpán, případně též jiní.⁶⁾

Nikterak neskrývám, že onen – v mých očích až příliš zúžený pohled – se mi jeví jako nepřijatelný, a to nejen z důvodů, které jsem vyložil již dříve,⁷⁾ ale i z důvodů dalších.

Ústavnímu soudu, jako soudnímu orgánu ústavnosti, je přikázáno dbát na ústavnost státu a chránit ji; ústavností, alespoň jak ji chápu, je však třeba rozumět (a ji vykládat) v širším a podstatnějším smyslu, než by se podávalo jen z pouhého výkladu pravidel (norem) ústavního pořádku republiky;⁸⁾ obdobně jako demokracie v Masarykově smyslu není jen výrazem respektu k jedinci a důsledkem uspořádání společnosti založené – mimo jiné – na občanské rovnosti, chápáné jako rovnost specíe aeternitatis, ale je též (žádoucím) způsobem života jedinců, ať již ve vztahu sobě navzájem či vůči státu a vice versa, také ústavnost je (měla by být), řekněme, výrazem kultivovaných právních vztahů podložených a prolnutých úctou k právům a svobodám člověka a občana,⁹⁾ jejichž ochrana – jak se alespoň v nauce obecně uznává – vždy končí tam, kde se ocitají ve střetu s identickými či jinými základními právy a svobodami druhých.

Odtud posléze mé přesvědčení, že „ústavnost sama jako souhrn ústavních imperativů má postřehnutelné znaky objektivní kategorie upínající se též ke státu

samotnému a že je ve výsostném zájmu (demokratického a právního) státu, aby o dodržování ústavnosti (tj. ústavního pořádku v širším smyslu) dbal“.

V praktické jurisdikci ústavního soudnictví našeho typu to znamená, že bylo-li shledáno porušení ústavně zaručeného základního práva stěžovatele, nápravu zjedná Ústavní soud tím, že svým nálezem postižené rozhodnutí orgánu veřejné moci zruší (jiný zásah zakáže) a důvody svého rozhodnutí vyloží v odůvodnění nálezu; tím a potud je stěžovateli poskytnuta ústavní ochrana jako ochrana protiústavností postiženému jedinci; jeví-li se však potřeba nebo dokonce nutnost, jako tomu bylo ve zmíněné trestní věci stěžovatele Z. R., vzhledem k situaci, která zrušením pravomocného rozhodnutí orgánu nastane, v intencích a mezích ústavního přezkumu plynoucího z pravomoci Ústavního soudu vyložit ústavní problém obsažený v původní materii (tj. v té, která byla vlastním podkladem pro rozhodnutí), nebo spíše s ní spojený či na ni navazující, nic – alespoň podle mého přesvědčení – nebrání tomu, aby tak Ústavní soud učinil samostatným výrokem téhož nálezu; řečeno jen poněkud jinak: samotný a ke zrušujícímu (zakazujícímu) výroku připojený další výrok ústavně interpretující právní normu (jinou právní skutečnost), jejíž aplikace (orgánem veřejné moci po zrušení jeho rozhodnutí) v následném rozhodnutí přichází třeba jen in eventum v úvahu, orgánu veřejné moci otevírá prostor, do něhož by sám svou vlastní interpretací nebyl s to (pro nedostatek pravomoci) vstoupit.

Posuzováno z hlediska petitu ústavní stížnosti, jemuž, při jediném možném návrhu na zrušení stěžovatelem napadeného rozhodnutí, bylo nálezem Ústavního soudu vyhověno, je onen další výrok nálezu „nad rámec stížnostního žádání (ultra petitum)“ výrazem ochrany – v případě potenciálního ohrožení – ústavně zaručených základních práv (svobod) druhých, či při střetu s nimi ústavností jako objektivní kategorie v tom smyslu, jak o tom byla řeč, a to i tehdy, jde-li tento výrok nad rámec stěžovatelových zájmů vyjádřených v petitu, resp. v odůvodnění jeho ústavní stížnosti, byť i s nimi může být někdy v souladu.¹⁰⁾

Petit ústavní stížnosti

(a jen o něm je řeč) proto sám o sobě nemá takový obsahový ani formální význam jako je tomu kupříkladu v oblasti obecného soudnictví, zvláště pak v jeho občanskoprávní složce; je tomu tak proto – a v podstatě to vyplývá již z toho, co bylo řečeno – že stěžovatel vzhledem k pravomoci Ústavního soudu jím nemůže (napadá-li rozhodnutí obecného soudu či jiného orgánu veřejné moci) usilovat o nic jiného než o zrušení rozhodnutí, proti němuž brojí, což – jak to plyne z povahy věci – nelze vyjádřit jinak než prostou větou (návrhem), totiž, že „(označené) rozhodnutí (toho kterého orgánu veřejné moci) se zrušuje“; tím se ovšem otázka závaznosti Ústavního soudu petitum ústavní stížnosti stává do nemalé míry podřadnou.

Pokud jsem tedy tvrdil,¹¹⁾ že „vázanost Ústavního soudu petitum ústavní stížnosti je (a musí být) výrazně rozvolněna“ – a toto přesvědčení sdílím i nadále

– měl jsem samozřejmě na mysli především ty případy, na které jsem poukázal, totiž případy, kdy oproti stížnostnímu žádání (petitu návrhu), směřujícímu toliko proti poslednímu (pravomocnému) rozhodnutí, náleží Ústavního soudu zruší též rozhodnutí obecného soudu nižšího stupně, jež mu předcházelo, případně i jiná rozhodnutí, která na (poslední) zrušené rozhodnutí obsahově navazují.

Již na prvý pohled je zřejmé, že zde jde o situaci podstatně odlišnou od té, která nastane v případě dalšího (Ústavním soudem) připojeného výroku; zde totiž zpravidla nejde o nic jiného, než o procesní stránku věci: vrací-li se kupříkladu (po zrušení pravomocného rozhodnutí) věc obecnému soudu prvního stupně, je takový postup podložen (nikoli „ospravedlněn“) ohledem jak na procesní ekonomiku řízení, tak, a to především, ohledem na jeho rychlost;¹²⁾ vždy však záleží na povaze a na rozsahu protiústavních vad, které v řízení o ústavní stížnosti byly (zpravidla mimo tvrzení ústavní stížnosti) Ústavním soudem zjištěny.

Na rozdíl od názoru, dle něhož (Ústavní soud) „jakožto kasační orgán není oprávněn zrušit jiné rozhodnutí než bylo navrženo“, zastávám přesvědčení, že takovýto postup dovoluje nejen výklad zákona o Ústavním soudu,¹³⁾ ale – a to především – i ohled na zásady spravedlivého procesu tak, jak jsou dány Listinou základních práv a svobod,¹⁴⁾ a jak je Ústavní soud opakovaně ve své ustálené judikatuře vyložil, když samotným procesem (před orgány veřejné moci) je přirozeně nutno rozumět řízení jako celek; ostatně opačná argumentace odkazem na způsob rozhodování ve věcech ověření volby poslance (senátora), ztrátě volitelnosti či neslučitelnosti výkonu funkce poslance (senátora) a podobně neobstojí již proto, že v těchto případech, stejně jak v případech dalších, na rozdíl od řízení o ústavní stížnosti, napadenému rozhodnutí nepředchází (několikastupňové) řízení v soustavě vystavené pravomoci přezkumu Ústavním soudem, ale Ústavní soud v nich rozhoduje jako (quasi) odvolací orgán, takže již povahou věcí je dáno, že přezkoumávat (zrušit) jiné rozhodnutí než to, proti kterému (jako „prvostupňovému“) ústavní procesní prostředek směřuje, je pojmově vyloučeno.

Poněkud jinak tomu ovšem může být, je-li Ústavním soudem posuzována ústavní stížnost napadající

jiný zásah orgánů veřejné moci

do ústavně zaručených základních práv nebo svobod stěžovatele; zde totiž přes několikrát nálezy Ústavního soudu pokoušející se blíže objasnit (definovat), co lze za takový zásah pokládat,¹⁵⁾ jednoznačná pojmová definice vyčerpávající celou podstatu pojmu „jiného zásahu“ až dosud neexistuje, takže problém – v obecné rovině – zůstává otevřen.

S touto výhradou lze usoudit, že při „jiném zásahu“ vždy patrně půjde o jakousi fakticitu nepodloženou rozhodnutím orgánu veřejné moci, ať by již toto mělo jakoukoliv formu;¹⁶⁾ touto fakticitou (a absencí rozhodnutí) je ovšem dáno, že

uvažovaný jiný zásah orgánů veřejné moci může být založen rozličným skutkovým základem a že se také navenek jako forma (druh) zásahu projeví obdobným způsobem. Je-li tomu tak, pak je zřejmé, že v takových případech ústavní stížnost dovolávající se ústavní ochrany nejen ve své naraci, ale také ve vlastním petitu musí být opřena o co možná, byť stručný, ale také přesný skutkový popis, zejména, jestliže útok (zásah) orgán veřejné moci již před zahájením řízení o ústavní stížnosti stěžovatele skončil, avšak jeho následky i nadále přetrvávají.

Tato rozličnost jiných zásahů orgánů veřejné moci do ústavně zaručených základních práv nebo svobod a možná jejich skutková variabilita zakládá přirozeně těsnější vztah mezi petitem ústavní stížnosti a očekávaným výrokem nálezu Ústavního soudu; poskytnutí ústavní ochrany stěžovateli se tak zřetelněji váže na tvrzený skutek založený jednáním či opomenutím orgánů veřejné moci.

Přesný popis napadeného zásahu do ústavně zaručených základních práv nebo svobod jako skutku je potřebný také proto, aby vyloučil případnou záměnu se skutkem jiným; řečeno jinak, při nezbytné individualizaci posuzovaného „jiného zásahu“ jde o to, aby ve shodě se (zřetelným) stížnostním žádáním bylo lze nálezem Ústavního soudu poskytnout stěžovateli ochranu – formou zákazu pokračování protiústavního jednání (opomenutí), případně příkazem k obnovení stavu quo ante¹⁷⁾ – a to v takovém rozsahu a zřejmě i způsobu, o jaký stěžovatel žádá. Navzdory tomu si však myslím, že co do vázanosti jak stran označení (popisu) samotného „jiného zásahu“, tak co do důsledků z něj plynoucích a případné restituce in integrum, přesněji, co do zachování totožnosti petitu a výroku nálezu, je možné aplikovat obecné zásady o totožnosti skutku tak, jak je známe kupříkladu z teorie trestního procesu; nelze ovšem vyloučit, že postupem doby, při vícečetnosti judikatury Ústavního soudu, případně v souvislosti s ní, naznačené závěry doznají jisté korekce nebo změny. Ať je však tomu v současnosti jakkoli, je zřejmé, že ústavní stížnost směřující proti jinému zásahu veřejné moci do ústavně zaručených základních práv nebo svobod klade mnohem vyšší nároky na úsilí, důvtip i erudici stěžovatele (jeho zástupce); možná, že i to je jedním z důvodů, pro který až dosud Ústavní soud neprojednával – k návrhu stěžovatele – vlastně ani jedinou ústavní stížnost tohoto druhu.

Jestliže bych se měl

závěrem

vrátit k článku Mgr. Šimíčka, zdá se mi, že nelze opomenout dvě poznámky; první z nich se týká – jak byla již v tomto textu o tom zmínka – procesních obstrukcí, k nimž došlo za součinnosti a pomoci obhájců; odhlédnuto od demonstrativního pokusu stěžovatele o sebevraždu nastřádanými farmaky, spočívaly tyto obstrukce v opakovaných změnách v osobách obhájců, ačkoli muselo být prima facie zřejmé, že – v závěrečné fázi řízení – krátkost času, který pro již dobíhající zákonnou vazební lhůtu (§ 71 odst. 4 tr. ř.) byl k dispozici, vylučoval svě-

domitější přípravu k obhajobě v její závěrečné fázi. Ústavní soud – necitě se přirozeně povolán zaujímat jakékoliv stanovisko k postupu konkrétního advokáta v jeho ať skutečné ať zamýšlené obhajobě – reagoval na tuto skutečnost jedinou větou, v níž položil otázku „zda podobné“ (sc. procesní) „taktiky, případně samotné převzetí obhajoby v době, kdy evidentně není již dostatek času na její řádnou přípravu, jsou ještě slučitelné s etickými zásadami výkonu advokacie“.

Obdobně, jako tomu bylo s několika jinými tématy výkladu Ústavního soudu vztahujícími se k výkonu obhajoby (kupř. povaha ústavně zaručeného práva na obhajobu, odpovědnost obhájce za obhajobu nikoli vůči orgánu veřejné moci, ale výlučně vůči obhajovanému a důsledky z toho vyplývající atd.),¹⁸⁾ zůstala i poznámka citovaná z odůvodnění nálezu stranou pozornosti; jsem přesvědčen, že to je ke škodě věci, neboť výkon tak zřetelně a výrazně humanitního povolání jako – spolu s lékařstvím – advokacie je, se bez výrazného respektu k etickým pravidlům povolání,¹⁹⁾ zohledňujícím alespoň v základní míře také celospolečenské zájmy, prostě neobejde a – v opačném případě – snadno podlehne svodům „úspěchu stůj co stůj“.

Druhá závěrečná poznámka se vztahuje k samotnému článku, na který reagují touto stáří; řadím se mezi ty, kteří by jako poslední zamýšleli – zejména v odborných oblastech – komukoli upírat právo na vlastní samostatný názor a stejně tak právo tento názor vyjádřit; na druhé straně – odhlédnuto již od autorem článku používaných formulací – mám však za to, že i jemu, je-li při své pedagogické činnosti na právnické fakultě současně též asistentem ústavního soudce a jako takový se svým způsobem na rozhodovací praxi Ústavního soudu podílí, svědčí povinnost respektovat obvyklá pravidla loajálnosti spojená s tímto jeho (vedlejší) postavením; je-li jeho vztah k Ústavnímu soudu a k jeho judikatuře vskutku tak výrazně a nadřazeně odmítavý, jak se podává z jím užitých formulací, vnučuje se otázka, čemu, v očividném střetu zájmů, z jeho hledisek dát přednost; ale i to je zřejmě otázka etiky, byť poněkud jiné než jen profesní.

Poznámky

- 1) III. ÚS 83/96 publ. in Ústavní soud České republiky: Sbírnka nálezů a usnesení – svazek č. 6, č. 87, vydání I., Praha, 1997.
- 2) Bulletin advokacie č. 5/97.
- 3) Článek 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod
- 4) Přirozeně, že by bylo jen žádoucí, aby na ony procesní obstrukce, které mohou mít (a v praxi také zpravidla mívají) různé formy, *expressis verbis*, pamatovala přímo procesní norma, jako je tomu v jiných právních řádech demokratických států.
- 5) Jinou věcí ovšem je, že tuto úlohu si obecný soud zjednodušil a usnadnil tím, že nález Ústavního soudu prohlásil (v příslušné části) za „neústavní“, a proto pro něj nezávazný a stěžovatele z detence propustil na svobodu.
- 6) „Právní kultura není ohrožena“ in Lidové noviny ze dne 7. 12. 1996, viz též poznámka 32 – Bulletin advokacie č. 5/97, str. 22.

- 7) Viz kupř. pozn. 1.
- 8) Článek 112 odst. 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- 9) Článek 1 úst. zák. č. 1/1993 Sb.
- 10) Tak tomu bylo kupř. ve věci III. ÚS 62/95, v níž „nad rámec ústavní stížnosti bylo obecnému soudu přikázáno, aby protiústavně pořízené záznamy telefonních hovorů stěžovatele s jeho obhájcem, včetně jejich případných písemných prepisů, ve stanovené lhůtě zničil; k tomu viz blíže in Ústavní soud České republiky: Sbírnka nálezů a usnesení – svazek 4., č. 78, vydání 1., Praha 1996.
- 11) Bulletin advokacie č. 5/97.
- 12) Článek 38 odst. 1 al. 1 Listiny základních práv a svobod, což má svůj nepominutelný význam zejména v tzv. restitučních věcech (věk účastníků, naléhavost objasnění právních vztahů apod.) či věcech tak či onak spojených s nápravou křivd či z jiných naléhavých důvodů.
- 13) § 82 odst. 3 písm. a) zák. č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- 14) Článek 36 a násl. Listiny základních práv a svobod.
- 15) Viz rozhodnutí ve věcech III. ÚS 62/95 (publ. in Ústavní soud České republiky: Sbírnka nálezů a usnesení – svazek 4., č. 78, Praha 1994), I. ÚS 92/94 (publ. tamtéž – svazek 2., usn. č. 15), III. ÚS 169/96 (publ. tamtéž – svazek 5., usn. č. 15), IV. ÚS 142/96 (publ. tamtéž – svazek 5., usn. č. 6), I. ÚS 5/96 (publ. tamtéž – svazek 6., č. 116).
- 16) Ve smyslu panujících názorů správních rozhodnutí (akty správních orgánů veřejné moci) nejsou vázány přesnou formou a na jejich existenci a povahu lze usuzovat i podle jejich obsahu.
- 17) § 82 odst. 3 písm. b) zák. č. 182/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů.
- 18) Odst. XI odůvodnění nálezu ve zmíněné již věci III. ÚS 83/96 (publ. in Ústavní soud České republiky: Sbírnka nálezů a usnesení – svazek 6., č. 87, vydání 1., Praha 1997, resp. Sbírnka zákonů č. 293/1996).
- 19) Čl. 4 odst. 1, 3 Pravidel profesionální etiky... advokátů ČR.
-

Doc. JUDr. Josef Fiala, CSc.

Právnická fakulta MU Brno, advokát

Realizace zástavního práva podle § 151f občanského zákoníku

Zákonem č. 165/1998 Sb., kterým se mění zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, byly souběžně provedeny dílčí změny občanského zákoníku a občanského soudního řádu, jejichž základní smysl spočívá v zajištění uhrazovací funkce zástavního práva, zejména v situacích, kdy zástavní dlužník je osobou odlišnou od obligačního dlužní-

ka. Je sice pravdou, že se – po určitém období nejistoty a hledání optimálních cest uspokojení zástavního věřitele – prosadila myšlenková konstrukce vycházející z tvrzení, že povinnost zástavního dlužníka lze vyjádřit jako povinnost k zaplacení zástavní pohledávky, není-li řádně a včas uspokojena, přičemž ručení zástavou omezuje vynucení této povinnosti zástavního dlužníka v exekuci jen na postižení zástavy (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 1997, sp. zn. 2 Cdon 967/97, uveřejněné pod č. R 46/98 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).¹⁾ Avšak tato koncepce byla přijímána s řadou podstatných výhrad, které měly základ v hmotněprávním obsahu zástavněprávního vztahu. Jsem skálopevně přesvědčen o tom, že kterýkoliv zástavní dlužník, rozdílný od obligačního dlužníka, by se domohl ochrany svého vlastnického práva (podle čl. 11 Listiny základních práv a svobod) v případě, že by došlo k prodeji jeho zástavy soudní exekucí na základě exekučního titulu s výše formulovaným enunciátem.

Za účelem odstranění nežádoucího stavu byla využívána řada postupů bránících vzniku rozštěpeného režimu obligačního a zástavního dlužnictví (povětšinou neúčinných, protože odporovaly povaze příslušných práv – viz věcně právní omezení smluvních dispozic, včetně omezení majetkových dispozic podle § 72 odst. 4 zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, zajištění převodem dispozičního oprávnění vlastníka) a byla předkládána řada návrhů na zjednodušení postupu realizace zástavního práva. Jedním z takových návrhů byl i námět na provedení novelizace § 151f obč. zákoníku a dílčích úprav § 372 obč. soudního řádu.²⁾ Aniž by byla zaznamenána jakákoliv reakce na tento námět, jakmile došlo ke schválení adekvátních změn, ozývají se hlasy (je paradoxní, že především z tábora urputně prosazujícího žalobu na zaplacení vůči zástavnímu dlužníkovi), že zástavní právo postupem podle § 151f obč. zákoníku nelze realizovat, protože absentuje odpovídající procesně právní regulace, resp. že je možné tento postup použít jen při realizaci zástavního práva vzniklého po 1. 9. 1998. Za další vadu je považován nedostatek přechodných ustanovení.

Uznávám, že nejsem procesualista, nepovažuji se ani za odborníka na občanské právo hmotné, jsem jen pouhým učitelem na právnické fakultě, a proto se předem omlouvám za případné omyly a chyby (jsem však tolerantní a přístupný diskusi, budou-li námítky protivníků podloženy věcnými argumenty). Jsem přesvědčen, že zástavní právo lze realizovat cestou prodeje zástavy soudem i de lege lata. Není totiž nic jednoduššího, než oprášit principy prodeje zástavy podle § 372 obč. soudního řádu, které byly již publikovány,³⁾ a přizpůsobit je navíc k realizaci zástavního práva na nemovitosti.⁴⁾

Pokusme se – s využitím publikovaných myšlenek – formulovat základní pravidla prodeje zástavy. V úvodu připomínám dotčená ustanovení:

§ 151f obč. zákoníku

(1)Není-li zajištěná pohledávka řádně a včas splněna, může zástavní věřitel u soudu navrhnout prodej zástavy, a to i tehdy, když zajištěná pohledávka je promlčena.

(2)Je-li na zajištění téže pohledávky zastaveno několik samostatných věcí, může zástavní věřitel k uspokojení své celé pohledávky anebo její části navrhnout u soudu prodej kterékoli zástavy.

§ 372 obč. soudního řádu:

Stanoví-li zákon, že zástavní věřitel může u soudu navrhnout prodej zástavy, použijí se přiměřeně ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí nebo prodejem nemovitostí.

Nad rámec původního vládního návrhu byl v průběhu legislativního procesu na základě poslanecké iniciativy doplněn i § 274 písm. a) občanského soudního řádu, podle něhož se ustanovení § 251 až § 271 použijí i na výkon usnesení soudu o prodeji zástavy. Důsledky této iniciativy se projeví dosti negativně. Zákonná dikce totiž naznačuje, že usnesení soudu o prodeji zástavy by mělo být vydáno v nalézacím řízení (proč by to potom mělo být právě usnesení a nikoliv rozsudek, i když i tato námitka může být na základě ustanovení obč. soudního řádu vyvrácena) a teprve poté by mělo následovat klasické exekuční řízení. Protože však řízení o prodeji zástavy není ani klasickým nalézacím řízením, není ani pouhým exekučním řízením, je řízením sui generis, při kterém se přiměřeně použijí ustanovení o výkonu rozhodnutí. Proto lze hodnotit ustanovení § 274 písm. a) obč. soudního řádu jako nadbytečné, s konstatováním, že jeho normativní povaha je téměř nulová.

K jednotlivým ustanovením lze dodat: Základním právem zástavního věřitele je jeho oprávnění domáhat se uspokojení pohledávky zajištěné zástavním právem i s příslušenstvím ze zástavy (§ 151a odst. 1 obč. zákoníku). Dále záleží na právních předpisech, jak určují jednotlivé způsoby, kterými se může zástavní věřitel domáhat uspokojení své splatné pohledávky, jak se tyto způsoby doplňují nebo také vylučují. Novelizovaná dikce § 151f obč. zákoníku upřesňuje obsah zástavně právního vztahu, tj. vztahu mezi zástavním věřitelem a zástavním dlužníkem (lhostejno, zda zástavní dlužník je současně obligačním dlužníkem), a to pro dobu po splatnosti pohledávky, a tak formuluje jeden ze způsobů realizace zástavního práva. Jestliže není zajištěná pohledávka včas a řádně splněna, má zástavní věřitel právo požádat soud o prodej zástavy. Z hmotněprávního hlediska není třeba nic bližšího dodávat, jde o to, že zástavnímu věřiteli vzniká uvedené právo a je pouze na něm, zda se rozhodne ho využít, nebo zda se bude snažit získat exekuční titul (možná ho již má – viz např. § 274 písm. e) obč. soudního řádu), zda bude realizovat zástavu postupem podle § 299 odst. 2 obč. zákoníku, či zda se přihlásí se svojí pohledávkou do probíhajícího exekučního řízení, aniž by potřeboval exekuční titul (zvláštní způsob realizace zástavního práva

obsahuje § 44 zák. č. 591/1992 Sb., o cenných papírech). Z tohoto pohledu není rozhodný okamžik vzniku zástavního práva, dokonce ani způsob vzniku. Proto lze nový způsob využít i pro zástavní práva vzniklá před 1. 9. 1998, pro smluvní i zákonná zástavní práva. Nově formulovaný obsah zástavně právního vztahu není ani nepřipustným zásahem do nabytých práv, a proto si nezaslouží ochranu příslušící souboru subjektivních práv označovaných jako tzv. iura quaesita.

Příslušným procesním ustanovením, která dává zástavnímu věřiteli možnost, aby za určitých předpokladů dosáhl uspokojení své pohledávky prodejem zástavy, je § 372 obč. soudního řádu. Podle tohoto ustanovení je možné, aby zástavní věřitel uspokojil svoji pohledávku i v případě, že nemá proti zástavnímu dlužníkovi titul, který by mohl být podkladem pro nařízení výkonu rozhodnutí. Tato možnost přichází v úvahu při splnění následujících podmínek:

- věřitel má zástavní právo k nemovitosti, jejíž prodej navrhuje, a to zástavní právo zákonné nebo smluvní (lze tedy použít postupu podle § 151f obč. zákoníku také při realizaci zástavního práva vzniklého podle § 72 zák. č. 337/1992 Sb.),
- zástavu je nemovitost (obecně jakákoliv věc), nelze využít v případě, že zástavou je pohledávka (také s ohledem na přiměřené použití ustanovení občanského soudního řádu prodejem movitých věcí nebo nemovitostí),
- zákon výslovně stanoví, že zástavní věřitel má právo navrhnout prodej zástavy soudem, tj. musí být založena pravomoc soudu (vyplývá z § 151f obč. zákoníku, což byl základní smysl novelizace, neboť před 1. 9. 1998 nebyla žádná možnost realizovat zástavu postupem podle § 372 obč. soudního řádu, nepočítáme-li nepřiliš zdařilou dikci § 14 zák. č. 72/1994 Sb.).

Jisté námitky jsou formulovány ohledně zařazení § 372 do části osmé mezi tzv. přechodná ustanovení. Ovšem § 372 nikdy neobsahoval přechodná (inter-temporální) pravidla. Tvrzení, že do souboru přechodných ustanovení nelze zařadit taková ustanovení, která mají normativní povahu, neobstojí. V jejich rámci může být provedena regulace sociálních vazeb, i když to není pravidlem. Je pravdou, že analyzované ustanovení mohlo být zařazeno do části šesté o. s. ř., ale s ohledem na to, že § 372 je na svém místě již od 1. 4. 1964, jeho přesun by znamenal další změnu struktury tohoto kodexu.

Výhoda, kterou ustanovení § 372 obč. soudního řádu dává zástavnímu věřiteli, spočívá v tom, že se zástavní věřitel nemusí u soudu nejprve domáhat rozhodnutí o svém právu a získat tak titul pro podání návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí, nýbrž může žádat přímo prodej zástavy a uspokojení své pohledávky z výtěžku prodeje. Není pravdou, že exekučním titulem je zástavní smlouva, stejně jako není pravdou, že k postupu soudu podle části šesté obč. soudního řádu je vždy nezbytný exekuční titul (vždyť podle ustanovení obč. soudního řádu postupuje soud při zpeněžení věci patřících do konkurzní podstaty a také bez

exekučního titulu – § 27 odst. 1 zák. č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů).

Postup podle § 372 obč. soudního řádu je obdobný postupu při nařízení a provedení výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí (srov. § 323 a násl.) nebo prodejem nemovitostí (srov. § 335 a násl.).

Zástavní věřitel proto podá u soudu návrh, v němž uvede:

- označení navrhovatele (zástavního věřitele) a odpůrce (zástavního dlužníka),
- označení věci, která má být jako zástava prodána (u nemovitých zástav pozor na pravidla pro označování nemovitostí formulovaná v § 5 odst. 1 zák. č. 344/1992 Sb., ve znění zákona č. 89/1996 Sb.),
- údaj o tom, o jaké zástavní právo jde, případně jak vzniklo, dále který právní předpis v daném případě stanoví možnost prodeje zástavy soudem mimo výkon rozhodnutí,
- údaj o tom, zda jsou splněny předpoklady pro prodej zástavy, např. splatnost pohledávky zajištěné zástavním právem a její neuhrazení,
- vlastní žalobní návrh (petit) na prodej zástavy a na uspokojení pohledávky zástavního věřitele z výtěžku prodeje.

Přílohou návrhu je vhodné učinit listinné důkazní prostředky, tj. zástavní smlouvu s vyznačením vkladu do katastru nemovitostí, doklad o tom, že zástavní dlužník (žalovaný) je vlastníkem zástavy, tj. zpravidla výpis z listu vlastnictví.

Protože § 372 obč. soudního řádu neobsahuje ustanovení o místní příslušnosti, je vhodné pro její určení přiměřeně použít ustanovení občanského soudního řádu o výkonu rozhodnutí (jedině v tom lze spatřovat omezený smysl poslanecké iniciativy, která vyústila v zařazení usnesení o prodeji zástavy do § 274 písm. a) obč. soudního řádu). Věcně příslušný je vždy okresní soud, místně příslušný je obecný soud zástavního dlužníka, půjde-li o nemovitou zástavbu, tak je příslušný soud, v jehož obvodu je nemovitost (§ 252 odst. 3 obč. soudního řádu). Věcná příslušnost krajských soudů, které rozhodují spory z právních vztahů vzniklých při zajištění závazků uvedených v § 9 odst. 3 písm. a) písm. aa) až nn) obč. soudního řádu se zde neuplatní, neboť přiměřená aplikace § 252 odst. 3 obč. soudního řádu je k tomuto ustanovení v poměru speciality.⁵⁾

Základem použití § 372 obč. soudního řádu je *přiměřenost*⁶⁾ aplikace ustanovení o výkonu rozhodnutí. To znamená, že lze využít všechna pravidla, pokud z povahy věci nevyplývá, že jejich aplikace není vhodná, resp. možná (např. nepřichází v úvahu použití § 335a odst. 2 obč. soudního řádu, neboť pořadí oprávněného, sc. navrhovatele, se nebude řídit dobou, kdy k soudu došel návrh na prodej zastavené nemovitosti, avšak dobou vzniku zástavního práva). Tedy, obdobně jako v řízení o výkonu rozhodnutí rozhodne o návrhu zástavního věřitele soud zpravidla bez slyšení žalovaného a bez provádění důkazů usnesením, jímž nařídí prodej zástavy. Také na řízení o prodeji zástavy lze přiměřeně použít § 254 obč. soudního řádu, jenž

umožňuje aplikaci předcházejících částí obč. soudního řádu, není-li uvedeno jinak. Jakmile nabude usnesení o nařízení prodeje zástavy právní moci, přikročí soud k prodeji zástavy. Postup je tu stejný jako při výkonu rozhodnutí prodejem movitých anebo nemovitých věcí. Spolu s nařízením prodeje zástavy uloží předseda senátu i povinnost k náhradě nákladů prodeje zástavy, a to bez určení lhůty k jejich zaplacení. Nařízení prodeje se vztahuje i na tyto náklady, přičemž zástavní věřitel má právo na náhradu všech účelných nákladů řízení o prodeji zástavy.

Pokud zástavce tvrdí, např. že zástavní právo k věci, jejíž prodej je navrhován, platně nevzniklo, je na něm, aby navrhl zastavení prodeje podle analogie s ustanovením § 268 odst. 1 písm. h) obč. soudního řádu. Prokazuje-li, že pohledávka zástavního věřitele byla zcela vyrovnána, může navrhnout zastavení prodeje podle analogie s ustanovením § 268 odst. 1 písm. g) obč. soudního řádu. Také v těchto případech může soud provádět příslušné dokazování, stejně jako je provádí v rámci exekučního řízení.

A. Prodej movitých věcí

V usnesení o nařízení prodeje movitých věcí zakáže soud zástavnímu dlužníkovi, aby nakládal se zastavenými věcmi, které vykonavatel sepiše. Přitom je možné sepsat jen věci uvedené v usnesení (ve smyslu § 326 odst. 3 obč. soudního řádu). Po právní moci usnesení o nařízení prodeje se sepsané věci odhadnou, když odhad zajistí předseda senátu a po odhadu předseda senátu zajistí naplnění podmínek podle § 328a obč. soudního řádu. Sepsané věci se prodají v dražbě, s dalším postupem přiměřeně podle § 329 a násl. obč. soudního řádu, včetně pravidel pro výplatu pohledávek.

B. Prodej nemovitostí

Nařízení prodeje nemovitosti se bude vztahovat na nemovitost, včetně součástí (vyplývá z povahy součástí – viz § 120 obč. zákoníku) a příslušenství (v důsledku § 335 odst. 2 obč. soudního řádu). Obsahovou součástí tohoto usnesení bude i zákaz, aby žalovaný nemovitost převedl na jiného nebo ji zatížil. Bude-li však žalobce postupovat podle § 9 odst. 1 písm. b) zák. č. 265/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dosáhne zápisu poznámky po podání návrhu na prodej zástavy, kterým fakticky zabrání (ve smyslu příslušných pokynů ČÚZK) dispozicím v průběhu řízení. Usnesení o nařízení prodeje soud doručí příslušným osobám a vyvěsí na úřední desce soudu (§ 335 odst. 4 obč. soudního řádu). Vlastní prodej se provede dražbou, jejíž postup je upraven v § 335a a násl. obč. soudního řádu. Po pravomocném udělení příklepu následuje rozvrhové jednání, v němž dojde k vlastnímu subsidiárnímu uspokojení zástavního věřitele – žalobce. Je však pochopitelné, že jeho pohledávka bude patřit „až“ do čtvrté skupiny, což může znamenat, že nebude plně (v případě katastrofického scénáře vůbec) uspokojena. Z přiměřeného

použití příslušných ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí je vyloučena aplikace § 335a odst. 2 obč. soudního řádu, neboť pořadí žalobce se bude řídit dnem vzniku jeho zástavního práva (pokud by zvláštní zákon nestanovil jinak).

Podle těchto řádků by již zástavní právo nemělo být jen pouhou iluzí věřitelů, ale mělo by se stát vysoce účinným zajišťovacím instrumentem, který umožňuje poměrně jednoduché subsidiární uspokojení věřitele. Zkušenosti s prováděním exekucí však dokládají, že výkon rozhodnutí je značně zdoluhavý, často nerealizovatelný, např. některé soudy neopatřují odhad nemovitosti ve výši ceny obvyklé, není upraven vztah zástavce k prodané nemovitosti po jejím prodeji (platí o užívání bytu – využitelné je rozhodnutí R 35/94), jiné důvody jsou mimoprávní (nezájem o dražené nemovitosti) apod. Teprve další vývoj soudní praxe však bude dokladem o tom, nakolik je konstrukce § 151f obč. zákoníku životaschopná, a zejména bude dokladem o tom, zda procesně právní předpisy jsou způsobilé poskytnout náležitou ochranu hmotněprávním vztahům, či zda zatvrzelé lpění na některých procesních formách povede až k odmítnutí spravedlnosti.

Poznámky

- 1) Za její autory lze považovat J. Bureše a L. Drápala, viz jejich společnou publikaci Zástavní právo v soudní praxi, C. H. Beck, Praha 1996, I. vydání, str. 16 (stejně ve II. vydání z roku 1997, str. 17). Proto byla tato konstrukce V. Biolkem vtipně nazvána burešovsko-drápalovskou doktrínou (Biolk, V.: Krátce k dalším rozhodnutím o žalobách proti zástavcům – schizofrenie pokračuje, Právní rozhledy, 10, 1998, str. 516).
- 2) Fiala, J.: Malou použitelnost zástavního práva lze odstranit drobnými úpravami zákonů, Hospodářské noviny, 3. 9. 1997.
- 3) Handl, V., Rubeš, J. a kol.: Občanský soudní řád, komentář, II. díl, Praha 1985, str. 645 a násl.
- 4) V této souvislosti považuji za nezbytné připomenut, že ustanovení o prodeji mimo exekuci obsahoval československý právní řád již v minulých desetiletích. Např. § 228 obč. soudního řádu č. 142/1950 Sb. pod rubrikou „Prodej movitých věcí dlužníkůvých bez exekučního titulu“ formuloval tato pravidla:
 - Dovoluje-li zákon, aby se věřitel uspokojil soudním prodejem movitých věcí dlužníkových bez exekučního titulu, nařídí prodej na návrh věřitele soud, v jehož obvodu jsou věci.
 - Prodej nařizuje a další řízení koná soudce bez ústního jednání. Prodej se nařídí bez slyšení dlužníka.
 - Prodej se může vykonat i tehdy, není-li usnesení nařizující prodej dosud pravomocné; byla-li však proti tomuto usnesení podána stížnost, může soud, nejde-li o věci podléhající zkáze, výkon prodeje odložit až do právní moci usnesení, kterým byl prodej nařízen.
 - Jinak platí pro výkon prodeje ustanovení tohoto zákona o exekučním prodeji movitých věcí.

Z dostupné judikatury lze upozornit na dvě rozhodnutí, která dokládají, že prodej věcí bez exekučního titulu byl aktuální:

a) Rc 1/54 s právní větou: Věřiteli zapsanému v podnikovém rejstříku nelze k návrhu dlužníka předběžným opatřením ukládat, aby se zdržel nakládání věcí, která mu byla zastavena podle § 198 obč. zákoníku a aby nežádal o soudní prodej zástavy.

b) Rc 33/57 s právní větou: Prodej podle § 228 obč. soudního řádu a § 460 obč. zákoníku nelze povolit, jestliže podniku, jemuž bylo dílo zadáno, je známo jméno a adresa objednatele, nebo jestliže podnik tyto údaje alespoň snadno může zjistit. V jednom návrhu lze shrnout i návrh na prodej několika předmětů různých objednatelů.

Doplňuji – pro srovnání – ještě znění § 157 předešlého jednacího řádu (Instrukce č. 4 ministra spravedlnosti ČSR ze dne 4. června 1973, č. j. 417/73–L, kterou se vydává jednací řád pro okresní a krajské soudy):

- Dovoluje-li zákon, aby se oprávněný uspokojil soudním prodejem movitých věcí povinného bez rozhodnutí, nařídí prodej na návrh oprávněného soud, v jehož obvodu jsou věci.
- Prodej věcí podléhajících zkáze se může vykonat i tehdy, není-li usnesení nařizující prodej dosud pravomocné; bylo-li však proti tomuto usnesení podáno odvolání, může soud výkon prodeje odložit až do právní moci usnesení, kterým byl prodej nařízen.
- Pro prodej platí ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí. Vykonavatel přitom postupuje podle pokynu soudce.

Hmotněprávním ustanovením, které zakládalo oprávnění navrhnout prodej věci mimo exekuci, byl např. § 174 odst. 1 zákoníku mezinárodního obchodu č. 101/1993 Sb. „Zástavní věřitel může požádat příslušný orgán o provedení prodeje zástavy.“

- 5) Je zajímavé, že s věcnou příslušností okresního soudu, který postupuje přiměřeně podle ustanovení o exekuci prodejem movitých věcí, souhlasili také J. Bureš a L. Drápal (Občanský soudní řád, komentář, 1. vydání, Praha 1994, str. 746). V dalším vydání komentáře se tato úvaha již neobjevila (Bureš, J., Drápal, L., Mazanec, M.: Občanský soudní řád, komentář, 2. vydání, Praha 1996, str. 1004).
- 6) Zastánci názoru o nemožnosti prodeje zástavy soudem argumentují právě nepřipustností přiměřeného použití některých ustanovení v občanském soudním procesu. Přitom jen v současném znění obč. soudního řádu lze nalézt celkem ve 24 případech konstrukci, která využívá přiměřeně použití jiných ustanovení obč. soudního řádu. Nejblíže analyzovanému postupu je ustanovení § 175e zmocňující soud (v rámci dědického řízení) provést neodkladná opatření, mimo jiné i prodej věcí, které nelze uschovat bez nebezpečí škody nebo nepoměrných nákladů. Při prodeji movitých věcí postupuje soud přiměřeně podle ustanovení o výkonu rozhodnutí prodejem movitých věcí (§ 175e odst. 3). V tomto případě jsem se nesetkal se žádnými námitky o nemožnosti přiměřeného použití ustanovení § 321 a násl. obč. soudního řádu. Přitom přiměřenost použití je analogií zákona, kterou dovoluje výslovně zákon sám (srov. Knapp, V.: Teorie práva, Praha 1995, str. 172). Obdobu využití ustanovení o prodeji věcí způsobem upraveným ustanovením o výkonu rozhodnutí soudem (tj. věcí movitých i nemovitých), aniž by k tomu byl nezbytný exekuční titul, připouští § 27 odst. 1 zák. č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů.

Prom. práv. Michael Marčák
advokát, Praha

K některým otázkám novelizace zákona o cenných papírech, provedených zákonem o Komisi pro cenné papíry

Forma novelizace jednoho zákona druhým, často svým názvem a obsahem s novelizovaným zákonem přímo nesouvisejícím, je jedna z nejhorsích možných variant, jak novelizaci zákona provést. Tento postup má často za následek, že většinou, a to i odborné, veřejnosti takové novelizace unikají a navíc je provázanost takových zákonů často velmi sporná. To je i případ novelizace zákona o cenných papírech č. 591/1992 Sb., provedené zákonem o Komisi pro cenné papíry č. 15/1998 Sb., jmenovitě pak ustanoveními části třetí tohoto zákona. V důsledku nedostatečné péče o legislativní kvalitu zákona č. 15/1998 Sb. došlo k některým velmi závažným pochybením. O dvou z nich se v tomto článku chceme stručně zmínit.

Novelizované znění ustanovení § 94 zákona č. 591/1992 Sb. o cenných papírech

Ustanovení § 94, odst. 1 a 2 ve společných, přechodných a závěrečných ustanoveních zákona o cenných papírech, které upravovalo práva a povinnosti subjektů podnikajících v obchodování s cennými papíry podle dřívějších předpisů, obsahovalo, celkem logicky, již první znění zákona o cenných papírech. Zákon o cenných papírech řešil totiž zásadně jiným způsobem podmínky pro podnikání na tomto úseku. Zákon o cenných papírech nabyl účinnosti 1. 1. 1993, přičemž dle cit. § 94, odst. 1 a 2 bylo povinností příslušných subjektů podat ministerstvu (financí) novou žádost o povolení k předmětným podnikáním do 1 měsíce od nabytí účinnosti zákona, tedy do 1. 2. 1993, a do 31. 12. 1994, nemělo-li jejich právo na provozování těchto činností zaniknout.

Zákon č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry a o změně a doplnění dalších zákonů, obsahuje část třetí, která nese název „Změna a doplnění zákona České národní rady č. 591/1992 Sb., o cenných papírech, ve znění pozdějších předpisů“. Hned v bodu 1. je upraven obecný přechod pravomocí náležejících v rámci státního dozoru doposud Ministerstvu financí na Komisi pro cenné papíry. Až na výjimky přesně stanovené v cit. ustanovení se termín „ministerstvo nahradil termínem „Komise“. Bohužel však v oněch výjimkách není, zcela zřejmě v důsledku legislativního omylu, uvedeno ustanovení § 94. (Že se jedná o legislativní omyl vyplývá, podle na-

šeho názoru, z ustanovení § 32, odst. 1 tohoto zákona, kde je dáno Komisi právo, aby veškerá rozhodnutí Ministerstva financí o povolení činností dle § 45 a § 50 zákona o cenných papírech prověřila na základě řízení zahájeného z „moci úřední“ (k tomu viz dále). Vzhledem k tomuto obecnému zmocnění nebylo již samozřejmě třeba, aby se podávaly nové žádosti o povolení k činnosti, jako tomu bylo podle původního znění § 94 zákona o cenných papírech). Výsledkem tohoto pochybení je text, který je možné pro jeho naprostý vnitřní rozpor považovat za neplatný.

Podle § 94 odst. 1 by totiž osoby, které podnikaly v oblasti obchodování s cennými papíry v rozsahu § 45 zákona již před 1. 1. 1993, musely (již podruhé ve své existenci) požádat příslušný státní orgán (nyní Komisi) o nové povolení k činnosti. Jestliže by tak neučinily do konce 1. 2. 1993 (!), což je termín, který lze v roce 1998 stihnout jen s velkými obtížemi, jejich oprávnění by zaniklo. Osoby, které získaly příslušné povolení později, by pak nemusely podávat žádnou žádost... Stejně tak by bylo nutno podat žádost o povolení k podnikání v rozsahu dle § 50 zákona o cenných papírech, a to dle odst. 2 § 94 do 31. 12. 1994. I tento termín je, s ohledem na povinnost vůči Komisi, vzniklé v roce 1998, zcela nelogický. Lze si jen těžko představit, že by renomovaným obchodníkům s cennými papíry zaniklo oprávnění k podnikání jen proto, že v roce 1998 nepodalí žádost ve lhůtě končící několik let před touto novelou.

S ohledem na to, že nejde o písařskou chybu, nezbyde nic jiného, než tento zákon novelizovat. (Ostatně by si to zasloužil i z jiných důvodů, které nejsou předmětem tohoto krátkého zamyšlení.)

Doplnění ustanovení přechodných zákona o cenných papírech

Jak bylo výše uvedeno, zákon o Komisi pro cenné papíry v části třetí novelizuje zákon o cenných papírech. Část třetí obsahuje pak ust. § 31 a § 32. Zatímco v ust. § 31 je v příslušných bodech uvedeno, jakých ustanovení zákona o cenných papírech se tato novelizace dotýká, § 32 je pojmut jako jakési samostatně stojící ustanovení. Výsledek je poměrně tristní, a to z těchto důvodů:

1. Toto ustanovení nelze fakticky do zákona zařadit. (Také jej v jeho úplném znění nelze nalézt.). Zákon č. 591/1992 Sb. existuje tedy „ve znění § 32 zákona č. 15/1998 Sb., o Komisi pro cenné papíry. Není to jistě ani dobré, ani vhodné, ale je to ten nejmenší problém.
2. Z legislativní logiky § 31 a samostatně stojícího § 32 by mohlo vyplývat, že ustanovení § 32 není novelou zákona o cenných papírech, že tedy není součástí jeho textu, jeho znění, ale naopak, že je součástí zákona o Komisi pro cenné papíry. Přitom je takový závěr evidentně nesprávný. Jednak je § 32 součástí části třetí zákona 15/1998 Sb., která svým názvem jasně proklamuje, že je novelizací zákona č. 591/1992 Sb., jednak svým obsahem zcela vylučuje, aby byl součástí zákona o Komisi pro cenné papíry. Ve všech odstav-

cích § 32 jsou odkazy na paragrafy zákona o cenných papírech bez jakéhokoliv dalšího dodatku, který by nasvědčoval tomu, že tyto paragrafy jsou paragrafy jiného zákona než zákona o Komisi pro cenné papíry. Např. v § 32, odst. 4 je uvedeno „Osoby, které vykonávají některou z činností uvedených v § 46, odst. 2 nebo § 70b tohoto zákona...“. Prostým nahlédnutím do zákona o Komisi pro cenné papíry je možné zjistit, že paragrafy těchto čísel se v zákoně ani nevyskytují. Naopak veškeré odkazy se týkají právě zákona o cenných papírech. Znamená to tedy nade všei pochybnost, že ustanovením § 32 je skutečně novelizován zákon o cenných papírech a text tohoto ustanovení je součástí tohoto zákona, a to bez ohledu na to, že není kam ho zařadit.

3. Tyto úvahy nejsou důležité jen z hlediska legislativní čistoty, ale mají zcela zásadní význam pro práva a povinnosti účastníků kapitálového trhu. V onom bezprizorném § 32 odst. 3 je upravena povinnost podat žádost o povolení výkonu činností dle § 46 odst. 2 a § 70b zákona o cenných papírech do 1. července 1998 v případě, že tyto činnosti vykonávají příslušné osoby „na základě podmínek zvláštních zákonů“. V cit. ustanovení není žádný odkaz na to, co lze za ony zvláštní zákony považovat. V každém případě však není možné za takový zákon považovat zákon o cenných papírech, protože, jak bylo výše uvedeno, je ustanovením § 32 ustanovením zákona o cenných papírech a zákon nemůže být sám sobě zákonem zvláštním. Z uvedeného je tedy zřejmé, že provedeme-li správné zařazení onoho § 32 do zákona o CP, můžeme provést i správný výklad odstavce 4 tohoto ustanovení. Povinnost podat novou žádost o povolení dle tohoto ustanovení mají tedy jen ty osoby, které předmětnou činnost provozují podle zvláštních předpisů, nikoli podle zákona o cenných papírech. Předmětné ustanovení se tedy na prosté většiny účastníků kapitálového trhu netýká.

K výše uvedené problematice je třeba dodat, že stejné legislativní problémy, jaké vznikají u § 32, se týkají i ust. § 34 části čtvrté a § 39 části osmé zákona o Komisi pro CP, které však nejsou předmětem této úvahy. Lze jen doufat, že v těchto zákonech je dopad tohoto legislativního počínu méně závažný než u obchodování s cennými papíry.

Na závěr uvádíme, že předmětem činnosti Komise pro cenné papíry je zejména otázka „čistoty“ kapitálového trhu, dodržování zákona a etiky podnikání. Skutečnost, že zákon, který její činnost upravuje, obsahuje takovéto legislativní a tím i výkladové problémy klade zvýšené nároky na kvalitu rozhodování Komise, která musí postupovat velmi opatrně a v případě legislativních pochybností samozřejmě vždy ve prospěch dotčené osoby. To ovšem není trvale udržitelný stav a je proto třeba, aby předmětné předpisy byly velmi rychle a kvalitně novelizovány. Přitažlivost českého kapitálového trhu a investic v ČR vůbec se samozřejmě odvíjí i od právní jistoty jeho účastníků. A základem této právní jistoty mohou být jen kvalitní zákony.

JUDr. Pavel Zelenka

předseda senátu, Vrchní soud v Praze

Několik poznámek k § 151 odst. 3 tr. řádu (k diskusi)

I.

Již při shromažďování podkladů pro tento příspěvek jsem si uvědomil, že v trestním řízení, samozřejmě s výjimkou vlastních meritorních rozhodnutí a snad ještě rozhodnutí o vazbě, nevyvolává u laické a především u odborné veřejnosti žádná jiná problematika tolik diskusí a rozporuplných reakcí jako otázka odměňování obhájců a náhrada jejich hotových výdajů. Zároveň jsem zjistil, že jde o problematiku do značné míry složitou a širokou, a proto až na kratší obecný úvod jsem se rozhodl věnovat pozornost výhradně **rozhodování orgánů činných v trestním řízení** (zde takřka výhradně soudů) **o výši odměny a náhradě hotových výdajů na návrh obhájce, jak má na mysli ustanovení § 151 odst. 3, věta první a druhá tr. řádu**. Přitom k vypracování příspěvku mě vedla snaha upozornit na možnou cestu k napravení jeho negativních dopadů, a to jak na činnost soudů (v nepatrném množství případů i orgánů přípravného řízení), tak samozřejmě i na ekonomické podmínky výkonu advokacie zejména těmi advokáty, kteří ve větší či menší míře jsou odkázáni právě na tyto shora uvedené příjmy.

Jsem si samozřejmě vědom toho, že každý advokát je z pochopitelných důvodů dopodrobna obeznámen s mnou dále zmíněnou právní úpravou a že nutně i zde navrhované řešení není vůbec neznámé či převratné. Přesto však stanovisko a vidění problému někým z „druhého břehu“, který v prvé řadě není na řešení problému hmotně motivován, může být ke prospěchu věci a snad i vést k pozitivním výstupům.

II.

Svůj původ má shora uvedená diskuse předně ve **filozofii stávající právní úpravy** (viz § 151 odst. 2 tr. ř., § 21 odst. 1 zákona o advokacii č. 128/1990 Sb. a v současnosti § 23 nového zákona o advokacii č. 85/1996 Sb.), podle níž na rozdíl od některých známých zahraničních úprav (kupř. Spolková republika Německo a Rakousko) má od druhé poloviny roku 1990 ustanovený obhájce vůči státu nárok na odměnu a náhradu všech hotových výdajů za úkony právní služby ve výších stanovených zvláštním předpisem (v současnosti vyhláškou Ministerstva spravedlnosti ČR o odměnách advokátů a náhradách advokátů za

poskytování právních služeb – advokátní tarif č. 177/1996 Sb. ve znění vyhlášky č. 235/1997 Sb.). Na státu poté naprosto důvodně je, aby více či spíše méně úspěšně tyto své výdaje související s provedením trestního řízení po pravomocně odsouzeném vymáhal, neboť nelze po obhájci spravedlivě požadovat, aby poskytoval na základě „státní objednávky“ právní služby bez jistoty, že za ně bude odměněn a nadto, že mu budou nahrazeny jím vynaložené hotové výdaje.

Na jedné straně právě takto ***zvolená filozofie do značné míry jako jeden z významných součinitelů garantuje účast ustanovených obhájců při jednotlivých úkonech trestního řízení a tím pozitivně ovlivňuje důslednou realizaci práva obviněných na řádnou obhajobu, na straně druhé ovšem současně znamená významné zatížení resortního rozpočtu.*** Taková situace vedle jiných dále rozvedených faktorů poté samozřejmě negativně ovlivňuje včasnost úhrad odměn a náhrad hotových výdajů státem ustanoveným obhájcům.

Konečně do určité míry i pochopitelné nedokonalosti a nejednoznačnosti jednotlivých ustanovení v té době zcela nově pojaté vyhlášky č. 270/1990 Sb. působily značné problémy při výkladu jejich obsahu nejen obhájcům při vyhotovování návrhů na přiznání odměny a náhrady hotových výdajů, ale pochopitelně i orgánům činným v trestním řízení při rozhodování o jejich výši podle § 151 odst. 3 tr. ř. a o povinnosti pravomocně odsouzeného nahradit státu též odměnu a hotové výdaje, které tento uhradil ustanovenému obhájci podle § 155 odst. 1 tr. ř. s přihlédnutím k § 152 odst. 1 písm. b) tr. ř. Ty ostatně vedly nejen k její novele a posléze nové úpravě vyhláškou č. 177/1996 Sb. s účinností od 1. července 1996, ale i k potřebě tuto problematiku poměrně často judikovat.

III.

Při respektování zvolené filozofie příslušné právní úpravy nároku ustanoveného obhájce na odměnu a náhradu hotových výdajů vůči státu ovšem ***vyvolává vážné pochybnosti úprava rozhodování orgánů činných v trestním řízení o takovém nároku podle § 151 odst. 3, věta první a druhá tr. ř.***

Podle tohoto ustanovení rozhodne na návrh obhájce o výši odměny a náhradě hotových výdajů orgán činný v trestním řízení, jehož rozhodnutím bylo trestní stíhání pravomocně skončeno, přičemž v řízení před soudem rozhodne předseda senátu soudu prvního stupně.

Tato úprava kupř. otevřela zcela bezdůvodně prostor pro subjektivní přístup orgánů činných v trestním řízení k rozhodování o návrhu ustanoveného obhájce jako základního procesního předpokladu pro včasnou úhradu odměny a náhrady hotových výdajů státem potud, že vůbec nestanoví lhůtu či lhůty, v rámci kterých jsou povinny o takovém návrhu rozhodnout (nebo ještě lépe v rámci kterých je nutno částky účtované v souladu s citovanými před-

pisy ustanovenému obhájci uhradit) **a podobně ani sankce v případech jejich nedodržení.**

Navíc znamenala až do přijetí zákona o vyšších soudních úřednících č. 189/1994 Sb., který s účinností od 1. ledna 1995 zde umožňuje přesun rozhodování v prvním stupni na odborný aparát, **pro soudce další značnou pracovní zátěž** a ve srovnání s meritorním rozhodováním a kupř. rozhodováním o zajištění osob a věci nešlo v žádném případě ani z pohledu včasnosti o prioritu. Ovšem i v současnosti široce koncipovaná možnost podat stížnost proti usnesení podle § 151 odst. 3 tr. ř. (neboť jí vedle obhájce disponuje dokonce i pravomocně odsouzený) je vedle shora rozvedených dalším z faktorů negativně ovlivňujícím včasnost realizace předmětných úhrad obhájci státem a z mého pohledu trestního soudce působícího na soudu druhého stupně **zcela zbytečným předmětem řízení o stížnosti.**

IV.

Navrhované řešení vychází v zásadě z myšlenky, že okamžikem ustanovení obhájce podle § 38 odst. 1 tr. ř. vzniká mezi státem a advokátem „obvyčejný komerční vztah“, jehož obsahem je na jedné straně poskytování právních služeb obviněnému v trestním řízení obhájcem a na straně druhé závazek státu takové služby v přiměřené lhůtě zaplatit a uhradit zároveň hotové náklady s jejich poskytováním spojené. Proto také až na určité výjimky není důvodu upravovat vlastní realizaci odměňování obhájců a úhrady jejich hotových výdajů odlišně, než je tomu v jiných závazkových vztazích mezi státem a podnikateli.

Na základě takového řešení by obhájce nevyhotovoval návrh podle § 151 odst. 3 tr. ř., ale **vyúčtování odměny a hotových výdajů**, které by i v jeho zájmu bylo nejen zcela konkrétní a přezkoumatelné, ale i opatřené doklady, jež by předně prokázaly provedení těch úkonů právní služby, které nelze z obsahu spisu ověřit (kupř. porady s klientem podle § 11 odst. 1 písm. b, c cit. vyhlášky) a dále by umožnily v návaznosti na příslušnou právní úpravu určit vyšší některých hotových výdajů (kupř. u cestovních náhrad).

Zásadní význam by zcela jistě zde mělo z hlediska jistoty obhájce coby poskytovatele právních služeb nejen určení **lhůty** splatnosti, ale i **stanovení obligatorního poplatku z prodlení** v případě neuhrazení odměny a hotových výdajů obhájci státem, to vše obsažené v obecně závazném předpisu. Délku lhůty splatnosti je na místě stanovit jednotně (kupř. 90 dnů) tak, aby především v rámci tzv. porozsudkové agendy příslušný soudní úředník měl možnost reagovat (či spíše namítnout) na případné nesrovnalosti a chyby vyúčtování a upozornit na ně obhájce s tím, že pokud tak ovšem neučiní v kratší lhůtě (kupř. 60 dnů), má se za to, že k vyúčtování není námitek a je akceptováno. Teprve v případě, že by obhájce s námitkami vůči vyúčtování nesouhlasil, přicházela by alternativně v úvahu nejen

aplikace stávající právní úpravy (ovšem s výhradou, že by i zde byly stanoveny lhůty pro rozhodnutí a následně i splatnost přiznané částky), ale i standardní postup, při němž by advokát o příslušnou částku žaloval stát v občanskoprávním řízení (kde by ovšem řízení bylo zpoplatněno až na základě úspěšnosti stran).

V důsledku toho by vedle možného urychlení realizace druhé fáze „komerčního vztahu“ státu a ustanoveného obhájce dalším pozitivem navrhovaného řešení bylo zbavení soudců významné části činnosti převážně administrativní povahy a tím i otevření prostoru pro smysluplnější profesionální činnost.

Závěrem je samozřejmě možné konstatovat, že toto shora pouze v hrubých obrysech popsané řešení má svá úskalí a vyžadovalo by nejen zcela novou úpravu příslušné pasáže trestního řádu, ale i důsledné rozpracování i možné navazující problémy odborníky tak, aby splnilo svůj účel a zároveň neznamenovalo zkrácení práv odsouzeného. Kupř. případnými námitkami vůči správnosti a opodstatněnosti vykázaného rozsahu úkonů právní služby (obhajoby) by byly orgány činné v trestním řízení povinny se zabývat, a to nejlépe v souvislosti s rozhodováním o jeho povinnosti k náhradě odměny a hotových výdajů uhrazených ustanovenému obhájci státem (viz § 155 odst. 1 tr. ř.) a takových nejasností a problémů se jistě najde více.

Doc. JUDr. Jiří Jelínek, CSc.

Právnícká fakulta UK, Praha

Obviněný a jeho právo na obhajobu

(nad jedním rozhodnutím)

Jednou ze základních zásad trestního řízení je zásada zajištění práva obviněného na obhajobu. Tato zásada obsažená v ustanovení čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a v ustanovení § 2 odst. 13 tr. řádu má zaručit plnou ochranu práv a právem chráněných zájmů osobě, proti které se vede trestní řízení.

Poznatky z praxe ukazují, že v některých případech dochází v trestním řízení k porušování ústavně deklarované a v trestním řádu obsažené zásadě práva obviněného na obhajobu. Porušení procesních ustanovení upravujících způsob a průběh řízení přitom může vést případně až k tomu, že nesprávně opatřený či provedený důkaz nebude možné v trestním řízení použít. Nezanedbatelným nepříznivým důsledkem nesprávného postupu orgánů činných v trestním řízení může být dále okolnost, že se nepodaří zjistit potřebný skutkový stav důležitý pro

rozhodnutí ve věci samé. Shora řečené je možné doložit konkrétním případem z aplikační praxe, ve kterém byla řešena, na prvý pohled jednoduchá otázka, od kdy musí mít obviněný obhájce v případech tzv. nutné obhajoby, a dále otázka procesních důsledků porušení předpisů o dokazování v trestním řízení.

I.

Rozsudkem krajského soudu jako soudu prvního stupně byli obžalovaní A., B., C. uznáni vinnými skutkem záležejícím v odcizování cizích osobních automobilů řadou dílčích útoků pokračující trestné činnosti. Jejich jednání krajský soud posoudil jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 1 písm. b), odst. 4 tr. zák., dílem dokonáný, dílem ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák.

Krajský soud uložil obžalovaným tresty a rozhodl také o náhradě škody způsobené trestným činem.

Proti rozsudku soudu prvního stupně podali obžalovaní odvolání.

Vrchní soud v Praze jako soud druhého stupně přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. řádu zákonost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž mohli obžalovaní A., B., C. podat odvolání, přezkoumal i správnost postupu řízení, které mu předcházelo a dospěl k záměru, že v řízení předcházejícím napadenému rozsudku došlo k takovým vadám, které měly zásadní dopad na správná skutková zjištění soudu prvního stupně. Proto napadený rozsudek zrušil ve všech výrocích týkajících se obžalovaných a podle § 259 odst. 1 tr. řádu věc ohledně těchto obžalovaných vrátil soudu prvního stupně, aby ji v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl (usnesení Vrchního soudu v Praze z 19. 2. 1998 sp. zn. 1 To 3/98).

Podstata procesních pochybení v přípravném řízení vytýkaných soudem druhého stupně spočívala v tom, že u obžalovaných se jednalo o případ tzv. nutné obhajoby (§ 36 tr. řádu), tedy případ, kdy obviněný musí mít obhájce v trestním řízení, a to i tehdy, pokud by právní zastoupení výslovně odmítal, anebo si nechtěl žádného obhájce zvolit. V době, kdy A., B., C. byli v přípravném řízení vyslýcháni v postavení obviněných, A., B., C. si obhájce nezvolili ani jim obhájce ustanoven nebyl. Vrchní soud konstatoval, že nedostatek přítomnosti obhájce u výslechu obviněného v době, kdy obviněnému obhájce ustanoven nebyl, nelze zhojit ani tím, že výslechu obviněného je přítomen advokát, který je posléze (následně) obviněnému skutečně ustanoven způsobem, který trestní řád přikazuje.

V posuzovaném případě byli obvinění vyslechnuti bez přítomnosti obhájce za situace, kdy byly dány důvody nutné obhajoby. Ve svých výpovědích uvedli okolnosti usvědčující je samé, resp. jejich spoluobviněné ze spáchání trestné činnosti. V hlavním líčení A., B., C. své výpovědi z přípravného řízení „odvolali“. Soud prvního stupně výpovědi A., B., C. učiněné v přípravném řízení bez přítom-

nosti obhájce v hlavním líčení přečetl podle § 7 odst. 2 tr. řádu a čerpal z nich poznatky pro odsouzení A., B., C.

Trestní řád říká, že pokud obviněný nemá obhájce v případech, kdy ho mít musí (§ 36, § 36a tr. řádu), určí se mu lhůta ke zvolení obhájce, protože obviněný má především právo obhájce si zvolit. Pokud marně uplyne lhůta ke zvolení obhájce nebo pokud obviněný prohlásí, že si obhájce zvolit nechce, bude mu na dobu, po kterou trvají důvody nutné obhajoby, neprodleně obhájce ustanoven (§ 38 tr. řádu). Potřebu ustanovit obhájce v přípravném řízení oznámí vyšetřovatel, resp. státní zástupce vykonávající dozor v přípravném řízení soudu, který je příslušný k úkonům v přípravném řízení. Obhájce ustanoví a pominou-li důvody nutné obhajoby, ustanovení zruší v přípravném řízení soudce (§ 39 odst. 1 tr. řádu). Obhájce je obviněnému ustanoven písemným opatřením, které se doručí obviněnému a obhájci. Stejnou formou, jako je obhájce ustanoven, je také obhajoby zproštěn (§ 40 tr. řádu). Ustanovený obhájce je povinen obhajobu převzít. Jen z důležitých důvodů může být zproštěn povinnosti obhajování buď na svou žádost nebo na žádost obviněného, a místo něho ustanoven obhájce jiný. Skutečnost, že obviněnému byl obhájce ustanoven, v žádném případě nevylučuje právo obviněného zvolit si obhájce jiného.

V této spojitosti se Vrchní soud v Praze vyjádřil k otázce, od kterého časového okamžiku má obviněný v trestním řízení obhájce. Vrchní soud konstatoval, že „obviněný má obhájce v momentě, kdy je mu v souladu s ust. § 39 tr. řádu soudem ustanoven (tehdy se de iure stává obhájcem obviněného) a kdy navíc k této skutečnosti přistoupí další, a sice, že jak obviněný, tak obhájce jsou o tom řádně uvědoměni. Teprve poté totiž může obviněný prakticky využít oprávnění, která mu mimo jiné dává ustanovení § 33 odst. 1 tr. řádu (tj. žádat přítomnost obhájce u vyšetřovacích úkonů, radit se s ním a mluvit s ním bez přítomnosti třetí osoby) a obhájce může vykonávat práva a plnit povinnosti vyplývající pro něj z ustanovení § 41 tr. řádu.

To v praxi znamená, že přítomnost obhájce u výslechu obviněného v době, kdy mu ještě obhájce ustanoven řádně nebyl, nemůže nahradit splnění požadavků kladených § 36 odst. 1 tr. řádu. Na tom nic nemění ani fakt, že takový obhájce je obviněnému skutečně posláze řádně ustanoven.

Nejde přitom jen o ryzí formální pochybení, ignorující fakt, že teprve procesním úkonem – rozhodnutím soudu o ustanovení obhájce vznikají obviněnému práva, jež mu zaručuje čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.

Obcházení zákonného postupu může mít totiž závažný dopad na regulérnost řízení, mohlo by vést ke zneužití, narušovalo by výrazně princip rovnosti stran řízení a vzbuzovalo by zásadní pochybnosti o spravedlivosti takového řízení. Nelze pomíjet fakt, že zatímco orgány přípravného řízení reprezentují zájmy obžaloby, obhájce je poskytovatelem právní pomoci obžalovanému, takže jejich zájmy na výsledku řízení jsou tak logicky protichůdné. Je proto nepřipustné, aby orgány přípravného řízení měly určující vliv na výběr obhájce. Pokud proto k ustanovení obhájce dochází na pod-

kladě žádosti orgánů přípravného řízení doplněné o sdělení, že se navrhuje jmenovité ustanovení určitého obhájce, neboť byl přítomen prvotnímu výsledku obviněného, je to nepřipustné zasahování do volné úvahy soudu, kterého obhájce obviněnému ustanoví. Prvotní výslechy obviněných přitom bývají pro další vývoj řízení a někdy i jeho výsledek velice důležité, neboť určují směr dalšího dokazování a vytváří se v nich zpravidla základ pro výchozí postoj obviněného ke sdělenému obvinění. Případné podrobné doznání obviněného v prvotním výsledku či naopak jeho odepření vypovídat mohou mít zcela zásadní dopad na další průběh řízení. Je logické, že právě obhájce může při prvotní poradě s obviněným jeho postoj k řízení určujícím způsobem ovlivnit. Tím spíše nutno trvat na požadavku, aby veškeré zákonem předepsané požadavky pro konání takových prvotních výsledků byly bezesbýtku dodrženy. Provádění prvotních výsledků za přítomnosti dosud neustanoveného obhájce by však mohlo vést k tomu, že příslušné orgány by postupovaly až pod dojmem z průběhu tohoto výsledku. To znamená, že by případně navrhovaly jmenovité ustanovení obhájce, který by se choval při prvním výsledku „loajálně“, a naopak v případě, že by činnost určitého obhájce jejich představy nesplnila, navrhovaly by ustanovení jiného, či by učinily žádost bez jmenovitého návrhu na ustanovení obhájce. Za takových podmínek by vědomí obhájce o těchto důsledcích jeho vystupování při prvotním výsledku nutně poznamenalo přístup k výkonu jeho povinností, resp. by nutně vyvolávalo pochybnosti o zcela nezávislém výkonu jeho práv. Jak již bylo řečeno shora, orgánům přípravného řízení by se tak dostávalo neoprávněného zvýhodnění, které by muselo být nutně interpretováno jako narušení principu rovnosti stran trestního řízení. Lze proto shmout, že výslech obviněného, provedený v přítomnosti dosud neustanoveného obhájce, nutno z důvodů podrobně rozvedených shora považovat za důkaz absolutně neúčinný.“

II.

Vrchní soud v Praze dále konstatoval, že výslechy obviněných v přípravném řízení byly provedeny bez přítomnosti obhájce, ačkoliv se jednalo o případy nutné obhajoby a výslechy nebyly neodkladným či neopakovatelným úkonem. Soud prvního stupně proto postupoval nesprávně, pokud svá skutková zjištění založil na takto provedeném důkazu, který trpí vadou, jež způsobuje procesní nepoužitelnost takového důkazu.

•••

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze považuji za věcně správné. K jeho odůvodnění jen dodávám: Vrchní soud v Praze formuluje své závěry o procesních důsledcích porušení předpisů o právu obviněného na obhajobu výslovně ve vztahu k tzv. „prvotním výslechům“ obviněného, aniž však vysvětluje, jaký druh výsledku má na mysli. Přitom vrchní soud tzv. prvotním výsledkům přikládá větší význam i z hlediska dokazování („prvotní výslechy obviněných přitom bývají pro

další vývoj řízení a někdy i jeho výsledek velice důležité, neboť určují směr dalšího dokazování a vytváří se v nich zpravidla základ pro výchozí postoj obviněného ke sdělenému obvinění⁽⁴⁾). Patrně má vrchní soud na mysli časově první výslech obviněného provedený pro sdělení obvinění.

Podle mého názoru důsledky porušení práva obviněného na obhajobu musí být stejné, ať se již jedná o první, druhý nebo jakýkoliv jiný výslech obviněného. Jde-li o případ nutné obhajoby, obviněný musí mít obhájce – ať zvoleného nebo ustanoveného. Provádění vyšetřovacích úkonů bez toho, že by obviněný byl zákonným způsobem zastoupen, znamená podstatnou vadu řízení a ve svých důsledcích nepoužitelnost takového důkazu v trestním řízení. Shora uvedený závěr musí být rigorózní pro všechny případy, kdy jsou prováděny vyšetřovací úkony při nutné obhajobě obviněného.

Ostatně trestní řád zná pouze důkazní prostředek „výpověď obviněného“ (§ 90 a násl.), aniž by rozlišoval mezi tzv. prvotním výslechem či jakýmkoliv jiným výslechem obviněného. Trestní řád tedy nespojuje žádné zvláštní důsledky pro dokazování s výslechem obviněného provedeným v určitém časovém pořadí.

III.

Závěry vrchního soudu nás přivádějí k obecnému problému, kterým je provedení vyšetřovacích úkonů v době, kdy obviněný obhájce ještě nemá, ačkoliv jej mít musí. Judikatura se k této otázce vyjádřila v několika rozhodnutích:

V rozhodnutí publikovaném pod č. 60/72 – I Sb. rozh. tr. byla vyslovena v právní větě zásada, že při ustanovení obhájce obviněnému v případě nutné obhajoby nelze postupovat tak váhavě, aby se tím zmařil smysl nutné obhajoby obhájcem, ale je třeba postupovat s největším urychlením, aby se obhájci zabezpečila reálná možnost vykonávat svá práva, zejména právo zúčastnit se vyšetřovacích úkonů už od sdělení obvinění.

V konkrétní kauze byl obviněnému (stíhanému vazebně pro pokus trestného činu vraždy) ustanoven obhájce až po jednom měsíci poté, co vznikl důvod nutné obhajoby. Mezitím byla provedena podstatná část přípravného řízení, zejména výslechy obviněného, svědků a byla provedena rekonstrukce činu, které se obhájce nemohl zúčastnit.

Ve stanovisku trestního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČSSR publikovaném pod č. 1/79–III Sb. rozh. tr. se říká, že v době, kdy obviněný ještě obhájce nemá, ač jde o případ nutné obhajoby, lze provádět jen ty vyšetřovací úkony, které vzhledem k nebezpečí jejich zmaření, ztráty nebo podstatného oslabení jejich důkazní hodnoty anebo ztráty dalších důkazů – tedy z hlediska účelu trestního řízení – nesnesou odkladu na dobu, než obviněný bude obhájce mít. Provedení jiného vyšetřovacího úkonu v naznačené době je porušením práva na obhajobu.

Zajímavou otázkou vstupu obhájce do řízení v případech nutné obhajoby řešilo rozhodnutí publikované pod č. 25/90–I Sb. rozh. tr. V konkrétní trestní věci byl obviněný vyslýchán ke skutku (trestný čin vraždy) dva roky po inkriminované události bez odpočinku po dvoudenní eskortě k vyšetřovateli, v pozdních nočních hodinách, výslech trval šest hodin a obviněný byl vyslýchán čtyřmi příslušníky policie. Obviněný byl vyslýchán bez účasti obhájce a vyšetřovatel se o zajištění účasti obhájce při výslechu ani nepokusil. Obžalovaný byl soudem prvního stupně zproštěn, když výslech obžalovaného provedený v přípravném řízení považoval krajský soud za absolutně neúčinný důkaz. Krajský prokurátor v odvolání namítal, že výslech obviněného byl úkonem neodkladným, což legalizuje takový procesní postup. Neodkladnost uvedeného úkonu dovodil z toho, že je třeba respektovat okamžité psychické rozpoložení vyslýchaného, jež bylo dosaženo způsobem dovoleným, a obžalovaný stran toho nevznesl žádné námítky a projevil ochotu vypovídat i bez přítomnosti obhájce.

Citované rozhodnutí č. 25/90–I Sb. rozh. tr. pak konstatuje, že koná-li se výslech obviněného, který není neodkladným úkonem, v době, kdy obviněný dosud nemá obhájce, ačkoli jde o případ nutné obhajoby, nemůže obviněný svým prohlášením, že souhlasí s výslechem bez účasti obhájce, zhojit vadu takto provedeného důkazu. Takový výslech je absolutně neúčinným důkazem a nelze jej v trestním řízení jako důkaz použít.

Pro úplnost je třeba dodat, že v tomto případě by se jednalo o absolutně neúčinný důkaz nejen pro porušení předpisů o právu obviněného na obhajobu (výslech bez přítomnosti obhájce v případě nutné obhajoby), ale i pro samotný průběh výslechu, tj. psychický nátlak, kterému byl obviněný vystaven. Pokud jde o účast obhájce při výslechu v případě nutné obhajoby platí, že tato účast nezávisí na libovůli, resp. benevolenci obviněného, ale trestní řád je striktním způsobem upravuje.

Z hlediska následků neúčasti obhájce v případech nutné obhajoby je důležité také rozhodnutí č. 40/94–I Sb. rozh. tr., které říká, že provedení důležitých důkazů v přípravném řízení za situace, kdy obviněný neměl obhájce, ačkoli to byl případ nutné obhajoby, přičemž nešlo o úkony, jejichž provedení by nebylo možno odložit (§ 165 odst. 2 tr. řádu), je závažnou vadou přípravného řízení, pro kterou vrátí soud věc státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. řádu. Závažnou vadou ve smyslu uvedeného ustanovení je i porušení práva obhajoby záležející v tom, že obhájce obviněného, který oznámil vyšetřovateli, že se chce účastnit vyšetřovacích úkonů, nebyl vyrozuměn o důležitých vyšetřovacích úkonech, přičemž nešlo o úkony, jejichž provedení by nebylo možno odložit. Žádný z těchto vadně provedených důkazů nelze v dalším řízení použít.

V této konkrétní kauze vrátil soud v předběžném projednání obžaloby podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. řádu věc státnímu zástupci k došetření mimo jiné z dů-

vodu, že některé vyšetřovací úkony byly provedeny za situace, kdy mladiství obvinění neměli obhájce.

Krajský státní zástupce napadl opravným prostředkem výrok o vrácení věci k došetření a namítal, že vytýkaná procesní vada je jen formální a bez skutečného vlivu na zachování práva obviněných na obhajobu.

Soud druhého stupně po zjištění, že obvinění mladiství po určitou část přípravného řízení po sdělení obvinění neměli obhájce, ačkoliv se jednalo o případ nutné obhajoby, rozhodl, jak je uvedeno v právní větě rozhodnutí č. 40/94–I Sb. rozh. tr.

V této konkrétní kauze byla situace modifikována tím, že mladiství obvinění byli současně stíháni v jiné trestní věci a v této jiné trestní věci byli zastoupeni obhájcem.

Samotná skutečnost, že proti obviněnému je v jiné věci vedeno řízení, v němž má obhájce, bez dalšího neznamená, že ve věci, v níž vyvstal důvod nutné obhajoby, není nutné zvolení či ustanovení obhájce. Práva, která trestní řád přiznává obhájci, může v každém řízení vykonávat jen takový obhájce, který byl v tomto řízení zvolen nebo ustanoven. Jde o důsledek toho, že má-li v určitém řízení obviněný obhájce, vykonává obhájce svá práva jen v tomto řízení a nemůže práva obhájce vykonávat v jiném řízení, byť by se týkalo téhož obviněného.

Závěry konstantní judikatury jsou rigorózní pokud jde o otázku použitelnosti důkazů provedených v případech nutné obhajoby, aniž byl obviněný zastoupen zvoleným nebo ustanoveným obhájcem. V žádném z dosud publikovaných materiálů praxe však není obsaženo stanovisko k problému, o kterém se zmiňuje recenzované rozhodnutí Vrchního soudu v Praze. Otázka zní, jak hodnotit situaci, kdy výsledku obviněného v případě nutné obhajoby je přítomen advokát, ačkoliv v dané věci nebyl zvolen ani ustanoven obhájcem. V rozhodnutí vrchního soudu se v této spojitosti hovoří o „přítomnosti obhájce u výslechu obviněného v době, kdy mu ještě obhájce ustanoven řádně nebyl“, ale takové vyjádření považují za nepřesné. Obhájcem v trestním řízení může být jen advokát (§ 35 odst. 1 tr. řádu), ale v době, kdy ještě advokát nebyl zvolen ani ustanoven obhájcem v dané věci, je přesnější hovořit pouze o přítomnosti advokáta u výslechu obviněného.

Jestliže si obviněný nezvolí obhájce a ani mu není ustanoven, potom je třeba na obviněného hledět jako na osobu nezastoupenou v trestním řízení obhájcem. Přítomnost advokáta, který v dané věci nebyl zvolen či ustanoven obhájcem, při provádění kteréhokoliv z vyšetřovacích úkonů, na této skutečnosti nemůže nic změnit. Trestní řád počítá pouze s účastí obhájce při vyšetřovacích úkonech (§ 165 tr. řádu), resp. s účastí obviněného při výslechu svědka (§ 164 odst. 4 tr. řádu). V žádném ustanovení trestního řádu se nehovoří o přítomnosti advokáta, který v dané věci není obhájcem. Bylo by ostatně zvláštní, kdyby například výslechu obviněného se mohl účastnit advokát, který v dané věci nebyl zvolen ani ustanoven obhájcem, ale poškozený, resp. jeho zmocněnec nikoliv (nárok poškozeného na právní pomoc v tomto směru zajištěna není).

Advokát, který v dané věci není zvoleným či ustanoveným obhájcem, nemůže vykonávat práva ani plnit povinnosti, které trestní řád ukládá pouze obhájci (srov. § 41 tr. řádu – povinnosti a práva obhájce). Provedení vyšetřovacího úkonu v případě nutné obhajoby bez přítomnosti zvoleného nebo ustanoveného obhájce, ale za přítomnosti advokáta, který v dané věci nebyl zvoleným či ustanoveným obhájcem, představuje podstatnou vadu řízení. Jejím důsledkem, pokud jde o použitelnost důkazu, je absolutní neúčinnost takto provedeného vyšetřovacího úkonu jako důkazu v trestním řízení. Okolnost, že advokát přítomný při výslechu obviněného je později (dodatečně) ustanoven obhájcem v dané trestní věci, nemůže vadu takto provedeného vyšetřovacího úkonu zhojit. Pokud jde o postup řízení, bude nutné výslech obviněného, resp. jiný vyšetřovací úkon provést řádně za účasti obhájce.

Shora uvedená pravidla platí jen pro případ, že jde o nutnou obhajobu obviněného. Nejde-li o případ nutné obhajoby a obviněný si obhájce nezvolil, má případná účast advokáta při vyšetřovacím úkonu jiné důsledky.

Dosavadní právní úprava zastoupení obviněného obhájcem v trestním řízení, resp. procesních důsledků porušení předpisů zajišťujících právo na obhajobu se zdá být neúplná, protože nepostihuje všechny případy, které se mohou v praxi vyskytnout. Na neúplnost zákonné úpravy by bylo žádoucí *de lege ferenda* pamatovat doplněním právní úpravy, která by výslovně stanovila, že provedení vyšetřovacího úkonu v případě nutné obhajoby bez přítomnosti zvoleného či ustanoveného obhájce, znamená absolutní neúčinnost takto provedeného úkonu.

JUDr. Jiří Nykodým

advokát, Praha, člen představenstva ČAK

Praní peněz a povinnost mlčenlivosti

V souvislosti se vstupem naší země do Evropské unie dochází ke změně v řadě právních předpisů, jejímž cílem je zabezpečit kompatibilitu našeho právního řádu s právním řádem zemí Unie. V této souvislosti je proto namístě sledovat diskuse, probíhající v rámci Unie, na téma připravovaných změn a případných doporučení pro země Unie v těch směrech, které sice ještě nebyly uzákoněny, avšak diskuse o nich dosáhla již takového stupně, že se dá očekávat, že Unie k určitým legislativním krokům přistoupí.

Ve vztahu k právnickým profesím se v posledních letech intenzivně diskutuje na téma „Praní peněz a povinnost mlčenlivosti“. V tomto směru byl vypracován řídicím výborem pro právní záležitosti Rady Evropy materiál, nazvaný „Právníci a praní peněz“ s podtitulem „Boj proti praní peněz a základní práva obhajoby“. Dokument byl vypracován v dubnu 1995 [DIR/JUR/95–9]. Smyslem této informace je ve stručnosti seznámit advokátní veřejnost s tímto materiálem.

Dokument nejprve vymezuje pojem „praní peněz“. Uvádí, že jsou tři hlavní fáze takového procesu:

1. a) umístění finančních prostředků, pocházejících z trestné činnosti do finančního systému (částky, držené v hotovosti, mohou být likvidovány ukládáním nebo nakupováním finančních dokumentů z bank, investováním do podnikání, ve kterém se manipuluje s velkými hotovostmi, jako jsou kasina, směnárny, bary, restaurace, nabývání luxusních automobilů, letadel, nebo nemovitostí),
- b) rozvrstvení – jde o zajištění velkého počtu transakcí, aby se obtížně zjistil původ peněz a potom
- c) jde o opětné uvedení vypraných peněz do oficiální ekonomiky.

Dokument konstatuje, že jsou tři klíčové fáze pro odhalení praní peněz:

1. když peníze vstupují do finančního systému země,
2. když jsou opětovně posílány do ciziny,
3. když jsou repatriovány prostřednictvím převodů provedených zjevně v dobré víře.

Hlavními prostředky, používanými v přesunu finančních prostředků, jsou banky a finanční instituce, přijímající vklady. Ve zvyšující míře jsou však do pokusu praní peněz zapojovány i právní firmy.

Např. právník může otevřít bankovní účet jako zástupce, zatímco totožnost majitele zůstane utajena, nebo provede vklady v zastoupení klienta. Ti, kteří berou peníze, musí zachovat anonymitu původu peněz. Proto provádí transakce prostřednictvím zástupců.

Dokument se pak dále zabývá rozbořem právní úpravy povinnosti mlčenlivosti právníka. Dovozuje, že tato povinnost je uznávána za základní právo a povinnost příslušníka právní profese ve všech zemích Unie. Spíše však než zásada mlčenlivosti je sporným problémem to, co může být považováno za předmět profesionálního tajemství, tedy povinnosti mlčenlivosti. Uvádí pak jako příklad rozsudek trestního oddělení kasačního soudu ve Francii z března 1994. Podle tohoto rozsudku se na advokáta, poskytujícího služby v souvislosti s finančními transakcemi, nevztahovala povinnost mlčenlivosti, pokud jde o korespondenci, týkající se těchto transakcí. Avšak korespondence, týkající se projednávání nevyřízeného nebo budoucího soudního sporu, byla povinností mlčenlivosti kryta.

Z toho dovozuje, že činnosti advokáta neznamenají stejné záruky mlčenlivosti, když se vztahují k realizaci ekonomického procesu, jako když spočívají v poskytování právní pomoci.

Dokument sice nemá pro členské státy Rady Evropy závaznou povahu, má však pro evropské advokacie doporučující charakter.

Směrnice Evropské unie o zamezení využívání finančního systému k praní peněz z 10. 6. 1991 (91/308/EEC) stanoví přísné požadavky na členské státy v této oblasti a zejména kladou důraz na prevenci. Tato preventivní opatření zahrnují, za prvé, povinnost ověřit totožnost klienta, za druhé, povinnost podrobit speciální kontrole jakoukoliv transakci, která je svým charakterem spojena s praním peněz a za třetí, povinnost nahlásit podezřelé transakce kontrolním orgánům bez upozornění dotčených klientů.

Základní problém ve vztahu k právníkům poskytujícím právní pomoc je, co se stane, když tento právník provádí transakce v zastoupení klienta. Dokument dovozuje, že právník je v takovém případě ve stejném postavení jako finanční instituce a má také povinnost potvrdit totožnost klienta a dokonce nahlásit podezřelou transakci. To se však netýká pravidelných aktivit, jako je např. dělení dědictví, ale aktivit převážně komerčního charakteru, zvláště aktivit správy majetku a fondů. Netýká se to také informací o takovýchto podezřelých aktivitách, které advokát obdrží, jako informací od klienta v souvislosti se soudním řízením nebo pro účely tohoto řízení.

Závěr dokumentu vyznívá v tom smyslu, že je velmi obtížné určit hranice povinnosti mlčenlivosti u právnických profesí, zvláště v obchodních činnostech. V každém případě má právník, poskytující právní služby, zakázáno pomáhat klientovi, který pere peníze. Nedodržením této zásady se stává sám spolupachatelem. Povinnost mlčenlivosti nelze vztahovat na jednání právníka, poskytujícího právní pomoc, pokud se přitom účastní ilegálních aktivit. Je ovšem možné, že on sám nebude v pozici, aby věděl, že transakce klienta vyplývá z trestné činnosti nebo k ní přispívá. Nesmí však spolupracovat nebo pomáhat při transakcích, u kterých má dobré důvody předpokládat, že jsou spojeny s aktivitami praní peněz. Z tohoto důvodu požadují některé právní firmy prohlášení klientů, že neexistuje žádný důkaz, který by naznačoval, že klient využívá právnických služeb k protiprávní činnosti, nebo že jeho majetek byl získán nezákonným způsobem.

V této Směrnici je stále předmětem pozornosti a neuzavřených diskusí mezi CCBE (Council of the Bars and Law Societies), tj. Radou evropských advokátů v Bruselu a Evropskou komisí, zda lze čl. 12 Směrnice vztahovat i na profesi advokáta. Striktně odmítavé je politické stanovisko CCBE. K tomuto tématu viz jednak článek Dr. Jiřího Muchy, současného velvyslance ČR u Rady Evropy, publikovaný v č. 2/1998 Bulletinu advokacie (zejména str. 18, bod 6), jednak článek

Dr. Jany Wurstové v č. 5/1998 Bulletinu advokacie „Znovu k problematice praní peněz (stanovisko CCBE)“, kde je negativní stanovisko CCBE k uplatnění čl. 12 Směrnice na profesi advokáta vysvětleno.

Kromě toho přistoupila Česká republika k Úmluvě OECD o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích, jejíž článek 7 se týká praní peněz.

PŘEČETLI JSME ZA VÁS

Vyklický Jan: Právo advokáta, notáře, znalce a tlumočnicka na včasné proplacení odměny (díličí pohled na odpovědnost státu).

Právní praxe č. 9/98, s. 572–578.

Významná stať, věnovaná mj. problematice odměny soudem ustanoveného advokáta v trestním i občanskoprávním řízení. Mezi důležité povinnosti státu patří také jeho povinnost řádně a včas plnit dluhy. Autor svoji stať označuje jako „úvahu o jednom charakteristickém příkladu selhávání státu“. Nikoliv výjimečně bývá odměna poskytnuta se značnými průtahy. V případech, kdy je o nárocích na odměnu rozhodnuto s odstupem řady týdnů nebo dokonce měsíců a ještě později, jsou tyto nároky reálně uspokojeny zaplacením, dochází ze strany justičních orgánů k prodlení, které má charakter nesprávného úředního postupu. Nic justiční orgány neopravňuje tolerovat třeba dočasné „financování“ státu z prostředků, které tvoří soukromoprávní nárok. Ani přetíženost justice, ani prázdná státní pokladna nemohou být důvodem pro takové průtahy, zvyhodňující exkluzivní veřejnoprávní subjekt.

Jakkoli je úřední postup při prodlení v proplacení zmíněných nároků nesprávný, není z toho možné bez dalšího dospět k závěru o odpovědnosti státu podle zvláštní úpravy zák. č. 58/69 Sb., nebo nyní č. 82/98 Sb. Pochybnost vyvolává již skutečnost, že tyto zákony upravují odpovědnost za škodu, přičemž není zdaleka jasné, zda vůbec a kdy je škoda způsobena nebo o jakou škodu a v jakém rozsahu může jít.

Dále se autor zabývá příčinami průtahů. Předně odměna není vyplacena proto, že o ní není ani rozhodnuto. V tomto případě mohou oprávněné subjekty své právo vymáhat žalobou dle § 80 písm. b) o. s. ř. po splnění úkonu, pro který byly ustanoveny a za podmínky, že předložily zákonem předvídané listiny (faktury nebo např. vyúčtování odměny a náhrady nákladů).

Jestliže rozhodnutím byla odměna přiznána a není proplacena z důvodů rozpočtových nebo administrativních překážek včetně nedbalé práce justice, oprávněné subjekty se mohou domáhat uspokojení přiznaného nároku, v tomto případě výkonem rozhodnutí dle části 6, hlavy I. a nejspíš hlavy III. § 303 a násl. o. s. ř.

Lze se tedy domáhat nároku na odměnu a výlohy podle okolností buď žalobou o zaplacení nebo i návrhem na výkon rozhodnutí, nebude-li přiznaný nárok uspokojen justičním orgánem dobrovolně. Není však možné posuzovat tyto nároky dle zákonů, upravujících zvláštní odpovědnost státu a dalších orgánů veřejné moci za škody způsobené nesprávným úředním postupem, a to bez ohledu na to, že případně k nesprávnému úřednímu postupu prodlením dojde. Zásadním důvodem je, že v rozsahu odměny, která musí být určena rozhodnutím, žádná škoda ve smyslu § 442 odst. 1) o. z. nevznikla. Jiná situace by však byla, jestliže vznikne uvedeným subjektům škoda zmenšením jejich majetku a v té souvislosti i případně další škoda. Tyto případy by asi bylo možné posuzovat podle citovaných zákonů.

Další úvaha se týká pariční lhůty. Zatímco pro podání žaloby o zaplacení dluhu je třeba zvažovat, co je v konkrétním případě rozumná doba plnění, pro vymáhání nároku přiznaného soudem podle § 140 o. s. ř. nebo § 151 tr. ř. lze stanovit exaktní termín, což by mělo být ve smyslu § 160/1 o. s. ř. do tří dnů od právní moci rozhodnutí. Taková lhůta by jistě byla určena i v rozhodnutích podle § 80 o. s. ř.

Vymezení pravomoci soudu podle § 7 o. s. ř. a § 1 tr. ř. neodporuje, že soud sám sobě ukládá povinnost jako státu. Třídenní lhůtu k plnění určuje § 160 o. s. ř. jako zásadní. To platí analogicky jako zásada i pro trestní řízení, pro které tr. ř. speciální úpravu neobsahuje.

Závěr autora: Stát je v uvedených případech prakticky vždy v prodlení s plněním své povinnosti platit odměny a náhrady a hotové výlohy, jestliže svoji povinnost nesplní do tří dnů po právní moci rozhodnutí, kterým byl tento nárok exaktně přiznán. Lhůta může být rozhodnutím určena i delší, nicméně není proto žádný rozumný důvod. Naopak takový postup by jistě mohl být vnímán jako zneužívání pozice státu.

Závěrem autor považuje za nezbytnou změnu způsobu rozpočtového krytí těchto nákladů. Nevidí důvod vést rozpočet v resortu justice. Prostředky by měly být vždy plynule dostupné na centrálně vedeném účtu, z něhož by platby byly realizovány na základě příkazů jednotlivých soudů a státních zastupitelství. Pak by také odpovědnost uvedených subjektů za včasné plnění povinností státu odpovídala ve všech případech realitě.

(Pozn. redakce: Viz též diskusní článek Pavla Zelenky v tomto čísle.)

Eliáš Karel: Výhrada vlastnického práva (poznámky k § 45 obch. zákoníku). Podnikatel a právo č. 7/98, str. 11–27.

V časopise, vydávaném Komorou komerčních právníků SR, se autor zabývá podrobně dosud právními otázkami spojenými s doložkou o výhradě vlastnického práva podle obch. zákoníku. Stať má tyto části: úvod, věnovaný účelu výhrady vlastnického práva, dále celkový přehled, v němž autor uvádí ustanovení, která se k problematice vztahují, dále oddíl o formě úmluvy, o právní povaze výhrady, a obsáhle část o jejích právních důsledcích. V závěru jsou uvedeny trestněprávní aspekty (možnosti postihu za trestný čin zpronevěry). V práci autor bohatě využívá předválečné judikatury z Vážného sbírky.

Časopis Podnikatel a právo je k dispozici v knihovně ČAK. Upozorňujeme v této souvislosti i na dálkové (např. faxové) služby. ■

Draščík Antonín: Několik poznámek k povinnosti vyšetřovatele podle § 165 odst. 2 tr. ř. Trestní právo, č. 7–8/98 – příloha str. I–V.

Článek obsahuje rozbor a významné sdělení autora – soudce Nejvyššího soudu ČR a redaktora Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek k podstatně důležité otázce pro obhájbu: zda vyšetřovatel, když uvědomuje obhájce o vyšetřovacích úkonech o výsledcích svědků, je povinen sdělit též jejich jména. Autor podrobně informuje o rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci, který na otázku odpovídá záporně, čímž též potvrdil názor Krajského soudu v Brně v konkrétní věci, v níž obhájce namítal porušení zákona vyšetřovatelem, když jej vyrozumíval pouze o době, kdy bude provádět svědecké výpovědi, bez uvedení jmen svědků. Rozhodnutí bylo navrženo k otištění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Autor referuje o námitkách, které byly vzneseny v rámci redakčního připomínkového řízení a cituje obsáhle stanovisko České advokátní komory, která je podrobila kritice. Po projednání v trestním kolegiu NS převážily argumenty pokládající právní názor Vrchního soudu za nesprávný a v důsledku toho nebyla schválena jeho publikace ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek. Autor pak uvádí hlavní argumenty, které tento názor rozpodstatňují. Dovojuje, že Vrchní soud nepřihlíží jak ke znění ust. § 165 tr. ř. jako celku a také nebere v úvahu další ustanovení tr. řádu, jejichž smyslem je reálné zabezpečení práv obhajoby. Vyšetřovací úkony mají vždy konkrétní podobu. Vyšetřovatel neprovádí nějaké abstraktní vyšetřování. Nejde tedy o výsledky blíže neidentifikovaných svědků, obviněných atd. O těchto konkrétních úkonech je obhájce také vyrozumíván. Jejich konkretizaci nelze dosti dobře učinit jinak než uvedením konkrétního jména svědka, obviněného apod., popř. specifikací jiného vyšetřovacího úkonu. Opačný přístup by představoval nedůvodnou restrikcii obhajovacích práv. Bez významu pochopitelně není ani problém nákladů řízení (otázka palmární). Pokud obhájce ne-

má vědomost, jaký konkrétní vyšetřovací úkon bude proveden, nemůže odpovědně posoudit po poradě s obviněným, zda je z hlediska obhajoby účelná jeho účast. Jen ve výjimečných případech, kdy přichází v úvahu utajení totožnosti svědků z důvodů uvedených v § 55 odst. 2 tr. ř., je třeba postupovat tak, aby obhájce nemohl zjistit skutečnou totožnost svědka. Tyto vcelku výjimečné případy však nemohou ospravedlnit „utajování“ jmen vyslychaných osob ve sdělení vyšetřovatele podle § 165 odst. 2 tr. ř. Nedbání této zásady vlastně znamená, že obhájce nebyl řádně vyrozuměn o konání vyšetřovacího úkonu ve smyslu § 165 odst. 2 tr. ř. To může případně vést až k závěru o procesní nepoužitelnosti takto získaného důkazu, včetně dalších procesních důsledků z toho pramenících (např. postup podle § 188/1e tr. ř.), jak na to upozorňuje mj. R 43/1989. ■

Baudyš P.: K vydání nemovitosti nabyté z titulu bezdůvodného obohacení – článek. AD NOTAM č. 3/1998.

Autor se v článku zamýšlí nad problematikou vkladu vlastnického práva do katastru nemovitostí v případech, kdy osoba zapsaná jako vlastník není skutečným vlastníkem této nemovitosti.

Tyto případy pak člení do několika skupin:

1. odstoupení od smlouvy prodávajícím (např. z důvodu nezaplacení celé kupní ceny),
2. odstoupení od smlouvy kupujícím (např. z důvodu, že nemovitost nemá vlastnosti, o kterých prodávající kupujícího ujistil),
3. relativně neplatná smlouva (např. z důvodu podle ust. § 145 odst. 1 obč. zák.),
4. absolutně neplatná smlouva z důvodů, které katastrální úřad není oprávněn přezkoumávat (např. nedostatek svobodné vůle prodávajícího k uzavření smlouvy),
5. absolutně neplatná smlouva z důvodů, které katastrální úřad je oprávněn přezkoumávat (např. z důvodu porušení zákazu s nemovitostí nakládat vydaného v rámci výkonu rozhodnutí).

Právní důsledky popsanych situací mají společné rysy, mezi které patří to, že došlo ke změně zápisu vlastníka v katastru nemovitostí, přestože ke změně skutečného vlastníka nedošlo a v katastru nemovitostí je zapsán jako vlastník někdo, kdo podle práva vlastníkem této nemovitosti není a ani nebyl.

Autor uvádí, že na řešení popsanych situací se užijí ustanovení obč. zák. o bezdůvodném obohacení. Podle názoru autora je povinnost vydat věci nabyté bezdůvodným obohacením nezpochybnitelná.

V této souvislosti autor zmiňuje dva problémy:

1. Jaké právní následky má vydání věci, tedy jaké právo se vydává
2. Jakým postupem dochází k vydání věci.

Na první otázku autor nachází odpověď v ust. obč. zák. o držbě. O vydání vlastnického práva se zde jednat nemůže, protože ten, kdo je zapsán jako vlastník věci nabyté z titulu bezdůvodného obohacení, tuto nemovitost nikdy neměl ve svém vlastnictví.

Držba nemovité věci má nejméně dvě podoby, a to držbu knihovní (zapsána jako vlastník je osoba, která ale ve skutečnosti vlastníkem není) a držbu faktickou (faktické zabrání nemovitosti). Při definici těchto pojmů si autor vypomáhá ustanoveními obecného občanského zákoníku.

Při vydávání nemovitosti se postupuje odlišně v závislosti na naznačených druzích držby.

V případě převodu knihovní držby je nutné použít ustanovení obč. zák., která upravují převod práva obsahem a účelem držby nejbližší, a to ustanovení o vlastnickém právu – § 133 odst. 2. Analogicky tedy platí: převádí-li se knihovní držby na základě dohody o vydání věci, nabývá se knihovní držby vkladem do katastru nemovitostí, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

Pokud by ovšem nedošlo k dobrovolnému vydání držby dohodou, musel by se vlastník domáhat, aby soud určil, kdo je skutečným vlastníkem. Na základě takového rozhodnutí by katastrální úřad provedl zápis ve prospěch vlastníka určitého soudem, a to záznamem.

Druhý případ, postup při vydání faktické držby, není rovněž výslovně upraven. Je ale zřejmé, že neoprávněný faktický držitel je povinen nemovitost opustit a umožnit faktickou držbu jejímu skutečnému vlastníkovi. Pokud tak neučiní dobrovolně, musí nastoupit žaloba skutečného vlastníka, a to žaloba na vyklizení nemovitosti.

V závěru autor řeší případ souběhu knihovní i faktické držby a uvádí, že je v tomto případě vhodné žalovat jak na určení vlastnického práva, tak na povinnost nemovitost vyklidit. ■

Šamalík F.: Pokus o puč uvnitř „třetí moci“? Kauza zločinů komunismu. Právník č. 3/1998, s. 216–231.

Autor se z hlediska spíše politologického zabývá názorovými rozpory, které se v poslední době projeví zejména v souvislosti s výkladem a uplatňováním zákona č. 198/1993 Sb., o protiprávnosti komunistického režimu a o odporu proti němu, zvláště jeho § 5, podle něhož „do promlčecí doby trestných činů se nezapočítává doba od 25. února 1948 do 29. prosince 1989, pokud z politických důvodů neslučitelných se základními zásadami právního řádu demokratického státu nedošlo k pravomocnému odsouzení nebo zproštění obžaloby“. Rozpor se projevil i výměnou názorů mezi některými soudci Ústavního soudu a některými soudci Vrchního soudu v Praze v denním tisku, takže někteří novináři mluvili o „válce soudů“ (právními aspekty kořenů sporu se zabývalo kolo-

kvium konané v lednu 1998 na Právnické fakultě UK v Praze – viz Právní praxi č. 1/1998).

Šamalík konstatuje, že „nejen v našem postkomunistickém režimu je neuralgickým bodem právního vyrovnání se s minulostí propastný rozdíl mezi ideologicky a legislativně uznanou zločinností komunistického totalitarismu a bagatelními výsledky v nalézání a trestání konkrétních viníků“ (s. 216). Rozebírá jednotlivé názory vyslovené zejména v denním tisku, zaujímá k nim vlastní stanovisko (často kritické) a odůvodňuje svůj názor, že „v Listině základních práv a svobod se nenajde nic, co by opravňovalo stanovisko Ústavního soudu, že zákaz retroaktivity (čl. 40 odst. 6) nepatří k základním právům principiální povahy“ (s. 228). „Režim, který netrestá zločiny, ztrácí politický a morální kredit; toto bylo ostatně i v důvodech rozkladu a pádu komunistického režimu. V nové situaci, v demokratickém právním státě, závisí morálně politický kredit na jeho věrnosti vlastním principům, ať už se vyrovnává s přítomností nebo s minulostí“ (s. 230). V této souvislosti autor poukazuje i na novou polskou Ústavu.“ ■

Baudyš P.: Právní subjektivita, právnícká osoba a způsobilost vlastnit nemovitosti (dokončení). AD NOTAM č. 2/1998.

Autor pokračuje v rozboru právní subjektivity a v jejím rámci způsobilosti nabývat nemovitosti a nakládat s nimi – u jiných subjektů, o kterých to stanoví zákon (stát a jím zřízované útvary – rozpočtové a příspěvkové organizace, státní fondy, státní podniky, zvláštní osoby, osoby s právem trvalého, resp. dočasného užívání).

Dále autor uvádí, že v našem právním řádu existují i subjekty, které jsou nositeli práv a povinností, aniž by byly zákonem za právníckou osobu označeny. Jako příklad subjektu s takovým postavením uvádí autor školu. Právní postavení škol upravuje především zákon č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství. V ust. § 3 odst. 1 je uvedeno, že „ředitel řídí školu, předškolní zařízení nebo školské zařízení, a pokud jsou právníckými osobami, plní povinnosti vedoucího organizace a jmenuje a odvolává své zástupce“. Z toho je patrné, že škola, která je podle zákona způsobilá k zákonem stanoveným právům a povinnostem může, ale také nemusí, být právníckou osobou. Vždy je ale subjektem práva.

Autor pokračuje historickým vývojem pojmu právnícká osoba.

Na závěr autor shrnuje problematiku do poučení: Chceme-li s určitým právním subjektem vstoupit do občanského vztahu, je důležitější, než zjistit, zda je tento

¹⁾ Podle čl. 44 polské Ústavy z r. 1997 promlčecí doba trestných činů spáchaných veřejnými funkcionáři nebo na jejich příkaz a z politických důvodů nestíhaných neplyne, dokud tyto důvody nepominou (pozn. V. M.).

subjekt právníckou osobou, zjistit to, jaké je takový subjekt způsobilý nabývat práva a povinnosti. K tomu je třeba se seznámit s konkrétními právními předpisy upravujícími vznik a postavení tohoto právního subjektu, v některých případech musíme mít k dispozici i zakládací či zřizovací listinu nebo statut. Pro civilní soudní řízení je důležité, aby účastník řízení byl způsobilý mít ta práva a povinnosti, o která v daném občanskoprávním řízení jde, není tedy podmínkou, aby v civilním soudním řízení vystupovaly pouze fyzické a právnícké osoby. ■

Živá minulost.

Správní právo č. 2/98, s. 111–121.

Správní právo přináší první část výběru z judikatury Nejvyššího správního soudu (osm nálezů z let 1926–1927) s upozorněním na to, že v roce 1999 vyjde v nakladatelství Linde soubor těchto judikátů. ■

Evropská unie – pravidla k zajištění rovnocenné platnosti smluv „online“ se smlouvami písemnými.

Podle měsíčníku vydávaného Law Societies „Brussels Agenda“ má Evropská komise v úmyslu navrhnout v krátké době dvě direktivy, které mají zajistit, aby smlouvy o zboží a službách v EU, produkované via World Wide Web, měly stejnou právní váhu jako smlouvy psané. Jedna z direktiv má pokrýt obecné otázky práva „online“, druhá se bude vztahovat k platnosti elektronických podpisů, a má zajistit harmonizované elektronické komerční prostředí v celé EU a uplatnění jednotných obchodních principů ve světě „online“. Právní otázky, které se snaží direktivy řešit, budou zahrnovat problém řídicího práva kontraktů uzavíraných „online“, zda se smlouva bude řídit právem země původu, nebo právem země určení, kam jsou služby či zboží nakoupené online zasílány. Kroky, kterými se ověří integrita elektronických podpisů, budou v druhé direktivě zmíněny také. V této souvislosti CCBE jako panevropská instituce reprezentující evropské advokáty nedávno oznámila, že zvažuje možnost stát se místem ověřujícím autentičnost digitálních podpisů na právních dokumentech a korespondenci právních firem. V této úloze CCBE chce zajistit dodržení profesionálních zásad a ochranu klientova tajemství. ■

Vantuch Pavel: Narovnání v trestním řízení a právo na obhajobu.

Právní rozhledy č. 8/98, str. 393–402

V obsáhlém pojednání se autor věnuje dosud málo diskutovanému novému institutu trestního řízení, které má význam pro obhajobu. Jde totiž o jeden z odklonů, který umožňuje vyřídit věc bez projednání v hlavním líčení a tedy bez od-

suzujícího rozsudku. Po úvodu se autor zabývá těmito okruhy otázek: možnost odklonu v trestním řízení, šest podmínek schválení narovnání, rozsáhlé možnosti využití, prohlášení obviněného, tři formy náhrady škody poškozenému, rozsah náhrady škody, složení peněžité částky konkrétnímu adresátovi, zprostředkovatel mezi obviněným a poškozeným, souhlas obviněného a poškozeného, úvahy a rozhodnutí soudu, narovnání v přípravném řízení, podnět k podání návrhu na narovnání, narovnání a státní zástupce, narovnání na návrh mediátora? Závěrem autor konstatuje, že narovnání se dosud na rozdíl od podmíněného zastavení trestního stíhání nestalo běžnou formou vyřizování trestních věcí a je využíváno jen v minimálním počtu případů. Stať je psána mimo jiné též z pohledu obhajoby a obsahuje praktické návody, jak si má obviněný a obhájce počínat. ■

Recenze a anotace. Správní právo č. 3/98, s. 187–191

Z recenzovaných prací je třeba zmínit významný ediční počín, totiž Hendrychovu počtu (Veřejná správa a právo: Pocta Dušanu Hendrychovi, C. H. Beck 1997), sborník prací téměř třiceti autorů v uspořádání docentů Mikuleho, Sládečka a Vopálky) a dlouho očekávaný, obsáhlý a velmi kvalitní komentář ke správnímu řádu (Mikule, Kopecký, Staša: Správní řízení ve věcech stavebních, ABF a Arch Praha 1997), žel, obtížně dostupný zřejmě jen na jediném místě v Praze (ABF, a. s., Václavské nám. 31, 111 21 Praha 1) a ke škodě autorů, čtenářů i nakladatele ne dosti propagovaný. ■

Renč, Kejval, Vytopil a Ondruš: K problematice cizinců a uprchlíků. Správní právo č. 4/98, s. 194–213

Příspěvek představuje značně polemický (a poněkud opožděný, byť rozsáhlý) pandán k publikaci Květy Slavíkové („Předpisy o cizincích a uprchlících“, Linde 1996). Cennou částí příspěvku je podrobnější výklad institutu „dočasného útočiště“, který zatím v dostupné odborné literatuře chyběl. ■

Baudyš P.: Vydržení vlastnického práva k nemovitostem. AD NOTAM č. 4/1998

Článek se zabývá problematikou vydržení z několika hledisek. Z hlediska daňových předpisů zmiňuje problémy, které vyplývají z toho, že při vydržení je pro stanovení základu daně rozhodná cena zjištěná podle oceňovacího předpisu platná v den sepsání osvědčení o vydržení, příp. v den právní moci rozhodnutí soudu o vydržení.

Předpokladem pro nabytí vlastnického práva vydržením je oprávněná držba. V uvedeném článku je zmíněn názor autora, že oprávněnou držbu k nemovitosti lze nabýt pouze právním úkonem nebo právním aktem, o kterém se nabyvatel oprávněné držby domnívá, že založil jeho skutečné vlastnictví.

Další zmiňovaná hlediska jsou právní úprava do 31. 12. 1991 a po 1. 1. 1992. Hlavní rozdíl těchto úprav spočívá v tom, že do 31. 12. 1991 mohli vydržet vlastnické právo pouze občané, a to pouze ke stavbě spojené se zemí pevným základem, pod podmínkou, že nebyla v tzv. socialistickém vlastnictví. Vlastnické právo k pozemku nemohl vydržet nikdo.

Ke změně došlo účinností novely obč. zák. dnem 1. 1. 1992, od tohoto dne mohou vlastnické právo vydržet fyzické a právnické osoby i stát.

Ve zbytku se článek věnuje vydržení z hlediska přechodných ustanovení obč. zák. ■

Vantuch Pavel: Obhajoba obviněného více obhájci.

Trestní právo č. 11/98, s. 2–8.

Článek je věnován problematice, která není výslovně trestním řádem upravena. Autor nejprve rozebírá právní úpravu obhajoby obviněného obhájcem obecně, dále se zabývá danou problematikou ve vztahu k ustanovenému obhájci. Dále pak již uvádí argumenty pro výklad svědčící pro obhajobu buď jen jedním nebo více obhájci. Ve prospěch více obhájců řešil otázku i Ústavní soud v nálezu III. VÚS 308/97. Rozebírány jsou některé praktické aspekty společné obhajoby více obhájci. V některých zemích existuje institut tzv. hlavního obhájce. V takovém případě není třeba vyrozumění a písemnosti doručovat všem obhájcům, ale jen jednomu z nich. De lege ferenda autor doporučuje výslovně upravit právo obviněného zvolit si více obhájců s tím, že bude stanoven jejich početní limit (autor dává v úvahu nejvíce 3) s tím, že může jednoho z nich označit jako hlavního obhájce. ■

Kaniová Lenka: K některým otázkám zastupování v daňovém procesním právu. Právo a podnikání č. 11/98, s. 19–20.

V daňovém řízení vznikají spory o způsobilost k jednání před správcem daně z důvodů udělené plné moci k zastupování. Jedná se zejména o případy, kdy daňový subjekt udělí plnou moc advokátovi nebo daňovému poradci k zastupování před správcem daně. Článek cituje příslušná ustanovení zák. č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ohledně zastoupení daňových subjektů na základě ustanovení správcem daně a na základě zvolení daňovým subjektem. Advokát se může nechat zastoupit substitutem – jiným advokátem nebo i advokátním

koncipientem. V tomto ohledu neexistuje z hlediska daňového procesu zákonná bariéra a v případě splnění všech zákonných podmínek musí být do daňového řízení substituční zástupce vpuštěn. To proto, že plná moc advokáta obsahuje vždy vyslovení souhlasu zastoupeného, že může jím zmocněný advokát za sebe ustanovit zástupce a pro účely daňového řízení je tak vyřešena i otázka „písemného výslovného souhlasu“ s tím, že zastoupený daňový subjekt souhlasí, aby se daňového řízení účastnila další osoba, která pak přichází do kontaktu s informacemi, chráněnými z hlediska mlčenlivosti daňovým procesním předpisem. Problém nastává v případě, kdy „postoupení práva“ zastupovat klienta v daňovém řízení je učiněno daňovým poradcem. Na základě platných předpisů o daňovém poradenství a Komoře daňových poradců autorka dovozuje, že zastoupení přímo zmocněného daňového poradce není možné, pokud klient se zastoupením vyjádří nesouhlas. To platí i pro případy, kdy „klient mlčí“ – pak do daňového řízení nemůže být substituční zástupce vpuštěn. Je tedy zcela namístě doporučení pro daňové poradce, aby při jednání před správcem daně předložili pro substitučního zástupce i písemný souhlas zastoupeného s takovým náhradním zastoupením, čímž se předejde některým sporům a úředním průtahům. ■

Štěpán Jan: Vyrozumívání obhájce o konání vyšetřovacích úkonů – výklad in fraudem legis? Trestní právo č. 7–8/98, s. 32–35.

V části současné vyšetřovací praxe a v právní literatuře je opačně řešena otázka, jak má postupovat vyšetřovatel, jemuž obhájce oznámil, že se chce zúčastnit „výslechu všech svědků“, popř. „vyšetřovacích úkonů“. Část vyšetřovatelů oznamuje obhájcům jen termín chystaného výslechu, nikoliv však, kteří svědci budou vyslýcháni. Autor podrobně analyzuje současný právní stav a uvádí i v literatuře a judikatuře se vyskytující oba protichůdné názory. Dovozuje, že již při použití pouze doslovného, logického výkladu § 165 odst. 2) tr. ř. je zřejmé, že ze sdělení vyšetřovatele musí být vidno, který „úkon“, tedy konkrétně uvedené vyšetřovací úkon, má být proveden. Poukazuje dále na § 2 odst. 13) tr. ř. a na čl. 40 odst. 3) Listiny. Kritice pak podrobuje nepublikované usnesení Ústavního soudu z 12. 8. 1996, jímž jako zřejmě neopodstatněná byla odmítnuta ústavní stížnost proti tomu, že vyšetřovatel nesdělil obhájci jména svědků, kteří měli být vyslechnuti. Autor upozorňuje, že je o rozhodnutí jediné členky soudu, soudkyně-zpravodajky, usnesením, které podle převažujícího názoru orgány veřejné moci nezavazuje. Závěrem se autor dohaduje, jaké důvody vedly ke vzniku očitě „podivného výkladu ust. § 165/2 tr. ř.“, když praxe sdělovat obhájcům jen termín vyšetřovacích úkonů nešetří vyšetřovateli práci ani čas, pro obhajobu však znamená značné časové ztráty a někdy zbytečné vynaložené náklady. Má zato, že roli nehrála nutnost utajit ohrožené svědky podle § 55 tr. ř., protože

kritizovaný výklad byl používán již před možností utajovat identitu ohrožených svědků. Pokud by motivem bylo to, že vyšetřovatelé považují výsledky bez přítomnosti obhájce za snazší, nebo že pocítují možnost kontroly a kladení otázek obhájcem jako určitou nepříjemnost, byla by jejich interpretace „výkladem in fraudem legis, školským příkladem obcházení zákona“.

Králíčková Zdeňka: Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely podle velké novely zákona o rodině účinné k 1. 8. 1998.

Právní rozhledy č. 8/98, s. 389–393.

Výklad novely, ale i souvisejících otázek, zejména obecných ustanovení o výživném, a nové koncepci rozvodu v české právní úpravě. Obsahuje tyto oddíly: Obecné úvahy o právní úpravě, O zániku manželství, Vyživovací povinnost mezi rozvedenými manžely (obecné úvahy, historický exkurs, novelizovaná právní úprava – vznik vyživovací povinnosti mezi rozvedenými manžely, rozsah této povinnosti, zánik vyživovací povinnosti, řízení o určení výživného rozvedeného manžela).

Z JUDIKATURY

K otázce přípustnosti více obhájců; doručování písemností více obhájcům

Významný nálezný týkající se obhajoby vynesl Ústavní soud ČR dne 4. 6. 1998 pod sp. zn. III. ÚS 308/97 ve věci přípustnosti více obhájců obviněného v téže věci. Soud rozhodoval o ústavní stížnosti podané obhájcem obviněného, nacházejícím se ve vazbě. Ústavní soud v části stížnosti vyhověl v té části, která se týká doručování rozhodnutí soudu v případě, že má více obhájců. Ve věci plurality obhájců a doručování písemností Ústavní soud uvedl:

Obhajoba obviněného (obžalovaného, dále jen obviněného) v průběhu celého trestního stíhání dvěma či více obhájci – na rozdíl od zastoupení ve věcech občanskoprávních – není zákonem vyloučena; je-li obviněný obhajován dvěma (více) obhájci a nejde-li o případ, kdy obhájci ex lege svědčí samostatné procesní postavení (kupř. § 41 odst. 4, § 304 tr. ř.), jednájí obhájci

vždy za obviněného a výlučně jeho jménem (zpravidla v intencích jeho pokynů či příkazů) a v důsledku toho sluší takto prováděnou obhajobu v každé její fázi procesně pokládat za jednotný procesní úkon (postup), neboť – mimo jiné – je takový úkon vždy podmíněn procesním postavením obviněného a k němu se upíná (k němu je přiřazen), a proto obhajoba je dovršena teprve tehdy, je-li dána příležitost (možnost) k jejímu uplatnění všem obhájčům, kteří se na obhajobě obviněného podílejí, přičemž pokud jde (pro ten který procesní úkon) o zákonem stanovené lhůty, ty – z procesní pozice obviněného – jsou naplněny okamžikem, kdy proběhnou vůči všem procesně oprávněným včetně obviněného samotného (§ 248 odst. 2 tr. ř. per analog.).

Jestliže obecné soudy rozhodují v neveřejném zasedání (§ 240 tr. ř.), a jestliže o vyhlášení svého rozhodnutí (§ 244 tr. ř.) strany řízení neuvědomí, a jestliže je jejich rozhodnutí doručeno obhájčům (téhož obviněného a obviněnému samotnému) časově rozdílně, lhůta k podání oprávněného prostředku skončí dnem, kdy vypršela poslednímu z nich.

Ústavní soud dále dovodil, že rozhodli-li stížnostní soud o stížnosti stěžovatele dříve, než uplynula lhůta pro podání stížnosti obhájci, jemuž bylo usnesení soudu doručeno později, šlo o rozhodnutí předčasné, protože stížnostní soud rozhodl, aniž by vyčkal případné realizace procesního práva všech oprávněných (příp. k takové realizaci všem dal možnost). Takový postup není v souladu s ústavně zaručeným základním právem na soudní ochranu (čl. 36 odst. 1, čl. 40 odst. 1 al. 1 Listiny) a ve své podstatě znamená vážný zásah do práv obhajoby (čl. 37 odst. 2/ Listiny), neboť jednomu z obhájců předčasným rozhodnutím obecného soudu byl znemožněn výkon jinak nesporného procesního práva.

Poznámka redakce: Z podnětu ČAK obsahuje návrh věcného záměru novely tr. řádu (Min. sprav. ČR – prosinec 1998) mj. též zásadu, z níž výslovně vyplývá, že obviněný si může zvolit „dva nebo více obhájců“.

Nárok ustanoveného obhájce na hotové výlohy (stravné)

Ustanovený obhájce má v rámci hotových výloh nárok též na stravné podle obecných předpisů.

Usnesení Městského soudu v Praze z 26. 5. 1998, sp. zn. 8 To 222/98.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením bylo podle § 151 odst. 3 tr. ř. rozhodnuto, že obhájci JUDr. M. V. se přiznává odměna v celkové výši 6 050,- Kč.

Proti tomuto usnesení podal obhájce v zákonné lhůtě stížnost, v které především namítá, že mu nebylo přiznáno stravné za dva dny v celkové výši 92,- Kč, které mu přísluší dle zákona č. 119/92 Sb. o cestovních náhradách. Navrhuje proto, aby stížnostním soudem bylo napadené usnesení změněno a částka ve výši 92,- Kč mu byla rovněž přiznána.

Městský soud v Praze z podnětu stížnosti přezkoumal napadené usnesení dle § 147 odst. 1 tr. ř., jakož i řízení mu předcházející a dospěl k závěru, že stížnost je důvodná.

Podle § 151 tr. ř. náklady nutné k provedení trestního řízení včetně řízení vykonávacího nese stát. Obhájce, který byl obviněnému ustanoven, má vůči státu nárok na odměnu a náhradu hotových výdajů podle zvláštního předpisu. O výši odměny a náhradě hotových výdajů rozhodne na návrh obhájce orgán činný v trestním řízení, jehož rozhodnutím bylo trestní stíhání pravomocně skončeno. V řízení před soudem rozhodne předseda senátu soudu I. stupně.

Soud I. stupně však pochybil, pokud obhájci nepřiznal stravné za dny 14. 10. 1996, kdy se zúčastnil výslechu obviněné v Pardubicích a dne 28. 11. 1996, kdy prostudoval spis tamtéž. Podle § 13 cit. vyhlášky, odst. 4) není-li o výši náhrady cestovních výdajů dohodnuto jinak, řídí se výše tato náhrady právními předpisy o cestovních náhradách. Podle § 4 písm. c), § 5 odst. 1, písm. a) zák. č. 119/92 Sb. za každý kalendářní den pracovní cesty přísluší stravné v tomto dni ve výši 52,- Kč, trvá-li pracovní cesta 5 až 12 hodin. S ohledem na toto citované ustanovení muselo být napadené usnesení stížnostním soudem dle § 149 odst. 1, písm. a) tr. ř. v celém rozsahu zrušeno a o odměně a náhradě hotových výdajů obhájce bylo stížnostním soudem nově rozhodnuto tak, že oproti původnímu usnesení bylo přiznáno i stravné v celkové výši 92,- Kč, kdy obhájce mohl požadovat stravné ve výši 104,- Kč, avšak v tomto směru byl stížnostní soud vázán vyšší požadovanou obhájcem.

*Rozhodnutí zaslal JUDr. Miloš Valta, advokát v Praze.
Právní věta redakce.*

Poznámka redakce: Stejně tak by měl zřejmě nárok na stravné advokát, ustanovený soudem účastníkovi řízení podle § 30 odst. 2 o. s. ř. ■

K zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku

Pokud nebylo rozhodnuto o žádosti žalobce o osvobození od soudního poplatku, nelze ho vyzvat, aby v určené lhůtě soudní poplatek zaplatil a nelze ani vydat usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Jestliže tedy takové žádosti nebude vyhověno, je

zapotřebí žalobce znovu vyzvat k zaplacení předmětného soudního poplatku.

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 5. 1996 sp. zn. 37 Co 177/96

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením bylo zastaveno řízení, rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Z důvodů usnesení vyplývá, že řízení bylo zastaveno pro nezaplacení soudního poplatku.

Proti tomuto usnesení podává odvolání žalobce A). V odvolání uvádí, že poplatek nebyl schopen zaplatit, neboť je starobní důchodce s nízkým příjmem, soudní poplatek již jednou zaplatil ve sporu vedeném pod sp. zn. 52 C 335/93, soudu sdělil, že nový poplatek uhradí ihned poté, co obdrží původně zaplacený soudní poplatek. Má také za to, že s ohledem na jeho nízký příjem a okolnosti případu je u něho dán důvod pro osvobození od soudního poplatku na dobu do vrácení původně zaplaceného poplatku. Navrhuje, aby usnesení bylo zrušeno a přiznáno mu osvobození od soudních poplatků do doby, než mu bude původní poplatek vrácen.

Usnesením ze dne 13. 11. 1995, které nabylo právní moci 30. 12. 1995, bylo rozhodnuto, že se navrhovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznává. Z obsahu spisu bylo dále zjištěno, že soudní poplatek v této věci byl žalobcem zaplacen dne 25. 4. 1996 ve výši 4 320,- Kč.

Z podnětu odvolání žalobce A) přezkoumal odvolací soud usnesení v části týkající se tohoto odvolatele, když ohledně žalobkyně B) nabylo usnesení právní moci. Na straně žalobců nejde o nerozlučné společenství, z povahy předmětu vyplývá, že v řízení může jednat každý sám za sebe (§ 91 odst. 1 o. s. ř.).

Po přezkoumání napadeného usnesení v části týkajícího se prvního žalobce a řízení, které mu předcházelo a po zjištění, že v mezidobí byl soudní poplatek zaplacen, dospěl odvolací soud k závěru, že odvolání je důvodné pokud jde o žalobce A) a usnesení bylo změněno (§ 220 odst. 2 o. s. ř.), ve výroku o zastavení řízení, ve výroku o nákladech řízení pokud jde o žalobce A) bylo usnesení zrušeno (§ 221 odst. 1 o. s. ř.), když, pokud jde o žalobce A), není důvod pro rozhodování o nákladech řízení, neboť nejde o rozhodnutí, kterým se, pokud jde o žalobce A), řízení končí (§ 151 odst. 1 o. s. ř.).

V dané věci byl žalobce A) vyzván k zaplacení soudního poplatku 4 320,- Kč dne 18. 11. 1994, na výzvu reaguje sdělením, že soudní poplatek zaplatil již „v jarních měsících“, další výzva byla zaslána oběma žalobcům dne 30. 1. 1995. Napadeným usnesením bylo řízení zastaveno, z důvodů usnesení vyplývá mimo jiné, že soudní poplatek byl zaplacen ve sporu vedeném u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 52 C 335/93, když se žalobci proti stejným žalovaným domáhali zaplacení též částky 108 000,- Kč s přísl., v této věci pak usnesením ze dne 17. 6. 1994 řízení

zastavil s tím, že po právní moci usnesení bude žalobcům vrácen soudní poplatek zaplacený v kolcích ve výši 4 320,- Kč. Řízení bylo zastaveno pro překážku věci zahájené, tuto překážku tvořil návrh žalobců podaný soudu 28. 7. 1993, projednávaný pod sp. z. 30 C 353/94. Proti tomuto usnesení podává žalobce A) odvolání, jehož obsah je citován shora, odvolací soud dne 20. 9. 1995 vrátil spis Městskému soudu v Brně s poukazem na žádost žalobce A) o osvobození od soudních poplatků a dále s tím, aby ve věci sp. zn. 52 C 335/93 byl dán pokyn k vrácení soudního poplatku. Usnesením z 13. 11. 1995, které nabylo právní moci dne 30. 12. 1995, bylo rozhodnuto tak, že se žalobci osvobození od soudního poplatku nepřiznává, z obsahu spisu není patrné, že by žalobce byl k zaplacení soudního poplatku znovu vyzván, soudní poplatek zaplatil 25. 4. 1996, poté co byl odvolacím soudem vyzván, aby předložil doklad, zda a kdy soudní poplatek v této předmětné věci byl zaplacen. Odvolací soud za situace, kdy soudní poplatek z návrhu je zaplacen, změnil napadené usnesení tak, že se řízení nezastavuje. Nelze pominout tu skutečnost, že pokud nebylo rozhodnuto o žádosti žalobce o osvobození od soudního poplatku, nelze ho vyzvat, aby v určené lhůtě soudní poplatek nezaplatil a nelze ani vydat usnesení o zastavení řízení pro nezaplacení soudního poplatku. Žalobce A), jak shora již bylo uvedeno, poté, co nebylo jeho žádosti o osvobození od soudního poplatku vyhověno, nebyl znovu k zaplacení soudního poplatku vyzván. Ze všech shora uvedených důvodů rozhodl proto odvolací soud tak, že výrok o zastavení řízení, pokud se týká žalobce A), změnil, výrok o nákladech řízení, pokud se týká žalobce A), zrušil, neboť nejde o rozhodnutí, jímž se řízení mezi žalobcem A) a žalovaným končí (§ 154 odst. 1, § 151 odst. 1, § 220 odst. 2, § 221 odst. 1 o. s. ř.).

Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil Mgr. Pavel Vrcha ■

K otázce rozhodování o nákladech řízení na ochranu osobnosti

Krajský soud pochybil, pokud rozhodoval o nákladech řízení, když vycházel z toho, že oba účastníci měli v podstatě stejný úspěch a neúspěch (s odůvodněním, že žalobce měl úspěch co do požadavku na zaplacení náhrady nemajetkové újmy v penězích a jeho neúspěch v této části žaloby se týkal jen výše plnění, která závisela na úvaze soudu, zatímco úspěch žalovaného spočíval v zamítnutí žaloby na zveřejnění satisfakce).

Výše náhrady nemajetkové újmy byla stanovena úvahou soudu (§ 136 o. s. ř.), takže i když měl žalobce úspěch jen částečný, přichází v tomto případě v úvahu plná náhrada nákladů řízení ve smyslu ustanovení § 142 odst. 3 o. s. ř.

Rozsudek Vrchního soudu v Olomouci ze dne 25. 2. 1998 sp. zn. 1 Co 173/97.

Z odůvodnění:

Rozsudkem krajského soudu ve znění doplňujícího rozsudku bylo žalovanému uloženo zaplatit žalobci na náhradu nemajetkové újmy v penězích částku 150 000,- Kč a ve zbytku, tedy co do částky 850 000,- Kč, byl návrh zamítnut. Dále bylo rozhodnuto, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení¹⁾ a že každý z účastníků je povinen zaplatit na náhradě nákladů řízení státu, na účet Krajského soudu v Ostravě, částku 582,50 Kč.

Proti tomuto rozsudku podali oba účastníci včas odvolání. Žalobce napadl zamítavou část rozsudku a navrhoval jeho změnu tak, aby jeho návrhu bylo zcela vyhověno s poukazem na to, že přiznaná částka neodpovídá závažnosti újmy, která mu vznikla, neboť je rehabilitovaným vězněm a publikované difamující výroky způsobily, že nebyla knižně vydána jeho literární díla a měly také vliv na jeho neúspěšnou kandidaturu v senátních volbách v roce 1996.

Žalovaný se odvolal do vyhovující části rozsudku a navrhoval jeho změnu tak, aby návrh byl zcela zamítnut. Odvolání odůvodnil tím, že tvrzení o dlužích žalobce je pravdivé a že žalobce neprokázal, že by ostatní výroky, které byly předmětem tohoto řízení, samy o sobě snížily důstojnost žalobce a jeho vážnost ve společnosti ve značné míře.

Vrchní soud přezkoumal rozsudek krajského soudu, přezkoumal i řízení, které mu předcházelo a dospěl k závěru, že obě odvolání nejsou důvodná. Krajský soud učinil úplná a správná skutková zjištění, která vrchní soud přejímá a na která v plném rozsahu odkazuje. Z nich také dovodil příslušné právní závěry.

Zásah do svých osobnostních práv spatřoval navrhovatel jen v některých tvrzeních, obsažených v článku, uveřejněném dne 14. července 1993 v periodiku vydávaném žalovaným „M. d.“ pod názvem „Čestný občan mi dluží 15 000 dolarů!“. Šlo o tvrzení, že dlužil Ing. G. K. 15 000 dolarů, že v roce 1949 přepadl se svou desetidenní „partyzánskou“ skupinou v beskydských lesích hajného S., vykradli mu hájovnu, hajného svázali a řekli mu, že když to ohlásí policii, že ho přepadli, tak ho zabijí a vypálí jeho dům. Pak odjeli na jeho motorce. Za to dostal od tehdejší justice 21 let, pak mu to slevili na 16, později na 14 let. To byla celá jeho desetidenní

1) S ohledem na rozsáhlé odůvodnění rozhodnutí krajského soudu postačí – vzhledem k vytčené právní problematice – citovat pouze následující pasáž odůvodnění tohoto prvoinstančního soudu stran jeho rozhodnutí o nákladech řízení i ochranu osobnosti, která zní: „Podle § 142 odst. 2 o. s. ř. nebylo žádnému z účastníků přiznáno právo na náhradu nákladů řízení, jelikož oba účastníci měli ve věci pouze částečný úspěch (žalobce měl úspěch co do požadavku na zaplacení náhrady nemajetkové újmy v penězích a jeho neúspěch v této části žaloby se týkal jen výše plnění, která závisela na úvaze soudu ve smyslu § 142 odst. 3. o. s. ř. a úspěch žalovaného spočíval v zamítnutí žaloby na zveřejnění satisfakce)“.

odbojová činnost. Dále šlo o tvrzení, že ve své knize „I pod oblohou je peklo“ napsal, jak mu jedna firma dala tři letadla, s nimiž obletěl svět a o tvrzení, že žalobce nikdy nic nepilotoval a ani nebyl parašutista a že když dostane do ruky pušku nebo letecký knipl, tak žalobce neví, co s tím. Konečně pak šlo o tvrzení, že žalobce chtěl od státu odškodnění 750 000,- Kč za své trpění za komunistů.

Žalovaný připustil, že všechna tato tvrzení jsou nepravdivá až na tvrzení o tom, že žalobce nikdy nic nepilotoval ani nebyl parašutista a že když dostane do rukou letecký knipl, neví co s ním. Ohledně pravdivosti těchto tvrzení poukázal na výsledky svědka J. K. Ohledně zbylých tvrzení žalovaný v souvislosti s tím poukázal, že netvrdil, že by byla pravdivá, nenavrhl ani žádné důkazy.

Pokud jde o výše uvedená tvrzení, na kterých odpůrce setrvává, dospívá i vrchní soud k závěru, že je není možno mít za prokázané z výpovědi svědka J. K., když ani odvolací soud jeho výpovědi v tomto směru neuvěřil. I odvolací soud vychází z toho, že když prokazatelně nemluvil pravdu o některých jiných okolnostech, nelze věřit jeho výpovědi ani v tomto ohledu. Ostatně nepravdivost výpovědi tohoto svědka o těchto dvou tvrzeních obsažených v předmětném článku dostatečně vyplývá z dalších důkazů provedených krajským soudem, a to z fotografií v knize „I pod oblohou je peklo“, jejímž autorem je žalobce a z článků v periodiku j. regionu „J. I.“ ze dne 10. 9. 1993 o názvu „Akrobatův útek před smrtí“ a ze dne 17. 9. 1993 o názvu „Očitý svědek vzpomíná“.

Lze tedy uzavřít, že žalovaný neprokázal pravdivost ani jediného tvrzení, v nichž spatřuje žalobce zásah do svých osobnostních práv.

Žalovaný těmito tvrzeními, obsaženými v předmětném článku, neoprávněně zasáhl do osobnostních práv žalobce. I odvolací soud pak dospívá k závěru, že by morální satisfakce podle ust. § 13 odst. 1 ObčZ nebyla dostačující zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost žalobce i jeho vážnost ve společnosti a že tedy návrh na náhradu nemajetkové újmy v penězích je co do základu důvodný, přičemž také považuje za přiměřenou částku 150 000,- Kč. Krajský soud správně v této souvislosti přihlédl k tomu, že žalobce je osobností veřejnosti nikoliv neznámou, zejména právě také v souvislosti se svou odbojovou činností a že se stal více známým především v souvislosti s udělením čestného občanství obce P. v roce 1993. Výše uvedenými tvrzeními v předmětném článku byla vlastně tato odbojová činnost žalobce bagatelizována, jeho jmenování čestným občanem zpochybněno. Tato tvrzení vykrešlují žalobce jako v podstatě nespolehlivého člověka, který nemluví pravdu a nepochybně tyto okolnosti musely mít také vliv na výsledek ve volbách do senátu v roce 1996, kam žalobce kandidoval. Bylo také prokázáno, že v důsledku těchto tvrzení byly zrušeny smlouvy na vydání jeho knih. Všechny tyto okolnosti hovoří ve prospěch návrhu. Nelze však přehlédnout, že, jak již uvedl krajský soud, nepříznivý následek zásahu žalovaného do osobnostních práv žalobce byl částečně zmírněn tím, že žalovaný otiskl článek žalobce dne 16. 7. 1993,

ve kterém se žalobce k některým těmto tvrzením vyjádřil. Především však je třeba vzít v úvahu, že článek obsahoval další negativní tvrzení, jejichž pravdivost ani žalobce nepopíral, zejména v tom směru, že dlužil některým lidem v Kanadě peníze. I kdyby tedy v článku nebyla tvrzení, která jsou předmětem tohoto řízení, pak už tato další nepříznivá tvrzení, zejména o jeho dluzích, musela mít na jeho důstojnost a vážnost ve společnosti nepříznivý vliv. Proto tedy není možno přiznat žalobci částku vyšší než 150 000,- Kč, jak správně rozhodl krajský soud.

Krajský soud však pochybil, pokud rozhodoval o nákladech řízení, když vycházel z toho, že oba účastníci měli v podstatě stejný úspěch a neúspěch. Výše náhrady nemajetkové újmy byla stanovena úvahou soudu (§ 136 o. s. ř.), takže i když měl žalobce úspěch jen částečný, přichází v tomto případě v úvahu plná náhrada nákladů řízení ve smyslu ust. § 142 odst. 3 o. s. ř.

Rozhodnutí zaslal a právní větou opatřil Mgr. Pavel Vrcha. ■

K některým otázkám zadržovacího práva podle obč. zákona; k podmínkám nařízení předběžného opatření soudem

1. K postupu soudu při vyřizování návrhu na provedení soupisu věcí podle § 672 odst. 2 obč. zák.; kdy je třeba, aby soud usnesením nařídil soupis věcí a kdy lze postupovat neformálně a přistoupit přímo k provedení soupisu.

2. Zadržovací právo podle § 672 odst. 2 obč. zák. může pronajímatel realizovat nejen za trvání nájemního vztahu k nemovitosti, ale i po jeho skončení. To platí i ohledně návrhu na tzv. preventivní soupis.

3. V řízení o předběžném opatření musí být osvědčena jeho naléhavá potřeba, která v dané věci je dána tím, že navrhovatel osvědčí existenci dluhu na nájemném.

4. Odvolací soud sám nemůže provést soupis movitých věcí podle § 672 odst. 2 věta druhá obč. zák., neboť by tak nahrazoval činnost soudu prvního stupně.

Usnesení Městského soudu v Praze z 14. dubna 1998, čj. 20 Co 62/98–30.

Odůvodnění:

Navrhovatel se domáhá provedení soupisu movitých věcí odpůrce v pronajátých prostorách v domě č. p. (...) dle § 672 odst. 2 občanského zákoníku (dále jen „o. z.“). Návrh odůvodnil tvrzením, že účastníci uzavřeli dne 2. 11. 1994 smlouvu o nájmu nebytových prostor, odpůrce však dluží navrhovateli na nájemném 482 997,- Kč. Navrhovatel proto nájem vypověděl, nájemní poměr skončil ke dni 30. 9. 1997. Navrhovatel uvedl, že dne 13. 9. 1997 zadržel movité věci

odpůrce, nacházející se v předmětných nebytových prostorech, a umístil je do suterénu téhož domu. Návrh k soudu na jejich soupis podal dne 18. 9. 1997 a dodatečně zaslal i vlastní soupis zadržovaných věcí, vyhotovený dne 1. 10. 1997.

Usnesením ze dne 16. 12. 1997 soud I. stupně rozhodl, že zamítá návrh navrhovatele na „nařízení soupisu movitých věcí odpůrce soudním vykonavatelem dle § 672 odst. 2 o. z.“, a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. V odůvodnění svého rozhodnutí vyslovil soud I. stupně právní názor, že ustanovení § 672 odst. 2 o. z. lze aplikovat pouze za existence nájemního vztahu. V daném případě doručil navrhovatel soudu soupis zadržovaných movitých věcí odpůrce k datu 1. 10. 1997, přičemž dle soudu I. stupně není najisto postaveno, ke kterému datu došlo k realizaci zadržovacího práva navrhovatele jakožto pronajímatele. Záznam o zásahu ze dne 13. 9. 1997 dle jeho názoru dostatečným způsobem neprokazuje, že k realizaci zadržovacího práva došlo právě k tomuto datu, tj. ještě za trvání nájemního vztahu. Z těchto důvodů byl proto návrh dle § 672 odst. 2 o. z. zamítnut. O náhradě nákladů řízení rozhodl „analogicky dle § 150 o. s. ř., navrhovatel nebyl v řízení úspěšný, nebyly mu tedy přiznány“.

Proti tomuto usnesení podal navrhovatel odvolání. Namítá, že doložil svědectvím třetí osoby, že odpůrce se pokusil o odnesení předmětu zástavního práva z nebytových prostor a že k realizaci zadržovacího práva došlo dne 13. 9. 1997. I kdyby vznikly pochybnosti o tomto datu, pak nesporně takovým právním úkonem, jímž navrhovatel vyjádřil svoji vůli movité věci zadržet, byl i samotný návrh podaný k soudu na provedení soupisu těchto věcí dne 18. 9. 1997. Nesouhlasí však s názorem soudu I. stupně, že postup dle § 672 odst. 2 o. z. lze aplikovat jen za trvání nájemního vztahu, neboť takový výklad by byl v rozporu s účelem tohoto ustanovení, znamenal by další zvýhodnění dlužníka. Konečně namítá, že v návrhu nežádal o **nařízení** soupisu movitých věcí, nýbrž o **provedení** tohoto soupisu. Zákon totiž ukládá provedení tohoto soupisu přímo soudu, takže soud již jeho provedení nemůže nikomu uložit. Soud I. stupně proto rozhodl nesprávně v rozporu s návrhem i s příslušnými ustanoveními o. s. ř. a o. z. Navrhl, aby odvolací soud napadené usnesení zrušil a „vyhověl žádosti navrhovatele o provedení soupisu movitých věcí soudním vykonavatelem“.

Odpůrce se k podanému odvolání nevyjádřil.

Odvolací soud přezkoumal napadené usnesení i řízení mu předcházející, aniž k tomu nařizoval jednání (§ 214 odst. 2 písm. c/ o. s. ř.), a dospěl k závěru, že zde nejsou podmínky ani pro jeho potvrzení, ani pro jeho změnu.

Odvolací soud nejprve řešil zásadní otázku, zda postup soudního vykonavatele dle § 672 odst. 2 o. z. je postupem zcela neformálním, v němž by se o návrhu nevydávalo žádné rozhodnutí, nebo zda naopak má mít tento postup určité rysy formálního řízení a jaký charakter pak takové řízení má. Tato problematika totiž není v naší současné právní úpravě (avšak ani v dosavadní právní teorii, ani v publikované judikatuře) uspokojivě řešena.

Institut zákonného zástavního práva, zajišťujícího nárok na splatné nájemné dle § 672 o. z., se vrátil do našeho právního řádu zákonem č. 509/91 Sb., s účinností od 1. 1. 1992, a to v podobě, v jaké jej upravoval občanský zákoník z r. 1950 ve svém § 394, a v zásadě obdobné, jako tomu bylo podle § 1101 obecného zákoníku občanského z r. 1811. Tyto předchozí hmotněprávní úpravy však měly své promítnutí i do procesních předpisů. Současná právní úprava tuto korespondující procesněprávní normu však zcela postrádá, přičemž nepochybně nejde o záměr zákonodárce, nýbrž o jeho opomenutí, které musí soud při řešení konkrétního případu překlenout za pomoci standardních výkladových pravidel.

V odborné literatuře je publikován názor, že při postupu dle § 672 o. z. jde o „řízení neformální, nevydává se žádné rozhodnutí... nebude soud vydávat žádné usnesení o tom, že se nařizuje soupis“ (srov. A. Tripes: Exekuce v soudní praxi, C. H. BECK 1997, str. 289). Tento názor je zastáván i některými velmi erudovanými soudci. Odvolací soud však považuje za významné, že v ustanovení § 672 o. z. jsou v zásadě upraveny dva odlišné případy postupu soudního vykonavatele (a tyto mají opět své možné další varianty), a proto odpověď na tuto otázku nemůže být paušální, nýbrž konkrétní procesní postup soudu bude vždy závislý na tom, o jaký případ soupisu movitých věcí se má jednat. Se zřetelem k naprosté neexistenci procesní úpravy lze podpůrně vycházet z právní úpravy dřívější, když si je odvolací soud vědom, že tento postup je v právu procesním možný jen zcela výjimečně.

Podle § 229 odst. 1 zák. č. 142/50 Sb. (dříve platný o. s. ř.) tzv. zájemné popsání movitých věcí dle § 394 odst. 2 o. z. **nařídí a provede** soud, v jehož obvodu je předmět zájemného popsání. Dle odst. 3 cit. ust. řízení koná soudce bez ústního jednání, zájemné popsání provede výkonný úředník. Soud tedy toto zájemné popsání nejprve nařídil, tj. vydal o tom rozhodnutí, teprve poté je provedl. Jak vyplývá ze soudního rozhodnutí publikovaného jako R 24/53 Sbírky rozhodnutí čs. soudů, vydával soud o nařízení (povolení) zájemného sepsání usnesení, proti němuž byl přípustný opravný prostředek. Soudní praxe tehdy dospěla k závěru, že jde o zvláštní případ předběžného opatření.

Nyní platné ustanovení § 672 odst. 2 o. z. předpokládá dvě zásadně odlišné situace, kdy lze provedení soupisu movitých věcí navrhnout. Především jde o případ, kdy navrhovatel žádá o tzv. preventivní soupis, který má zabránit zániku zástavního práva k věcem (které je zde již ze zákona), k němuž by mohlo dojít, jestliže by nájemce v budoucnu začal odstraňovat věci z nemovitosti. V tomto případě není třeba, aby navrhovatel (pronajímatel) prokazoval, že se nájemce stěhuje či že věci odstraňuje, ani není třeba, aby pronajímatel věci zadržel, neboť to není zákonnou podmínkou pro provedení soupisu jako preventivního opatření dle § 672 odst. 2 věta první o. z. (zda je třeba, aby prokazoval, že nájemce dluží nájemné, viz dále).

Druhým zásadně odlišným případem upraveným v § 672 odst. 2 věta druhá o. z. je situace, kdy nájemce – přestože není nájemné zapláceno nebo **zajištěno** (tj. nebyl proveden tzv. preventivní soupis dle věty první) – se stěhuje nebo jsou odstraňovány věci, přičemž pronajímatel již realizoval své zadržovací právo a věci skutečně zadržel. V tomto případě musí pronajímatel ve stanovené lhůtě osmi dnů podat u soudu návrh a žádat o soupis soudním vykonavatelem, v opačném případě musí věci vydat.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že v prvním případě u tzv. preventivního soupisu podle § 672 odst. 2 věta první o. z. bude vhodné, aby soud nařídil soupis movitých věcí nájemce usnesením, neboť si zpravidla bude zjednávat přístup do nebytových prostor, kde se věci mají nalézat. K tomuto přístupu do nebytových prostor bude opravňovat soudního vykonavatele právě toto soudní rozhodnutí, které se bude do-ručovat nájemci (odpůrci) až na místě samém tak, aby nebyl zmařen účel preventivního soupisu. Přestože se nejedná o výkon rozhodnutí, lze na postup soudního vykonavatele dle § 672 odst. 2 o. z. přiměřeně aplikovat § 325 a násl. o. s. ř. i příslušná ustanovení Řádu pro soudní vykonavatele, aby mohlo být dosaženo účelu hmotněprávní úpravy dle § 672 o. z. V případě, kdy přístup k věcem nájemce nebude spojen s překonáním překážek a soudu tato situace bude z návrhu známa, lze připustit, aby v takovém konkrétním případě soud nevydával formálně žádné rozhodnutí a aby přistoupil přímo k provedení soupisu movitých věcí. Je-li totiž návrh důvodný (tj. právní názor navrhovatele je ve shodě s právním názorem soudu) a je-li možný přímý přístup k věcem nájemce, není třeba o návrhu formálně rozhodovat a lze soupis provést neformálním postupem. V opačných případech je naopak vydání soudního rozhodnutí o návrhu dle § 672 odst. 2 věta první o. z. potřebné, neboť navrhovatelé je tak poskytnuta procesní obrana v odvolacím řízení.

Ve druhém případě, kdy pronajímatel již realizoval své zadržovací právo, je však situace podstatně odlišná. Zde se totiž věci již mohou nacházet v držení pronajímatele, mohou však být i v pronajatých nebytových prostorech pod jeho kontrolou či jinak zadrženy. Z povahy věci vyplývá, že v takovém případě zpravidla bude moci soud k návrhu pronajímatele podanému do osmi dnů od zadržetí věci přistoupit přímo k provedení jejich soupisu. Zde by vydání usnesení rovněž situace nevyžadovala, patrně by ho bylo třeba jen tam, kde by mělo takové rozhodnutí zjednat přístup soudního vykonavatele k zadržným věcem.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že nelze paušálně pro všechny možné případy volit jediné řešení, tj. buď vždy vydat rozhodnutí či vždy postupovat neformálně bez jeho vydání, ale že postup soudu bude záviset na skutkových okolnostech každého konkrétního případu. Odvolací soud nicméně nepovažuje za pochybení, jestliže soud po podání návrhu dle § 672 odst. 2 věta první či věta druhá o. z. rozhodne usnesením o nařízení soupisu či o zamítnutí návrhu, neboť žádné procesněprávní ustanovení takový postup výslovně nevylučuje.

V tomto posuzovaném případě však soud I. stupně ve svém rozhodnutí zaujal nesprávný právní názor o tom, že zadržovací právo může pronajímatel realizovat pouze za trvání nájemního vztahu mezi účastníky. Zákonné zástavní právo podle § 672 o. z. totiž zajišťuje vlastní pohledávku z titulu nezaplaceného nájemného (zákon nepřesně hovoří o „zajištění nájemného“), která může existovat zcela nezávisle na skončení nájemního vztahu. Pronajímatel proto může věci zadržet – za splnění zákonných předpokladů – i po skončení nájemního poměru, může také i návrh k soudu na jejich soupis podat po skončení nájemního poměru. Rovněž návrh na tzv. preventivní soupis může pronajímatel podat po skončení nájemního vztahu.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že již není rozhodné, zda navrhovatel realizoval své zadržovací právo za trvání nájemního vztahu s odpůrcem či nikoli. Je však rozhodné, zda návrh k soudu na provedení soupisu podal v zákonné lhůtě osmi dnů od zadržení věcí, neboť jinak by soud jeho návrhu nemohl vyhovět a navrhovatel by musel zadržované věci odpůrci vydat. V tomto směru je rozhodnutí soudu I. stupně nepřezkoumatelné, neboť není zřejmé, z jakého důvodu soud zpochybnil hodnověrnost písemného dokladu o tom, kdy byly věci zadrženy, jestliže byl opatřen podpisem třetí osoby, aniž by se soud s touto okolností jakkoli vypořádal.

Odvolací soud nemůže sám provádět základní zjištění o důvodnosti podaného návrhu, byť se jedná o zvláštní druh řízení o předběžném opatření, kde se tyto skutečnosti nemusí zcela spolehlivě prokazovat a kdy postačí, jsou-li alespoň osvědčeny. Vzhledem k tomu, že se jedná o předběžné opatření, musí být dále osvědčena naléhavá potřeba takového opatření, která bude dána především tím, že navrhovatel osvědčí existenci dluhu na nájemném za nebytové prostory. Odvolací soud sám nemůže v tomto směru řízení doplňovat, pokud tak neučinil soud I. stupně, neboť takový postup by překračoval meze funkční působnosti odvolacího soudu (srov. § 213 odst. 2 o. s. ř.). Ovšem ani za předpokladu, že by rozhodné skutečnosti byly v odvolacím řízení osvědčeny, nemůže odvolací soud sám provést soupis movitých věcí dle § 672 odst. 2 věta druhá o. z., jak požaduje navrhovatel ve svém odvolání, neboť by nahrazoval činnost soudu I. stupně, stal by se ze soudu přezkumného soudem nalézacím a porušil by tak zásadu dvoustupňovitosti občanského soudního řízení. Odvolací soud proto napadené usnesení dle § 221 odst. 1 písm. a), c) o. s. ř. zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Na tomto soudu nyní bude nejprve vést navrhovatele k označení všech prostředků k osvědčení naléhavé potřeby pro vydání předběžného opatření, zejména okolnosti, že odpůrce dluží nájemné (ostatní dluhy z jiných právních titulů nejsou rozhodné). Poté posoudí, zda je osvědčen okamžik zadržení věcí ze strany navrhovatele a tedy i dodržení zákonné osmidenní lhůty k podání návrhu u soudu. Vzhledem k tomu, že navrhovatel se ve spisu zmiňuje o zahájeném

konkurzním řízení na odpůrce, posoudí i případné procesní dopady konkurzního řízení na toto řízení o předběžném opatření, pokud již byl konkurz na odpůrce prohlášen. Poté posoudí, zda je zde důvod pro formální rozhodnutí o podaném návrhu či lze provést soupis již zadržených věcí bez vydání usnesení. Podle výsledku pak zvolí příslušný další procesní postup. Bude-li rozhodovat o náhradě nákladů řízení, bude respektovat, že § 150 o. s. ř. lze aplikovat jen tehdy, jestliže účastníku, který měl v řízení procesní úspěch, soud tyto náklady nepřizná pro některý z důvodů, který je vhodný zvláštního zřetele.

*Rozhodnutí zaslal JUDr. Jan Oškrdal, advokát v Praze.
Právní věta redakce.*

■

Upozorňujeme na některá další pro advokátní praxi pozoruhodná rozhodnutí, otištěná v jiných periodikách:

V časopise **Soudní judikatura** č. 21/98 pod poř. č. 156 bylo otištěno usnesení Nejvyššího soudu z 27. 8. 1998 sp. zn. 20 Cdo 1569/98 s touto právní větou: **Nejde o nesprávný postup, jestliže soud nedoručí účastníku řízení stejnopis odvolání proti usnesení [týká se ust. § 210 odst. 2) o. s. ř.]**. V dané věci podali žalovaní odvolání proti výroku o nákladech řízení ve vztahu k usnesení, jímž okresní soud zastavil řízení. Krajský soud pak k tomuto odvolání změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že zavázal žalobce zavázat žalovaným náklady řízení, zatímco soud prvního stupně rozhodl tak, že žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení nemá.

Žalobci podali dovolání proti usnesení odvolacího soudu s námitkou, že jim nebylo doručeno odvolání žalovaných, čímž byli zkráceni ve svých právech, neboť jim ve smyslu § 237 odst. 1 písm. f) o. s. ř. nesprávným postupem soudu byla tímto způsobem odňata možnost před soudem jednat. Nejvyšší soud vyslovil, že dovolání není přípustné. O vadu ve vytýkaném smyslu jde jen tehdy, šlo-li o postup nesprávný a jestliže se postup soudu projevil v průběhu řízení a nikoliv také při rozhodování. Protože podle ust. § 210 odst. 1 o. s. ř. nejde-li o případ vhodný k postupu podle § 209 doručí předseda senátu odvolání, které směřuje proti rozsudku, ostatním účastníkům, neukládá však soudu doručovat ostatním účastníkům opisy odvolání směřujících proti usnesení, nešlo o nesprávný postup a dovolání bylo třeba odmítnout.

Poznámka naší redakce: Z citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu – bohužel v souladu se zněním zákona – vyplývá, že v takových a podobných věcech se účastník o tom, že protistrana podala odvolání, dozví až z rozhodnutí soudu druhého stupně, ledaže z opatrnosti bude nahlížet do spisu, aby se o stavu věci pře-

svědčil. Dodáváme, že o. s. ř. neukládá soudu ani, aby ostatním účastníkům doručil **vyjádření** k odvolání, a to i tehdy, jestliže odvolání směřuje proti **rozsudku**. I zde účastník z opatrnosti musí sledovat, zda vyjádření k odvolání bylo podáno, buď dotazem u soudu nebo nahlédnutím do spisu. Tento stav volá po změně. Bylo by možno uvažovat o způsobu, že ten, kdo podává opravný prostředek, i ten, kdo k němu podává vyjádření, je povinen je zaslat nejen soudu, ale současně přímo též ostatním účastníkům řízení. □

V časopise **Obchodní právo** č. 11/98 na str. 25 bylo otištěno usnesení Nejvyššího soudu z 22. 7. 1998, č. j. 1 Odon 120/98–88, zabývající se důsledky omylu v osobě oprávněné k podání odvolání. Podle tohoto rozhodnutí **omyl v označení odvolatele, je-li namísto účastníka řízení označen jako odvolatel jiný subjekt, se přičítá k tíži toho, kdo se tohoto pochybení k podání dopustil**. V dané věci odmítl Vrchní soud odvolání proti rozsudku Krajského soudu v Hr. Králové s tím, že proti rozsudku podala odvolání akciová společnost, která nebyla účastníkem řízení. Dovolatel namítal, že nelze pouze z toho, že v „rubrice žalobce na odvolání je uveden S. a. s., velké P. – S., namísto V. S., s. p. P. – S.“ dospět k závěru, že odvolání podal někdo, kdo k tomu není oprávněn. Ale i z ostatních částí odvolání je zřejmé, v jaké věci bylo odvolání podáno, že žalovanými jsou první a druhý žalovaní a jedná se o částku 136 488,- Kč. Podle dovolatele se jednalo o zřejmou administrativní chybu, již se dopustil JUDr. J., v té době komerční právník. O odstranění této vady měl dbát podle § 209 o. s. ř. předseda senátu. Dovolací soud neshledal dovolání důvodným, když odvolací soud správně vycházel z toho, že v odvolání byl jako odvolatel označen subjekt, který nebyl účastníkem předchozího řízení, popř. nebylo potvrzeno ani prokázáno, že by se jednalo o procesního zastupce žalobce. Proto správně aplikoval ust. § 280/1b o. s. ř. a odvolání odmítl.

Pokud jde o bližší odůvodnění, odkazujeme na citovaný časopis, který vydává nakladatelství Prospektrum, U Michelského lesa 366, 140 00 Praha 4, kde jej lze objednat. □

V časopise **Soudní rozhledy** č. 9/98 na str. 226–228 byl otištěn zajímavý rozsudek Nejvyššího soudu ČR (z 5. 3. 1998 sp. zn. 2 Cdon 43/96) zabývající se v judikatuře jen zřídka pojednávanou otázkou **vyloučení soudce z důvodu jeho poměru k věci** (§ 14/1 o. s. ř.). Rozhodnutí je pro naše čtenáře tím zajímavější, že soudce byl uznán vyloučen z toho důvodu, že členem odvolacího senátu, který ve věci rozhodoval, byl manžel advokátky, která účastnici – jež podala odvolání a nyní podávání dovolání – zastupovala před podáním žaloby a před udělením plné moci jinému advokátovi, který podával žalobu. Advokátka

se nejprve domnívala, že žalobkyně má na nemovitosti, které byly předmětem řízení, nárok, posléze však došla k názoru, že žalobkyně nebude ve věci úspěšná. Dovolatelka je přesvědčena, že manžel advokátky jako člen odvolacího senátu nemohl dospět k jinému závěru než jeho manželka. Kdyby při jednání odvolacího soudu věděla, že členem senátu je manžel její bývalé advokátky, navrhla by, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc vrácena tomuto soudu k dalšímu řízení. Žalovaní namítali, že původní zástupkyně žalobkyně je jako advokátka vázána povinností mlčenlivosti a nemůže tedy podávat informaci ani manželovi. V odvolání se ani netvrdí, že by tuto povinnost porušila.

Dovolací soud konstatoval, že původní zástupkyně žalobkyně – advokátka, poskytla žalobkyni právní službu a tato advokátka je manželka soudce senátu odvolacího soudu, který v dané věci spolurozhodoval. Ten se vyjádřil, že od manželky nezískal žádné poznatky o projednávané věci a že mu není známo, že jeho manželka žalobkyni zastupovala. Přesto dovolací soud konstatoval vadu podle § 237 písm. g) o. s. ř. a uznal dovolací důvod podle § 241 odst. 2a o. s. ř. Rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení s odůvodněním, že pokud se v určité etapě uplatňování nároku účastníka řízení (i před zahájením řízení) angažovala ve věci formou poskytnutí právní pomoci osoba blízká soudci, nelze vyloučit pochybnosti o jeho nepodjatosti z hlediska poměru k věci. ■

Z ČESKÉ ADVOKÁTNÍ KOMORY

1) Informace o schůzi představenstva ČAK konané ve dnech 7. – 8. 12. 1998

V pořadí 22. schůze představenstva ČAK se konala ve dnech 7. – 8. 12. 1998 v Praze.

Program započal jako obvykle řízeními o vyškrtnutí ze seznamu advokátů a o pozastavení výkonu advokacie. Tentokrát byly na pořadu tři věci, v jednom případě bylo rozhodnuto, že výkon advokacie se nepozastavuje, dvakrát došlo k odročení.

Následující den po kontrole zápisu z minulé schůze a zprávách o činnosti předsedy a členů představenstva následovaly tyto body programu:

Novela zákona o advokacii. Představenstvo vzalo na vědomí informaci o průběhu prací na novele zákona o advokacii, podanou Dr. Čermákem a Dr. Klouzou. Novela se průběžně diskutuje v užší skupině představenstva za přítomnosti zástupců kontrolní rady a kárné komise; zároveň probíhají jednání s Ministerstvem spravedlnosti ČR.

Postavení zahraničního advokáta na území ČR. Dr. Balík odkázal na písemný materiál, v němž je zmapován stav cizích advokátních kanceláří a jejich působení na našem území. Jedná se o advokáty zapsané v seznamu, i ty, kteří nereflektují na zákon o advokacii. Materiál obsahuje i řadu doporučení. Po diskusi vzalo představenstvo písemnou informaci na vědomí a uložilo Dr. Balíkovi a mezinárodnímu oddělení připravit dotazník pro zahraniční advokáty s průvodním dopisem na lednovou schůzi představenstva. Předložený materiál bude postoupen předsedovi kontrolní rady k posouzení, zda v některém případě nedošlo k porušení soutěžních pravidel v označení advokátní kanceláře.

Povinné zastoupení advokátem, výpomoc s procesními náklady účastníků – o. s. ř. Dr. Čermák se účastnil dne 23. 11. 1998 porady na Ministerstvu spravedlnosti týkající se přípravy o. s. ř. Připomínky Komory budou zapracovány do konečného znění, které bude předloženo na semináři a poté k připomínkovému řízení Legislativní radě vlády ČR. Představenstvo vzalo informaci na vědomí a uložilo Dr. Račokovi, Dr. Nykodýmovi, Dr. Papežovi za součinnosti Dr. Kryma a Dr. Mandáka projednat a připravit postup Komory při novelizaci o. s. ř. a Dr. Klouzovi k tomu svolat pracovní schůzku.

Substituční oprávnění advokátního koncipienta. Dr. Račok odkázal na písemný návrh usnesení, kterým se stanoví pravidla pro výkon substitučního oprávnění advokátních koncipientů a jiných zaměstnanců advokáta. Představenstvo schválilo s připomínkami z diskuse usnesení a uložilo Dr. Račokovi při konečné redakci přihlídnout k připomínkám z diskuse.

Mezi **běžnými věcmi Komory** schválilo představenstvo rozpočet ČAK na rok 1999, který bude publikován ve Věstníku, zaujalo stanovisko, že konzultační a legislativní činnost je slučitelná s výkonem advokacie, rozhodlo o doplnění výboru ČAK o advokáty činné v pracovních komisích Legislativní rady vlády ČR, vyslovilo souhlas se zřízením výboru pro daně a pověřilo Dr. Karase organizačním zajištěním, schválilo písemný návrh sdělení k nedoplatkům za ex offo obhajoby a jmenovalo odvolací senát pro kárné řízení.

Zároveň Dr. Čermák poděkoval všem členům a náhradníkům představenstva za celoroční úspěšnou práci.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

2) Pojištění advokátů podle § 24 odst. 3 zákona o advokacii – upozornění

Komora pokračuje v pojištění advokátů rámcovou pojistnou smlouvou s Moravskoslezskou kooperativou a. s. i pro rok 1999 za stejných finančních podmínek výše pojistného, tj. 1 900 Kč základního pojištění ročně.

Rámcová pojistní smlouva č. 100 526 445 se pro rok 1999 doplňuje o 2 další výluky z pojištění, a to

- I. v článku II bod 4 o jinou činnost advokáta, která je vymezena v § 56 zákona o advokacii (jde o činnosti upravené pod vysvětlivkou č. 17, tj. zejména o činnosti advokáta jako konkurzního správce, které je třeba pojistit samostatnou individuální pojistnou smlouvou prostřednictvím makléřské firmy WI-ASS ČR, Kateřinská 9, PSČ 772 00 Olomouc,
- II. v článku II se doplňuje bod 6), který zní: Pojištění se nevztahuje na jakoukoliv odpovědnost za škodu jakékoliv povahy přímo nebo nepřímo způsobenou nebo sestávající či vzniklou z důvodů selhání, špatného fungování a nedostatků jakéhokoliv počítačového systému a sítě nebo dalších podobných zařízení nebo systémů, určených ke zpracování, ukládání nebo získávání informací, ať již jsou majetkem pojištěného či nikoliv, a jestliže k nim dojde před, během, nebo po roce 2000;
 1. při správném rozpoznání jakéhokoliv data jako skutečného kalendářního data,
 2. při zachycení, uložení anebo zachování, anebo správném hodnocení, interpretování nebo zpracování údajů, informací či příkazů jako důsledek toho, že zpracují jakékoli datum jinak, než je skutečné datum,
 3. při zachycení, uložení, zachování nebo správném vyhodnocení údajů jako výsledek provedení jakéhokoliv pokynu, který byl naprogramován do jakéhokoliv počítačového software, pokud tento pokyn vede ke ztrátě dat nebo neschopnosti zachytit, uložit, zachovat nebo správně zpracovat takovéto údaje k jakémukoli datu nebo po něm.

Tato výluka by měla platit jen pro rok 1999, kdy jsou obavy, že počítačové systémy při přechodu na rok 2000 by mohly vykazovat určité chyby. Jde o opatření všech pojišťoven, na kterém Kooperativa trvá, a Komoře nezbyvalo, než tuto výluku přijmout.

Při projednání prolongace smlouvy na rok 1999 pojišťovna upozornila na nárůstající nepříznivý škodní průběh v pojistných letech 1997 a 1998 s tím, že při stávajícím trendu nárůstu pojistných událostí bude nutné odejmout slevu pojistného pro rok 2000.

*Žádáme proto všechny advokáty, aby vyřizování věcí věnovali zvýšenou pozornost, škodní události tak omezili na minimum a přispěli tak k zachování do-
savadní slevy na základním pojistném i v dalších letech.*

Děkujeme Vám za pochopení

JUDr. Jiří Klouza
tajemník

3) Informace o výsledku advokátních zkoušek v II. pololetí 1998 – druhý termín

Advokátní zkoušky v druhém termínu stanoveném pro II. pololetí 1998 se ko-
naly ve dnech 23. – 25. 11. 1998 (písemná část zkoušky) a ve dnech 2. – 4. 12.
1998 (ústní část zkoušky) před deseti zkušebními senáty.

Zkoušce se podrobilo 123 uchazečů, z toho u 7 uchazečů šlo o zkoušku oprav-
nou.

Z uvedeného počtu 91 uchazečů u zkoušky prospělo, z toho 26 uchazečů
s prospěchovým stupněm výtečně a 32 uchazečů neprospělo.

Výtečně prospěli tito kandidáti:

Mgr. Beckertová Gabriela, Praha, Mgr. Borková Lenka, Brno, Mgr. Culková
Jaroslava, Cerhenice, Mgr. David Robert, Praha, Mgr. Černá Jana, Praha,
Mgr. Duchoňová Iva, Praha, Mgr. Ferenc Tomáš, Dobříš, Dr. Hansliková Petra,
Praha, JUDr. Homolová Hana, Praha, Mgr. Hradečný Přemysl, Krnov,
JUDr. Chamrád Daniel, Praha, Mgr. Janeček Martin, Praha, Juříčková Jana, Olo-
mouc, Mgr. Koláková Dagmar, Nový Malín, Mgr. Linhart Aleš, Říčany, Mgr. Ko-
trchová Petra, Praha, Mgr. Kubiczek Vlastislav, Karviná, Mgr. Potočná Ivana,
Kroměříž, Mgr. Rajdlová Veronika, Praha, Mgr. Sabolová Lucie, Praha,
JUDr. Šídllová Lenka, Praha, Mgr. Šrubařová Hana, Zlín, Mgr. Štěpánková Klá-
ra, Praha, Mgr. Šlajsová Alena, Chrudim, Mgr. Voborník Martin, Praha, Mgr. Za-
potil Jan, Praha.

JUDr. Milan Skalník
předseda zkušební komise

Oprava: V č. 10/1998 na str. 69 nebyl nedopatřením uveden mezi účastníky
advokátních zkoušek, kteří prospěli výtečně v prvním podzimním termínu, Mgr.
Jan Štoviček z Prahy. Omlouváme se. Redakce

4) Informace o výsledku uznávacích zkoušek zahraničních advokátů

Ve II. pololetí 1998 se uznávací zkoušky konaly dne 12. listopadu 1998. Zkoušek se zúčastnilo 12 zahraničních advokátů, z nichž 7 skládalo zkoušku v jazyku anglickém, 3 v jazyku německém a 2 v jazyku českém. U zkoušky neuspěli 2 uchazeči, ostatní u zkoušky uspěli. Zkoušky byly provedeny v jednom zkušebním senátu.

JUDr. Milan Skalník
předseda zkušební komise

5) Zasedání zkušební komise ČAK dne 2. 12. 1998

Zasedání vedl předseda komise JUDr. Milan Skalník. Projednány byly zejména tyto body programu:

Informace o výsledku advokátních zkoušek a uznávacích zkoušek za období od posledního zasedání zkušební komise (pro advokátní zkoušky dne 2. 12. 1997, pro uznávací zkoušky dne 9. 3. 1998). Informace byla podána písemně, ústně ji uvedla JUDr. Snášelová. Informace byla vzata bez připomínek na vědomí.

Poznátky členů komise z advokátních zkoušek a návrhy na zefektivnění průběhu advokátních a uznávacích zkoušek. Dr. Skalník předložil k diskusi náměty vzešlé z představenstva ČAK:

Slučitelnost činnosti člena zkušební komise a lektora na školeních advokátních koncipientů. Názor zkušební komise: není důvodu pro neslučitelnost těchto dvou funkcí.

Losování otázek. V diskusi bylo uvedeno zejména:

I na vysokých školách bylo ověřeno, že losování otázek u zkoušky ústní nedvedlo k lepšímu ověření znalostí kandidáta; advokátní zkouška má ověřit i schopnosti aplikace právního předpisu; nejlépe toto ověří pohovor s uchazečem. Advokátní zkouška není pokračováním zkoušek na právnické fakultě. (Dr. Jehlička).

Při ústní zkoušce se vychází z práce písemné, další otázky směřují k ověření schopností koncipienta interpretovat a aplikovat právní předpisy; řada dílčích otázek je k posouzení schopností kandidáta nutná. (Dr. Skalník, Dr. Matějka).

Názor zkušební komise: Při advokátních zkouškách se může losování týkat jen zadávání písemné práce. To se také provádí.

Advokátní zkouška formou testu. Názor zkušební komise: U advokátních zkoušek je forma testu nevhodná.

Testy jsou vhodné např. u řídičských zkoušek, naprosto ne u zkoušek advokátních, jimiž se má ověřit celková osobnost kandidáta, jeho schopnosti reagovat v konkrétním případě atd. Je třeba vzít v úvahu i způsob výkonu profesních zkoušek u dalších právnických profesí, zejména těch, u nichž profesní zkouška se ze zákona pokládá za zkoušku advokátní (justiční zkouška, závěrečná zkouška státního zástupce, notářská zkouška aj. – § 6 odst. 1 zák. o advokacii). Tyto zkoušky jsou konány stejnou formou jako advokátní zkoušky, tj. skládají se z části písemné a části ústní.

Zadávání písemných prací u advokátních zkoušek. Názor zkušební komise: Zadávání je především věcí každého člena zkušební senátu. Je na něm, zda zadá téma jednotné nebo zda bude volit zadání individuální. Zadání nemá být však extrémně náročné nebo naopak extrémně snadné. Je věcí úvahy a odpovědnosti člena zkušební senátu, zda zadání má být ze spisu nebo zadání vypracované členem zkušební senátu.

Doporučení zkušební komise: V oboru trestního práva by měla převažovat zadání na podkladě spisového materiálu, v oboru práva občanského, rodinného a pracovního a v oboru práva obchodního pak zadání vypracovaná členem zkušební senátu.

Při příležitosti konání advokátních zkoušek by se měli členové zkušební komise podle jednotlivých zkušebních oborů sejit a vyměňovat si poznatky.

Uznávací zkoušky. Názor zkušební komise: Uznávací zkoušky budou i nadále prováděny formou testu. Dosavadní soubor otázek je použitelný i pro další zkoušky. Opakování otázek nebude na závadu. Pro futuro je ovšem třeba počítat s vypracováním nového souboru otázek a popř. nově uvážit koncepci uznávacích zkoušek. Příkladové dosavadního souboru otázek budou zaslány k prověření.

Dr. Klouza seznámil členy zkušební komise s připravovanou novelizací zákona o advokacii, pokud se bude dotýkat advokátních a uznávacích zkoušek.

Byla podána písemná informace ve věci doplnění počtu členů zkušební komise.

JUDr. Lygie Snášelová

6) Stanovisko České národní banky ve věcech konkurzu – sdělení

ČAK bylo dáno k dispozici stanovisko ČNB, tlumočené dopisem z 28. 7. 1998, adresovaným náměstkovi ministra spravedlnosti ČR. Vztahuje se k postupu bank ve věcech týkajících se porušování § 14 odst. 1/ písm. e) zák. č. 328/91 Sb. o konkurzu a vyrovnání.

Přetiskujeme jeho obsah:

Argumentace bank vycházející z jejich vnitřních předpisů je skutečně chybná, tyto interní normy nemohou být v rozporu s právními předpisy. Problémem pro banky by spíše mohl být ten fakt, že účinky prohlášení konkurzu nastávají dnem vyvěšení usnesení na úřední desce soudu a od tohoto okamžiku již nelze provést exekuci postihující majetek patřící do podstaty. Banky by tedy měly mít vytvořen systém, který zajistí, aby před provedením exekuce bylo zjištěno, zda se nejedná o klienta, na jehož majetek byl prohlášen konkurz.

Správce konkurzní podstaty má možnost toto porušení zákona České národní bance oznámit, ale ani případný postih banky problém nijak neřeší. Není-li dohoda s bankou možná, jedinou cestou je soudní spor.

Banky jsou povinny řídit se při své činnosti platnými právními předpisy. Jak z Vašeho dopisu vyplývá, je porušování zákona v tomto směru poměrně časté, a proto Česká národní banka vydá své úřední sdělení, ve kterém banky upozorní na výše zmíněné ustanovení zákona o konkurzu a vyrovnání. Je-li však příčinou provádění exekučních příkazů pro prohlášení konkurzu také skutečnost, že informace o tom, že předmětný účet patří úpadci, jsou pro banky těžko dostupné, považoval bych za vhodné, aby správce konkurzní podstaty po prohlášení konkurzu sám upozornil banku, že určitý účet patří úpadci. Toto upozornění by bylo konkrétním naplněním požadavku odborné péče správce při výkonu jeho funkce ve smyslu § 8 odst. 2 zákona o konkurzu a vyrovnání. V této souvislosti by bylo žádoucí vydat určité sdělení Ministerstva spravedlnosti, které by tak všechny potenciální správce konkurzní podstaty (osoby uvedené v příslušném seznamu) upozornilo na potřebnost takovychto oznámení.

7) Dopisy obhájců do vazebních věznic – upozornění

Ředitelství Vězeňské služby České republiky signalizovalo České advokátní komoře, že se opakovaně stává, že korespondence, adresovaná obviněným ve vazbě, je označena jako „dopis obhájce“, aniž je z obálky patrné, že je zásilka odesílána z advokátní kanceláře, protože se na ní nenachází ani razítko, ani tištěné označení odesílatele – advokáta. Aby nedocházelo k nedorozumění, popř. k průtahům při doručování takové korespondence, upozorňujeme, že je nezbytné, aby byla odesílána doporučeně a aby na obálce bylo uvedeno jméno advokáta, který jako obhájce obviněného zásilku odesílá.

JUDr. Jiří Klouza

8) Profesní komory bilancovaly 15. 12. 1998 v budově ČAK

Již tradičně se ku konci roku uskutečnilo setkání představitelů všech profesních komor ustavených zákonem.

Tato setkání mají sloužit k vzájemné informovanosti a výměně poznatků z praktické činnosti jednotlivých komor.

V tomto směru všichni předsedové a prezidenti shodně konstatovali, že dosavadní působení komor prokázalo oprávněnost a nezbytnost samosprávy těch profesí, které lze označit jako svobodná povolání. Jen stavovská samospráva je totiž schopna nezávisle na státní moci umožnit při splnění odborných předpokladů volný přístup k povolání a vlastními prostředky kárně postihnout ty, kteří v souvislosti s výkonem činnosti porušují své povinnosti a přijatá etická pravidla.

I přes rozdílnost a specifičnost jednotlivých povolání se ukázalo, že existuje řada shodných problémů, které je žádoucí řešit jednotně. Namátkově lze zmínit potřebnost kompatibility právní úpravy postavení komor v České republice s právní úpravou států EU a integraci komor do mezinárodních organizací nebo plnou a neomezenou odpovědnost za poskytované služby a tomu odpovídající rozsah pojištění, problematiku standardu a nadstandardu služeb apod.

Došlo proto k dohodě, že další pracovní jednání představitelů komor je již třeba zaměřit monotematicky na problematiku dotýkající se všech stavovských komor.

JUDr. Jiří Klouza

9) České časopisy v knihovně ČAK v roce 1999

AD Notam, Auditor, Banky a finance, Bulletin advokacie, Časopis pro právní vědu a praxi, České vězeňství, Daně, Daňová a hospodářská kartotéka, Ekonomický a právní poradce podnikatele, EMP, Eurobull, Firemní kontakty, Informace z Evropy, Informační servis, Kriminalistický sborník, Kriminalistika, Mezinárodní politika, Mezinárodní vztahy, Mediažurnál, Obchodní právo, Personální a sociálně právní kartotéka, Poradce, Právní normy ČR, Právní praxe v podnikání, Právní rádce, Právní rozhledy, Právník, Právo a podnikání, Právo a zaměstnání, Pro Futuro, Přehled rozsudků ES pro lidská práva, Revue církevního práva, Sběrka soudních rozhodnutí, Sběrka zákonů ČR, Servis ÚZ, Soudce, Soudní inženýrství,

Soudní judikatura – občanské, obchodní, pracovní právo, Soudní judikatura – správní, Soudní judikatura – trestní, Soudní rozhledy, Správní právo, Trestní právo, Věstník České advokátní komory, Věstník České komory autorizovaných inženýrů a techniků, Všehrd, Výběr z rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu, Zdravotnictví a právo, Zpravodaj BKB, Zpravodaj Českého helsinského výboru, Z rozhodnutí a stanovisek Ústavního soudu.

Časopisy jsou v knihovně k nahlédnutí a lze z nich zde pořídit i kopie, případně lze kopie vyžádat telefonem, faxem či dopisem (tel. 2491 3606, fax 2491 0162, pí Karlová a pí Pátková).

10) Splatnost příspěvku na činnost ČAK a odvodu do sociálního fondu – upozornění

Komora upozorňuje, že splatnost obou plateb byla 20. ledna 1999 a že případné prodlení by mohlo být postiženo jako kárné provinění.

JUDr. Jiří Klouza, tajemník

Z KÁRNÉ PRAXE

Subjektivní lhůta k podání návrhu na zahájení kárného řízení počíná běžet okamžikem, kdy se kárný žalobce dozvěděl o kárném provinění, tedy nejpozději dnem, kdy oznámení o tomto skutku došlo na Českou advokátní komoru, případně do podatelny Ministerstva spravedlnosti ČR. Pouze v případě, že by z podání nebylo zřejmé o jaký skutek, který by zakládala skutkovou podstatu kárného provinění se jedná, mohla by tato lhůta začít běžet později, tedy například okamžikem doručení upřesňujícího podání oznamovatele.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl ve věci K 41/97 takto:

Kárné řízení se podle § 11 odst. 1 písm. b) kárného řádu zastavuje.

Z odůvodnění:

Proti kárně obviněnému F. D. podal předseda kontrolní rady ČAK jako kárný žalobce kárnou žalobu, podle níž se kárně obviněný měl dopustit kárného provinění tím, že v rozporu s ustanovením § 16 odst. 2 zákona o advokacii, nepostupoval podle písemného příkazu své klientky a nepodal návrh na „omezení převodu nemovitostí“, tedy nechránil její práva a oprávněné zájmy.

Kárný senát ještě před meritorním projednáním kárné žaloby se musel zabývat formální stránkou věci a posoudit, zda kárná žaloba může vůbec být projednána.

Podle § 33 odst. 2 zákona č. 85/96 Sb. o advokacii, musí být návrh na zahájení kárného řízení podán nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy se kárný žalobce o kárném provinění dozvěděl, nejpozději však do dvou let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo.

Podle stanoviska, jež přijala kárná komise ČAK na svém plenárním zasedání, je třeba za počátek subjektivní šestiměsíční lhůty považovat okamžik, kdy došlo oznámení o skutku na Českou advokátní komoru, tedy do podatelny, nebo na kterékoli místo kanceláře Komory, případně do podatelny Ministerstva spravedlnosti ČR. Pouze v případě, že by z podání nebylo zřejmé o jaký skutek, který by zakládal kárné provinění se jedná, může se kárný žalobce dozvědět o kárném provinění později, například okamžikem doručení upřesňujícího podání oznamovatele a podobně. Ze stížnostního spisu kontrolní rady ČAK vyplynulo, že podle prezentačního razítka stížnost stěžovatelky ze dne 1. 10. 1996 došla na Českou advokátní komoru dne 3. 10. 1996, a že obsah této stížnosti je natolik vyčerpávající, že skutková podstata provinění je z ní zcela zřejmá.

S ohledem na tuto skutečnost kárný senát konstatovat, že kárná žaloba, podaná dne 4. 4. 1997, byla podána opožděně, a že skutek je promlčen. Z tohoto důvodu dle § 11 odst. 1 písm. b) vyhl. č. 244/96 Sb., kterou se vydává advokátní kárný řád, nezbylo, než kárné řízení zastavit.

Neoprávněné účtování položek, které nejsou úkony podle advokátního tarifu, je nepřípustné.

Kárný senát kárné komise České advokátní komory rozhodl v kárné věci K 67/97 takto:

Kárně obviněná K. B. je vinna, že své bývalé klientce M. A., ač upozorněna jiným advokátem na nesprávnost své fakturace ze dne 27. 12. 1995, vyúčtovala dopisem ze dne 29. 7. 1996 v rámci mimosmluvní odměny částky, které neodpovídají vyhlášce č. 177/96 Sb. o advokátním tarifu a ve stejném dopise upravila

fakturu za obhajobu syna M. A. tak, že z původní částky odečetla 6 000,- Kč, zatímco ve faktuře ponechala položky, které nejsou úkony podle advokátního tarifu, nebo jsou úkony s poloviční sazbou, a z tohoto důvodu požadovala na M. A. zaplacení částky 7 590,- Kč, ačkoliv ta jí při správném účtování nic nedlužila,

tedy porušila ust. § 3 a § 16 odst. 1, 2 zák. č. 85/96 Sb. o advokacii, ve spojitosti s ust. § 727 obč. zák., neboť nechránila práva a oprávněné zájmy své klientky, když v rozporu s vázaností právními předpisy předložila klientce k její tíži vadné vyúčtování a tím závažným způsobem porušila své advokátské povinnosti a dopustila se provinění podle § 32 odst. 1 citovaného zákona.

Jako kárné opatření se jí ukládá podle § 32 odst. 1 písm. a) zák. č. 85/96 Sb. o advokacii, písemné napomenutí.

Z odůvodnění:

Kárný senát vzal za prokázaný skutkový děj uvedený ve výroku rozhodnutí, přičemž svá skutková zjištění opřel o obsah clientského spisu kárně obviněné, obsah stížnostního spisu, písemné vyjádření kárně obviněné i o její ústní vyjádření při jednání kárného senátu.

Bylo zjištěno, že ve faktuře ze dne 27. 12. 1995 kárně obviněná účtovala své klientce jako úkony právní pomoci položky „dopis o. s. v P.“, „dopis právnímu zástupci navrhovatele“, „žádost kat. úř. v P. o výpis z katastru nemovitostí“. Ve faktuře ze dne 7. 11. 1995 ve věci obhajoby J. S. syna M. A., jsou jako úkony v plné výši účtovány položky „žádost o propuštění z vazby“, „stížnost proti usnesení“, (ve věci nikoliv meritorní), a to čtyřikrát „žádost o přezkoumání postupu o. s. v P.“, účtováno je i tzv. „blanketní odvolání“, přičemž odůvodnění tohoto odvolání je pak účtované znovu.

Když po skončení zastupování M. A. byla kárně obviněná upozorněna novým právním zástupcem býv. klientky na nesprávnost předložených faktur, dopisem ze dne 29. 7. 1996 obě faktury opravila, avšak opět nesprávně, neboť jednotlivé úkony ve faktuře ohledně bezpodílového spoluvlastnictví snížila na polovinu, avšak jejich počet nezměnila, ve věci obhajoby J. S. započítala částku 6 000,- Kč, zřejmě složenou jako zálohu, ale rovněž nezměnila počet úkonů a výslovně pak požadovala doplacení částky 7 590,- Kč.

Kárně obviněná své pochybení uznala, na svoji obhajobu uvedla, že některá ustanovení advokátního tarifu jí nebyla zcela jasná, což se projevilo i v jejím ústním projevu před kárným senátem. Kárně obviněná dříve v advokacii nepracovala a pojem „úkon“ dle advokátního tarifu neměla vůbec zažitý. Své mezery ve vědomostech pokud jde o technické otázky advokátní praxe se podle vlastního vyjádření nepokusila doplnit případnou konzultací se zkušeným advokátem. Nad svým pochybením projevila lítost a jako důkaz své snahy po nápravě předložila kárnému senátu novou, v podstatě správnou fakturu, ze dne 26. 8. 1997.

Při úvaze o druhu kárného opatření kárný senát dospěl k závěru, že kárně obviněná nejednala ve zlém úmyslu klienta poškodit, a že její pochybení vyplynulo z nedostatečné znalosti advokátního tarifu a hlavně z nezkušenosti. Tyto okolnosti ji samozřejmě nemohou vyvinít, ale dávají předpoklad pro aplikaci nejmírnějšího kárného opatření, tedy písemného napomenutí. Kárný senát má zato, že samotné kárné řízení bylo pro kárně obviněnou dostatečným poučením, které ji povede k tomu, aby si doplnila své mezery a vědomosti o obsahu advokátního tarifu, a že se v budoucnu již podobného pochybení nedopustí. Bylo proto rozhodnuto jak shora uvedeno.

Připravil JUDr. V. Horný

VÍTE, ŽE ...

- Advokátem byl i otec Cyrana z Bergeracu? Sám Cyrano Savien proslavený hlavně díky Edmondovi Rostandovi se narodil v Paříži. Šlechtický přídomek de Bergerac si rodina přisvojovala neoprávněně, za což byli její příslušníci opakovaně pokutováni.
- Dobové advokáty kvůli jejich příjmům pranýřoval i Mikuláš Dačický z Heslova? V jeho Pamětech se o r. 1591 mj. dočteme: „Drahota v Čechách byla: žita a pšenice strych po jedné kopě a 15 gr. českých, hrách po jedné kopě a 30 gr. českých, oves po 40 gr. českých, slámy jedna kopa otepí po jedné kopě a 15 gr. českých, vařené a ovoce sotva se dostalo: koroptve v krajích za 15 gr. českých, v Praze za 20 gr. českých. Kdo ví pak, zač bažant. Tři vejce slepičí za jeden groš český a to vše sotva pro bohaté a pro pány řečníky /advokát/ a prokurátory. Čímž šantročníci i šantročnice /podvodníci a podvodnice/ (jenž dobré svědomí opovrhovali) bohatnouce sobě naháněli, nic na duši nedbajíce, podle vůle své svobodně provozovali.“ (Srv. Mikuláš Dačický z Heslova, Paměti, Praha 1996, str. 140).
- V bývalém Sovětském svazu za Chruščova byli provinilí soudci odmítající plně spolupracovat s režimem v politických procesech přeloženi do advokacie? Podrobněji o tom píše Alexandr Solženicin v I. svazku Souostroví Gulag (Praha 1990, str. 171). Z knihy dále cituji: „Dělají nám přednášky o všem možném, dokonce nás na ně honí! – ale nikdo nám neudělá přednášku o pravém ani rozšířeném smyslu trestního zákona, a přitom zákoníky nejsou vůbec

v knihovnách, neprodávají se na stáncích, nedostanou se do rukou bezstarostnému mládí. Připadá nám to skoro jako pohádka, že kdesi za devatero horami si může vyšetřovaný vzít na pomoc advokáta. To znamená mít po svém boku v nejtěžším okamžiku zápasu jasnou hlavu, znající všechny zákony!“ (str. 77).

- Jedním z advokátů – překladatelů byl i čáslavský rodák Ladislav Quis? Quis (1846–1913), který působil jako advokát v Čáslavi a později v Přelouči, psával jako novinář do Slovana a Národních listů. Překládal Johanna Wolfganga Goetha, Fridricha Schillera a Heinricha von Kleista. Sám napsal cyklus básní Hloupý Honza. Pamětní desku lze spatřit na Quisově rodném domě na čáslavském náměstí.
- Slovinští advokáti vydávají od r. 1998 časopis „Odvetnik“? Název Odvetnik znamená Advokát. Redaktorem časopisu je Bojan Kukec.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

SBÍRKA ÚTĚCHY

Dopis – povzdech...

Vážení kolegové,

mám za to, že většina z Vás se někdy dostala do právních rozporů s katastrálním úřadem v souvislosti s vkladem smlouvy o převodu nemovitostí do katastru. To se stalo několikrát i mě. Zřejmě proto, že často jedná s různými katastrálními úřady, téměř po celé ČR. Každý katastrální úřad má totiž své obyčeje. Dokonce se stává, že každý úředník-právnik **téhož** katastrálního úřadu má na věc jiný názor.

Tak se stane, že to, co u jednoho K. Ú., či u jednoho úředníka projde, tj. je vloženo do katastru nemovitostí bez problémů, tak totéž u druhého úředníka K. Ú. neprojde. V takovém případě řízení přeruší zpravidla na 30 dní a žádá odstranění nedostatků, jinak řízení zastaví.

Za této situace máte dilema. Na jedné straně se domníváte, že K. Ú. nemá správný právní názor. To znamená nevyhovět mu, nechat řízení zastavit a poté si podat opravný prostředek, o kterém rozhoduje K. S. Kdy rozhodne, nikdo neví. Na druhé straně na advokáta tlačí klienti, kteří chtějí mít věc vyřízenou pokud možno ještě týž den, kdy smlouvu podepsali. Jsou netrpěliví.

Tedy zásadně nevyhovím mému právnímu svědomí a vyhovím klientu. Tedy

bezezbytku splním požadavky K. Ú. a ten mi mou smlouvu vloží do katastru. Spokojenost je pak zejména u klientů i u K. Ú. Akorát já mám neklidné to mé právní svědomí.

To, co jsem uvedl, rozhodně není teorie. V květnu 1997 za mnou přišli dva klienti. Dárce J. V. a obdarovaný M. Š. Nevěděl jsem, jak je označit v darovací smlouvě, neboť na listu vlastnickém byli zapsáni pod svými původními obchodními jmény, které s jejich pravými jmény neměli nic společného. IČO - identifikátor byl totožný. Šlo o fyzické osoby-podnikatele. Nakonec jsem se rozhodl, že ve smlouvě je nazvu tak, jak jsou uvedeni na čerstvém LV. Tedy jejich původními obchodními jmény. Chtěl jsem to zjednodušit K. Ú. Takto jsem sepsal smlouvu a požádal o její vložení do katastru. K. Ú. v B. mi však **doporučil zpětvzetí návrhu**. Hlavním důvodem bylo to, že jsem označil účastníky tak, jak byli uvedeni na LV a nikoli jejich skutečnými jmény. Když tak učiním, vklad bude proveden.

Učinil jsem a opravil jsem jak smlouvu, tak návrh na vklad podle tohoto doporučení a znovu jsem požádal o vklad. To už v roce 1998. Ale ouha. Bez dalšího upozornění mi přišlo rozhodnutí téhož K. Ú. v B., jímž se návrh na vklad zamítá, neboť **účastníci jsou jinak zapsáni na LV a jinak uváděni v darovací smlouvě**. Tedy K. Ú. v B. sám popřel to, co mi doporučil.

Adrenalin mi stoupl. Klienti byli sice naštvaní na mou neschopnost, ale naštěstí trpěliví, neboť bohudík v tomto případě neměli kam spěchat. Tak jsem podal opravný prostředek, o něm rozhodoval K. S. Brno pod sp. zn. 35 Ca 79/98 a z jeho rozsudku nadále již jen cituji.

Rozhodnutím ze dne 5. 5. 1998, č. j. 910-V12-4305/98, katastrální úřad v B. zamítl návrh na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí podle darovací smlouvy uzavřené dne 20. 1. 1998 mezi J. V. jako dárce a M. Š. jako obdarovaným. Důvodem zamítnutí návrhu na vklad byla podle katastrálního úřadu skutečnost, že účastníci řízení nejsou oprávněni nakládat s předmětem právního úkonu (§ 5 odst. 1 písm. e/ zákona číslo 265/1992 Sb., ve znění pozdějších novel), neboť nemovitosti, jež jsou posuzované smlouvou převáděny, jsou v katastru nemovitostí na listu vlastnictví číslo 2137 pro katastrální území P. zapsány jako vlastnictví firem V... a M..., když každé z firem svědčí spoluvlastnictví k ideální jedné třetině. V posuzované darovací smlouvě je sice uvedeno, že J. V. je majitelem firmy V..., ovšem ze živnostenských listů obou jmenovaných vyplývá pouze, že J. V. podniká pouze pod obchodním jménem J. V., IČO: 14674122 a M. Š. podniká pod obchodním jménem M. Š., IČO: 10560203, přičemž ani v těchto živnostenských listech ani nikde jinde není uvedeno, že by jmenovaní podnikali pod obchodními jmény V... a T... K nápravě dosavadního stavu zápisů v katastru nemovitostí zde jsou jako vlastníci zapsána bezsubjektivní obchodní jména, která nemají způsobilost mít práva a povinnosti a nejsou osobami v právním slova smyslu, bude nezbytné doložit další listiny, např. uznání vlastnického práva ve formě notářského zápisu.

Proti tomuto rozhodnutí podali společně J. V. a M. Š. opravný prostředek.

Krajský soud v Brně, po zjištění, že opravný prostředek byl podán osobami k tomu oprávněnými a včas, přezkoumal napadené rozhodnutí podle § 250 I a následujících o. s. ř.

V řízení o povolení vkladu práva do katastru nemovitostí katastrální úřad podle ustanovení § 5 zákona č. 265/1992 Sb., ve znění předpisů, mimo jiné zkoumá i to, zda účastníci řízení jsou oprávněni nakládat s předmětem právního úkonu (§ 5 odst. 1 písm. e/ cit. zákona).

Z uvedených zjištění ze spisu katastrálního úřadu je zřejmé, že na listu vlastnictví č. 2137 pro obec a k. ú. P..., je jako tzv. identifikátor vlastníků 1. a 2. uvedeno IČO, které podle živnostenských listů vydaných Městským úřadem v B., náleží J. V. a M. Š. Stejně IČO je uvedeno i u kupujících v obou nabývacích listinách. Tato skutečnost nasvědčuje tomu, že J. V. a M. Š. podnikají jako fyzické osoby a označení T... a V... je, popř. bylo, součástí jejich obchodního jména. Takové označení však může být podle § 9 odst. 1 obchodního zákoníku, nanejvýš dodatkem ke skutečnému obchodnímu jménu fyzické osoby, kterým je její jméno a příjmení. Za této situace **bylo na katastrálním úřadu, aby v tomto směru zjistil skutečný stav věci a popř. postupem podle § 8 zákona č. 344/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, provedl opravu chybného, resp. neúplného údaje v katastrálním operátu.**

Vzhledem k tomu, že oprava by spočívala pouze ve zpřesnění specifikace jinak zřejmě nepochybných vlastníků, **není opodstatněný požadavek katastrálního úřadu na předložení dalších listin, např. uznání vlastnického práva ve formě notářského zápisu, jako podkladů k provedení opravy.**

Zamítl-li katastrální úřad vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí podle výše popsané darovací smlouvy ze dne 20. 1. 1998, s odkazem na ustanovení § 5 odst. 1 písm. e) zákona č. 265/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů, proto, že J. V. není oprávněn nakládat s předmětem právního úkonu, když není zapsán jako jeho vlastník, resp. spoluvlastník, v katastru nemovitostí, aniž se vypořádal s tím, zda stávající označení vlastníků v katastru nemovitostí je v souladu s ust. § 9 odst. 1 obchodního zákoníku, s přihlédnutím k tomu, že rozhodující pro jejich identifikaci je identifikační číslo, pak toto rozhodnutí soud shledal nezákonným. Podle ustanovení § 250q odst. 2 o. s. ř. proto rozhodnutí zrušil a věc vrátil katastrálnímu úřadu k dalšímu řízení.

K tomuto rozsudku jen dodávám, že opět raději vyhovím byť nezákonným požadavkům katastrálního úřadu, neboť ne vždy má advokát dost tvrdou palici a čas přít se o vklad a hlavně nemá trpělivé klienty. A ti tvoří naši pověst.

JUDr. Jiří Švec
advokát v Milevsku

Doc. JUDr. Mária Hencovská, CSc.

Právnická fakulta Košice, advokátka

Novelizácia Trestného zákona po vzniku samostatnej Slovenskej republiky

Zrejme aj šiesty rok existencie Slovenskej republiky uplynie bez toho, aby sa podarilo prijať nový trestný kódex, aj keď taká ambícia bola a vládny návrh Trestného zákona prešiel prvým čítaním v zákonodarnom zbere. Zostáva tak naďalej účinným zákon č. 140/1961 Zb. (Trestný zákon), ktorý však od roku 1993 (obdobne ako v Českej republike) zaznamenal niekoľko ďalších výraznejších zmien, čím sa naše trestné zákonodarstvo začalo odlišovať.¹⁾

Prvou výraznejšou novelou bol **zák. č. 177/1993 Z. z.** Zákon opäť umožnil vykonať trest odňatia slobody neprevyšujúci jeden rok, ak bol uložený vojakovi základnej služby, vo vojenskom nápravnom útvare. Zaviedol niekoľko nových trestných činov; za zmienku stoja: ochrana živočíchov a rastlín (§ 181c), pyliactvo (§ 181d), nedovolená výroba a držanie jadrových materiálov (§ 187a),²⁾ nepovolená prevádzka lotérií a iných podobných hier a rozšírenie trestného činu skrátenia dane o novú nedbanlivostnú formu (§ 148a). Posledne menovaná skutková podstata trestného činu umožňovala trestný postih osôb, ktorí „z nedbanlivosti vo väčšom rozsahu skráti daň“ alebo ak činom „skráti daň vo veľkom rozsahu“. Krátko po účinnosti tohto zákona sa ukázala táto norma zbytočne kriminalizačnou a suplujúcou právne normy iných právnych odvetví, preto bolo ustanovenie § 148a zák. č. 248/1994 Z. z. zrušené.

Okrem uvedenia nových trestných činov zákon upravil znenie ďalších trestných činov, napríklad trestného činu hanobenia republiky a jej predstaviteľa (§ 102), zneužitia účasti na hospodárskej súťaži (§ 149), nedovolenej výroby a držania omamných a psychotropných látok a jedov (§ 187), machinácií v súvislosti s konkurzným a vyrovnacím konaním (§ 256h) a poškodenia a zneužitia záznamu na nosiči informácií.

Čoskoro sa však ukázalo, že zmeny tejto normy, ktoré mali predovšetkým akceptovať formulačne vznik Slovenskej republiky, sú nedostatočné. Preto zákonodarcu pristúpil k druhej výraznejšej zmene Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a to *zákonom č. 248/1994 Z. z.*, vydaný súčasne s novelou Trestného poriadku zákon č. 247/1994 Z. z. a *zákonom č. 249/1994 Z. z.* o boji proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti a o zmenách niektorých ďalších zákonov.

Zmenou ustanovenia § 1 zákonodarca zvýraznil, aká je hierarchia jeho záujmov tým, že sformuloval novo účel Tr. zák., ktorým je „chrániť“ práva a oprávnené záujmy fyzických osôb a právnických osôb, záujmy spoločnosti a ústavné zriadenie“. Problémy, ktoré pri aplikovaní ustanovenia o nutnej obrane vznikali v praxi sa usiloval zákonodarca odstrániť doplnením dikcie zákona a uvádza, že „nejde o nutnú obranu, ak obrana bola celkom zjavne neprimeraná útoku“ (§ 13). Novela zaviedla dnes nové okolnosti vylučujúce protiprávnosť, ktoré dovtedy riešila iba teória, a to „výkon práv a povinností“ (§ 15a) a „súhlas poškodeného“ (§ 15b). Nie je trestným činom, ak osoba vykonáva práva a povinnosti, vyplývajúce zo zákonov, rozkazov, rozhodnutí súdov alebo iného štátneho orgánu alebo z plnenia pracovných, či iných úloh ak spôsob výkonu práv a povinností neodporuje zákonu (§ 15a). Súhlas poškodeného vylučuje protiprávnosť aj činu ináč trestného, ak nesmeruje proti jeho životu alebo zdraviu, ak bol daný vopred, vážne a dobrovoľne a nebol v súvislosti s ním spáchaný trestný čin (§ 15b).

Nie veľmi šťastnou formuláciou v § 39 ods. 3 zákon pripúšťa, že výkon trestu odňatia slobody upravuje nielen zákon, ale aj ďalšie všeobecne záväzne právne predpisy, čím pripúšťa možnosť úpravy aj predpisom nižšej právnej sily (vyhl. č. 125/1994 Z. z. Poriadok výkonu trestu). Takáto úprava nezodpovedá celkom Ústave SR, ktorá uvádza v čl. 13 odst. 2 „Medze základných práv a slobôd možno upraviť za podmienok ustanovených touto ústavou len zákonom“.³⁾ Zákon rozšíril možnosti uloženia trestu straty čestných titulov a vyznamenaní a trestu straty vojenskej a inej hodnosti aj popri inom treste, ak si to vyžaduje ochrana povolania (§ 46 ods. 2) alebo disciplína a poriadok v ozbrojených silách alebo ozbrojenom zbore (§ 47 ods. 2). Zvýšil dolnú hranicu peňažného trestu na 5 000,- Sk a umožnil súdu uložiť náhradný trest až na 5 rokov trestu odňatia slobody.

Ak bol trest peňažný uložený ako trest samostatný, dňom vykonania trestu sa na páchatela hľadí ako keby nebol odsúdený. Zákon tiež zmenil podmienky trestu vyhostenia a zákazu pobytu. Trest vyhostenia možno uložiť len páchatelovi, ktorý nie je občanom Slovenskej republiky ani osobou, ktorej bolo priznané postavenie utečenca. Na dobu výkonu trestu zákazu pobytu môže súd uložiť páchatelovi primerané obmedzenia, smerujúce k tomu, aby viedol riadny život, ale len vtedy, ak mu tento trest neukladá popri nepodmienečnom treste odňatia slobody. Ustanovením § 57b ods. 2 zákon rozlíšil možnosť fikcie neodsúdenia podľa toho, či bol trest uložený samostatne alebo popri inom treste (§ 69 ods. 1 písm. c). Pri novom znení § 61 ods. 1 novela už neuvádza možnosť podmiennečného prepustenia prijatím záruky záujmového združenia občanov za dovŕšenie nápravy odsúdeného, ale toto riešenie nie je dotiahnuté do konca, pretože v Trestnom poriadku zák. č. 141/1961 Zb. v znení zmien a doplnkov uvádza v ustanovení § 331 ods. 2 „Podmienečné prepustenie môže navrhnúť aj záujmové združenie občanov uvedené v § 4 ods. 1, ak ponúkne prevzatie záruky za dovŕšenie nápravy odsú-

deného. Osobám odsúdeným na doživotie dáva novela šancu podmieneného prepustenia až po vykonaní 25 rokov tohto trestu a tak v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou sprísnila podmienky podmieneného prepustenia, ktoré bolo prípustné už po 20 rokoch výkonu. Rešpektovala tak kritické pripomienky, že výnimočný trest odňatia slobody od 15–25 rokov môže byť fakticky prísnejší ako výnimočný trest odňatia slobody na doživotie (§ 62 ods. 2).

V ustanovení § 89 novelizujúci zákon rozširuje pojem verejného činiteľa o členov rybárskej stráže (§ 89 ods. 9). Za škodu nie nepatrnú považuje zákon škodu dosahujúcu najmenej dvojnásobok minimálnej mzdy (§ 89 ods. 14).⁴⁾ Zákon uviedol definíciu pokračovacieho trestného činu (§ 89 ods. 20, 21): „Pokračovaním v trestnom čine sa rozumie také konanie, ktorého jednotlivé čiastkové útoky vedené jednotným zámerom naplňajú skutkovú podstatu rovnakého trestného činu, sú spojené rovnakým alebo podobným spôsobom vykonania a blízkou súvislosťou v čase a predmete útoku. Ak obvinený pokračuje v konaní, pre ktoré je stíhaný aj po vznesení obvinenia, posudzuje sa takéto konanie od tohto úkonu ako nový skutok“. Definuje tiež „primerané obmedzenia a povinnosti“, ktoré môže súd uložiť pri podmienenom odsúdení, podmienenom prepustení z výkonu trestu odňatia slobody a treste zákazu pobytu.

V osobitnej časti zákon novo formuloval trestný čin falšovania a pozmeňovania peňazí, pričom za trestný čin sa považuje aj činnosť, ktorou si osoba úmyselne zadováži a prechováva falšované alebo pozmenené peniaze alebo cenné papiere (§ 140 ods. 1) a prísnejší postih hrozí páchatelovi, ktorý takéto peniaze a cenné papiere dá ako pravé alebo s takýmto úmyslom ich sfaľuje či pozmení. Zákon uviedol aj niektoré nové trestné činy: falšovanie a pozmeňovanie kontrolných technických opatrení na označenie tovaru (§ 145a), porušenie predpisov a štátnych technických opatreniach na označenie tovaru (§ 148c) neoprávnené nakladanie s osobnými údajmi (§ 178), nedovolený dovoz, vývoz a preprava odpadov (§ 181e), neoprávnené odoberanie orgánov a tkanív (§ 209a, § 209b), podávanie anabolických látok mládeži (§ 218a), neoprávnené používanie cudzieho motorového vozidla (§ 249a), neoprávnený zásah do práva k domu, bytu alebo nebytovému priestoru (§ 249b), neoprávnené obstaranie platobnej karty (§ 249c), legalizácia príjmu z trestnej činnosti (§ 252), mučenie a iné neludské zaobchádzanie (§ 259a).

Z uvedených trestných činov sa treba zmieniť o trestnom čine neoprávneného odoberania orgánov a tkanív, pretože najmä neoprávnené odoberanie orgánov a tkanív z mŕtvej osoby (ale aj oprávnené odoberanie) sa stretlo s kritickými názormi a vyvolalo diskusiu. Podľa zák. č. 277/1994 Z. z. o zdravotnej starostlivosti „odobrať“ orgány z tel mŕtvych na účely transplantácie alebo vedeckovýchovné ciele možno iba vtedy, ak osoba počas svojho života neurobila písomné vyhlásenie, že s týmto zásahom do jej telesnej integrity nesúhlasí (§ 47 ods. 1).

Odzneli názory, že odoberanie orgánov z tiel mŕtvych by sa malo realizovať len po ich pozitívnom vyjadrení urobenom počas života.

Predmetný novelizujúci zákon okrem doplnenia osobitnej časti Trestného zákona tiež pozmenil znenie niektorých skutkových podstát trestných činov. Napríklad, rozšíril ustanovenie § 179 ods. 1 a pod všeobecným nebezpečenstvom rozumie tiež poruchu či haváriu dopravného prostriedku, rozšíril látky a jedy o prekurzory v § 187, novo definoval svojmocné vzdaťovanie sa a zbehnutie ako jeden trestný čin „Dezercia“ (§ 281 a § 284). Podľa čl. II tohto zákona mala vydať vláda SR nariadenie, čo treba považovať za anaboliká, omamné a psychotropné látky, jedy, prekurzory (zatiaľ bol vydaný zákon o omamných látkach, psychotropných látkach a prípravkách zák. č. 139/1998 Z. z.).

Zákonom č. 102/1995 Z. z. sa zrušilo ustanovenie § 161 „Podplácanie“, § 162 ods. 2 „ponúknutie alebo príslub úplatku, aby nikto pôsobil na výkon právomoci verejného činiteľa“ a nadväzujúce ustanovenie o účinnej ľútosťi (§ 163). Očakávalo sa, že beztrestnosť podplácatela pomôže odhaliť tých, ktorí úplatok prijímajú alebo žiadajú; zatiaľ sa výsledky týchto očakávaní neprejavili.

Zákon č. 233/1995 Z. z. (Exekučný poriadok) doplnil ods. 9 ustanovenia § 89 a za verejného činiteľa sa považuje tiež „súdny exekútor“.

Zákon č. 100/1996 Z. z. o ochrane štátneho tajomstva, služobného tajomstva a šifrovanej ochrane informácií a o zmene a doplnení Trestného zákona novo definoval štátne tajomstvo a služobné tajomstvo a zo znenia § 89 vypustil odseky 10, 11 a 12 (hospodárske tajomstvo). Odvolávajúc sa na § 17 zák. č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník a § 38 zák. č. 21/1992 Zb. o bankách zmenil predmetný zákon znenie ustanovenia § 122 „ohrozenie hospodárskeho tajomstva“ na trestný čin „Ohrozenie obchodného tajomstva alebo bankového tajomstva“.

Zákon č. 13/1998 Z. z. doplnil tento trestný čin o pojem „daňové tajomstvo“, ktorého ohrozenie je teda tiež trestným činom. Uvedený zákon zaviedol nový trestný čin podvodný úpadok (§ 250a), ktorý chráni uspokojenie veriteľa pred takým konaním dlžníka, ktorý v úmysle čo len sčasti zmarí uspokojenie svojho veriteľa znížiť, poškodiť, urobí neupotrebitelnými, zatají, predá, vymení, daruje alebo inak odstráni prostriedky, ktoré sú predmetom záväzku, zaťaží vec, predstiera alebo uzná neexistujúce právo, predstiera zmenšenie svojho majetku alebo jeho zánik apod. Citovaná novela doplnila Trestný zákon aj o trestný čin marenie konkurzného a vyrovnacieho konania (§ 256c, d) ktorým doplnil predchádzajúcu právnu úpravu ochrany konkurzného a vyrovnacieho konania pred machináciami. Trestného činu marenia konkurzného vyrovnacieho konania spácha ten dlžník, úpadca alebo člen štatutárneho orgánu dlžníka alebo úpadcu, ktorý marí konkurzné konanie (nesplní povinnosť uloženú mu podľa zákona, uvedie nepravdivé údaje) alebo ten, kto marí konkurzné konanie tým, že zatají vec patriacu do konkurznej podstaty, sfaľšuje alebo zničí zaznamenané informácie o majetku apod.

Zatiaľ⁵⁾ poslednou normou, ktorá novelizovala Trestný zákon je **zákon č. 129/1998 Z. z.** o zákazu chemických zbraní a o zmene a doplnení niektorých zákonov. K trestnému činu nedovolené ozbrojovanie (§ 185) pridáva nový odsek č. 3/ „Rovnako ako v odseku 2 sa potresce ten, kto projektuje, stavia alebo používa prevádzku na výrobu chemických zbraní“. Následne má § 187a nové znenie „Nedovolená výroba a držanie jadrových materiálov a vysoko rizikových chemických látok“. Uvedený zákon definuje pojmy: chemická zbraň, toxická chemická látka, prekursor, sledovaná chemická látka a ďalšie, ktoré sú nevyhnutné pre aplikáciu citovaných ustanovení Trestného zákona.

Množstvo zásahov do Trestného zákona č. 140/1961 Zb. (najmä po roku 1989) riešilo akútne problémy najdostupnejšími formami. Žiadalo by sa však otázky trestného práva hmotného riešiť kompletne a najmä koncepčne, čo však predpokladá rekodifikáciu.

Poznámky

- 1) Sústreďujeme sa iba na výraznejšie zmeny, aby práva nestratila ucelenosť.
- 2) Nebola vydaná všeobecne záväzná norma o jadrových materiáloch, hoci § 195 vláde uložil takú normu pre účely Trestného zákona vydať.
- 3) Bližšie k tomu: Čič, M. a kol.: Komentár k Ústave Slovenskej republiky, Matica slovenská 1997, s. 79–80.
- 4) Od roku 1996 zakotvuje v Slovenskej republike výšku minimálnej mzdy zákon: zákon č. 90/1996 Z. z. určil minimálnu mzdu vo výške 2 700,- Sk. Táto suma bola zvýšená zák. č. 366/1997 Z. z., ktorý s účinnosťou od 1. 1. 1998 zvýšil minimálnu mzdu na 3 000,- Sk.
- 5) Právny stav k 20. 10. 1998.

Vyšlo číslo 5/98 Bulletinu slovenské advokacie

Odborné články:

JUDr. Juraj BABJAK: Výslech svědka z hlediska práva obviněného na spravedlivý proces (druhá část)

V kapitole III. autor uvádí příklad stížnosti obviněného ve věci obchodování s drogami proti rozhodnutí švýcarského federálního soudu, který připustil použití tajného agenta a stanovisko Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburgu v této věci. Kapitola IV. se zabývá problematikou možnosti značného omezení práv obhajoby v případech, kdy je namísto obava, že svědek v přítomnosti obžalovaného nevypráví pravdu a soudce vyloučí veřejnost i důvěrníky obžalovaného a dále ještě závažnější situací, kdy obžalovaný nemá obhájce, problematikou

výslechu anonymního svědka, tajného agenta a v té souvislosti i záměry návrhu rekonstrukce slovenského trestního řádu, které, dle autora, zase nepřiměřeně posilují ochranu agenta na úkor práv obhajoby a spravedlivého procesu a jsou v rozporu se štrasburskou judikaturou a demokratickým vývojem v této oblasti.

JUDr. Jozef VOZÁR, CSc.: O některých problémech ochrany osobnosti a tiskové opravy

Autor se zaměřuje na možnosti, které poskytuje právní řád proti zneužití svobody projevu. Zabývá se ochranou osobnosti v trestním zákonu, kde se jedná o trestný čin založený na zavinění, kdežto občanskoprávní zodpovědnost je objektivní. Autor uvádí dvě základní kumulativní podmínky, které musí být splněny, chce-li se fyzická osoba domáhat občanskoprávní ochrany osobnosti. Na objektivním principu je postavena i ochrana podle tiskového zákona. Specifickými prostředky soudní ochrany osobnosti podle § 130 OZ jsou negatorní žaloba, restituční žaloba a satisfakční žaloba. Autor se zabývá jednotlivými typy žalob. Dále se věnuje otázce pasivní legitimace a dokazování. Poslední pasáž je věnována problematice kritiky, její věcnosti, formy a přiměřenosti.

JUDr. Ján MAZÁK: Mimořádné dovolání

Autor se zabývá procesními podmínkami mimořádného dovolání, a to podnětem na podání mimořádného dovolání, příslušností a obsazením dovolacího soudu, poplatkovou povinností, zastoupením účastníka řízení, pozitivním a negativním vymezením předmětu mimořádného dovolání, procesní legitimací na mimořádné dovolání (kterou má jen generální prokurátor Slovenské republiky), lhůtu k podání, jednáním před dovolacím soudem a důvodností mimořádného dovolání.

Článek končí rekonstrukční poznámkou a stanoviskem autora, jasně vyjádřeným v poslední větě: „Napokon, ak účastník mohol podat dovolanie a nepodal ho (dôvody nerozhodujú), mala by sa úplne vylúčiť možnosť mimoriadneho dovolania.“

doc. JUDr. Peter VOJČÍK, CSc.: Právo zaměstnavatele na autorské dílo v novém autorském zákoně

Obsahem článku jsou některé problémy vyplývající z nového autorského zákona č. 383/1997 Z. z., který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 1998.

Jedna pasáž je věnována právu zaměstnavatele na počítačový program, další pak právu zaměstnavatele na jiné autorské dílo.

V časopise dále najdeme v rubrice „Diskuse – polemika – názory“ tyto články:

JUDr. Ľudovít Bradáč: Nároky investičních fondů a tzv. bezdůvodné obohacení, JUDr. Vladimír Stanko: Kdo, kdy a jak může zastavit trestní stíhání, Mgr. Martin Buzinger: Dodatkový protokol č. 11 k Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod.

V poslední části obsahuje výběr z rozhodnutí všeobecných soudů, obvyklé rubriky o změnách v seznamu advokátů a koncipientů a inzertní rubriku.

Politická elita meziválečného Československa 1919–1938. Kdo byl kdo.

Praha, Pražská edice 1998. 302 str. Doporučená cena 290,- Kč (včetně DPH).

Od doby, kdy byla v Bulletinu advokacie poprvé po roce 1989 publikována anotace o biografickém slovníku, uplynulo šest let.¹⁾ Lze s potěšením konstatovat, že zpracování dějin 19. a 20. století za tuto dobu učinilo nesporný posuv před, a to nejen v obecné rovině, ale i ve vztahu k advokacii. Důkazem je i anotovaná publikace, která dokládá fakt, že do širšího povědomí se dostávají další historické osobnosti, jejichž působení bylo více či méně spjato s advokací.

Dvacetičlenný kolektiv spoluautorů předkládá v knize přes 470 hesel, „jež zaznamenávají životní osudy lidí, kteří se podíleli na politickém vývoji meziválečného Československa, kteří vytvářeli jeho obraz doma i ve světě a které nám odkázali onu tradici, ba legendu „demokratické správy vlastních věcí“. Ukázalo se, že přibližně každé osmé heslo je přitom věnováno advokátovi či alespoň kandidátu advokacie. Kromě prvorepublikových ministrů-advokátů²⁾ tak v knize nalezneme informace o prezidentech Advokátní komory v Čechách Eduardu Koernerovi a Antonínu Kloudovi, o mnohaletém tajemníku Komory Josefu Schieszlovi, o advokátech angažovaných v parlamentu (Václav Bouček, Angelo Goldštein) i o advokátech spojených s nejrůznějšími politickými stranami včetně komunistické (Teodor Bartošek, Ivan Sekanina či Vladimír Clementis). Bylo by samozřejmě možné namítat, že naopak nebyl zařazen Alois Stompfe či že u Ivana Sekaniny zmínka konkrétně o advokacii chybí, ale to by byl, myslím, nepřiměřený detailismus. Nelze přehlédnout, že osudy mnohých zmíněných osobností byly po r. 1948 úmyslně vymazány z našich národních dějin, obtížné tak bývá nejednou i zjistit město a datum úmrtí a že i „cíl představit všechny osobnosti též prostřednictvím jejich fotografií narazil leckde na nedostupnost podkladů“.

Anotovanou prací je v každém případě třeba uvítat jako další úspěšný krok k ideálnímu cíli. Prolistovat ji a seznámit se s biografiemi členů politické elity meziválečného Československa čtenáři – advokátovi přiblíží prvorepublikovou politickou scénu a advokacii a možná i plně představí osobnosti předků jeho klientů v restitučních sporech.

Poznámky:

- 1) Srv. S. Balík, Nad Československým biografickým slovníkem, Bulletin advokacie č. 8/1992, str. 42–44.
- 2) Srv. S. Balík, Advokáti – prvorepublikoví ministři, Bulletin advokacie č. 4/1994, str. 45–51.

JUDr. PhDr. Stanislav Balík

Z ODBORNÝCH ČASOPISŮ

Řazeno abecedně

Připravuje JUDr. Jaroslava Vanderková

DANĚ

Číslo 12/98

Škampa Jiří, Bárta Jan: Základ daně z příjmů

Rejstřík ročníku 1998

Příloha: Přehled základní právní úpravy celní problematiky

Neubauer Karel: Organizace celní správy a její kompetence

DAŇOVÁ A HOSPODÁŘSKÁ KARTOTÉKA

Číslo 22/98

Houžvička Josef: Škodlivá daňová soutěž a jak ji omezit

Drbohlav Josef: Majetkové cenné papíry a podíly na obchodní společnosti nebo družstvu z daňového hlediska (3. část)

Běhounek Pavel: Daň z dividend a podílů na zisku jako sleva na dani

Taranda Petr: Ochrana věřitelů společnosti s ručením omezeným v ČR a SR

Kokeš Miloslav: Tresty uložené vedle sebe a bezúhonnost podnikatele

Krupová Lenka: Novela zákona o daních z příjmů a její dopady na účetnictví

Z judikatury: Na základě rozhodnutí vkladajícího povinnost strpět prodej nemovitostí nelze nařídít výkon rozhodnutí jejich prodejem

Číslo 23/98

Dobešová Kateřina: Zdanění příjmů plynoucích zaměstnancům při transformaci zaměstnavatelských akcií na akcie veřejně obchodovatelné

Drbohlav Josef: Majetkové cenné papíry a podíly na obchodní společnosti nebo družstvu z daňového hlediska (4. část)

Látalová Vladislava: Základ daně a platby sociálního zabezpečení a zdravotní pojištění

Marek Karel: Smlouva o zprostředkování

Mates Pavel: Nad úpravou tzv. smíšených správních deliktů

Z judikatury: Soudní vymáhání plnění závazků ze smlouvy o budoucí smlouvě

OBCHODNÍ PRÁVO

Číslo 11/98

Bartošíková Miroslava: Povinnosti a odpovědnost statutárních orgánů kapitálových společností

Taranda Petr: Zákon o revitalizaci podniků ve Slovenské republice

Dřevínek Karel: Teoretická východiska při právní úpravě převodu kontrolního podílu v akciové společnosti

Z rozhodovací praxe:

- Běh lhůty pro podání námitek do směnečného a platebního rozkazu
- Přejedání dluhu ze směnky na dědice směnečného dlužníka
- Omyl v osobě oprávněné k podání odvolání
- Nesprávné označení účastníka
- Stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia NS: Okresní úřady jsou právníckými osobami

PRÁVNÍK

Číslo 12/98

Malenovský Jiří: Úvaha u kolébky nového Evropského soudu pro lidská práva

Bejček Josef: Existuje smluvní svoboda?

Průcha Petr: K reformě správního trestání

PRÁVNÍ PRAXE

Číslo 9/98

Haderka F. Jiří: Otázky mateřství a otcovství od účinnosti zákona č. 91/1998 Sb.

Haderka F. Jiří: Osobní a majetková práva manželů od účinnosti zákona č. 91/1998 Sb.

Salač Josef: Společné jmění manželů

Vyklický Jan: Právo advokáta, notáře, znalce a tlumočnicka na včasné proplacení odměny

PŘÁVNÍ RÁDCE

Číslo 12/98

Český právní řád potřebuje zásadní změny – rozhovor s místopředsedou vlády České republiky a předsedou Legislativní rady vlády Pavlem Rychetským
Špindler K.: Průmyslové vlastnictví v Evropské unii
Moldan B.: Vyjednávání s EU o životním prostředí
Národní program přípravy České republiky na členství v EU (–red)
Ryška M.: Smluvní vinkulace pojistného plnění pro případ škody na zástavě
Břeň M., Tomanová M.: Práva a povinnosti jednatele s. r. o.
Elek Š.: Cenné papíry a postoupení pohledávky
Veselý J.: Změny v právní úpravě katastru nemovitostí
Ježek J.: Zákon o vysokých školách
Kindl V.: Titul JUDr. se opět vrací
Jindřich M.: Nová úprava odpovědnosti státu za škodu způsobenou notářem
Z plánu legislativních prací vlády ČR (–red)
Redakční příloha: Občanský zákoník – 2. část

PŘÁVNÍ ROZHLEDY

Číslo 12/98

Púry F., Šámal P., Sotolář A.: Některá východiska pro právní kvalifikaci finanční kriminality
Macur J.: Problémy legislativní úpravy poučovací povinnosti soudu v civilním soudním řízení
Válková H., Voňková J., Sotolář A.: Ohrožené děti a mladiství v současné a budoucí české právní úpravě
Šimková R., Veselý J.: Kapitalizace pohledávek a problémy s ní spojené
Krecht J.: Vliv správních rozhodnutí na vlastnictví nebo jiná práva k pozemkům nebo stavbám
Hrachovec P.: Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod jako pramen českého práva procesního
Pipková H., Pipek J.: Podmíněné zastavení trestního řízení a mediace podle nových polských trestních kodexů

PŘÁVO A PODNIKÁNÍ

Číslo 12/98

Guoth Juraj: Oceňování majetkových práv
Jílek Josef: Nastala potřeba řešit zdaňování derivátů
Aleš Jan: Převzetí zahraniční daně z příjmů za poplatníka

Burák Emil: Vybrané alternativy legálního podnikání v daňových rájích
Tegl Jindřich: Režimy s ekonomickým účinkem
Koráb Miroslav: Zdaňování příjmů z jiné samostatné výdělečné činnosti
Macur Jozef: Civilní soudní řízení ve Spojených státech amerických
Fleischmanová Irena: Odborná způsobilost v taxislužbě
Mates Pavel: Disciplinární delikty podle zákona o vysokých školách
Rejstřík za rok 1998

PRÁVO A ZAMĚSTNÁNÍ

Číslo 12/98

Prunner Pavel: Pracovní právo – jeden z prostředků výchovy a přípravy zaměstnanců na přechod do Evropské unie
Píchová Irena: K některým problémům právní úpravy bezpečnosti práce
David Ludvík: K pracovněprávní subjektivitě orgánů státní správy
Karásková Květa: K novele zákona o pojistném na sociální zabezpečení
Příb Jan: Promíjení penále z pojistného na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
Rejstřík za rok 1998

TRESTNÍ PRÁVO

Číslo 12/98

Hasch Karel: K rozhodnutím soudů České republiky, která byla navržena k uveřejnění ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ale jejich publikace nebyla schválena
Chytil René: Neodvedení pojistného na sociální zabezpečení a veřejné zdravotní pojištění (pohled vyšetřovatele)
Frumar Aleš: Trestný čin pytláctví po novele
Vykopalová Hana: Agrese jako jedna z příčin delikventního a kriminálního chování
Musil Jan: Nový polský trestní řád
Rejstřík za rok 1998

ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁVO

Číslo 12/98

Mečl Josef: Sociální práva v Listině základních práv a svobod
Štangová Věra: K náhradě škody v pracovním právu
Fleischmanová Irena: Živnost ve zdravotnictví

Hemelík Tomáš: Několik poznámek k řízení o stížnostech ve vazbě na disciplinární řád České stomatologické komory

Vykopalová Hana: Drogy a drogové závislosti

Daněk Antonín, Glek Jiří: Neplacené volno, neomluvená absence a zdravotní pojištění

TISK O ADVOKACII

Připravuje JUDr. Květa Slavíková

V trefné poznámce HOSPODÁŘSKÝCH NOVIN z 27. 11. 1998, nazvané **Už dluží i soudy**, se ještě vracíme k nezaplaceným ex offo obhajobám:

Čeští podnikatelé se dnes právem rozčilují nad nezaplacenými dluhy nebo zmizelými dlužníky. Z těchto firemních pohrom často oprávněně obviňují soudy, které liknavě projednávají obchodní věci.

Stát při těchto tahanicích zastává přísný morální postoj dobrého pohádkového staříka, který nikdy nepochybil.

S překvapením se dá ale zjistit, že ty dobré, ale zavalené, kvalitně rozhodující soudy živěné ze státního rozpočtu, dluží advokátům za obhajoby ex offo za poslední tři roky víc než třicet milionů korun. Přednost prý mají účty za topení nebo za elektřinu a advokáti musí počkat.

Pravda je, že Česká advokátní komora nijak nekřičí a hodlá věci řešit smírem s ministrem spravedlnosti Otakarem Motejlem. Ale přesto se vtírá otázka, kdo jiný by měl dodržovat právo, když ne právě soudy. Pokud ale soudy všechno zaplatí advokátům, budou dlužit za elektřinu. A navíc mají dluhy také u tlumočnicků a soudních znalců. Existuje případ neratovického lékaře, který tak dlouho čekal na proplacení znaleckého posudku, až z netrpělivosti sám zažaloval soud za neplacení dluhů. Od té doby si však soud přibírá jiné znalce z oboru, snad ty, kteří věří, že za pohledávku se dá dobře poobědvat.

Na Ministerstvo spravedlnosti se nejspíš sesype sprška žalob, které budou soudit soudci u soudů, které zase dluží jiným. A tak je nakonec na vině státní rozpočet nebo ještě lépe, všichni bývalí ministři spravedlnosti, kteří dluhy mlčky tolerovali.

Nezbývá nic jiného než zapochybovat o tom, kdo to myslel vážně s reformou justice a kdo jen bloufal. Pohádkový stařík si může jen povzdychnout a moudře utrousit: Pod svícnem bývá největší tma. ■

Zákon zpřísní postih advokátů. O připravované novele zákona o advokacii informoval článek v PRÁVU 28. 11. 1998.

Zpřísnění postihů advokátů, a to především v souvislosti s trestnou činností nebo s neetickým postupem vůči klientovi, je jednou z nejvýznamnějších změn v novele zákona o advokacii.

„Cílem je doplnění zákona o některé instituty, jejichž absence ztěžuje uplatnění zákona v praxi,“ uvádí ministr v důvodové zprávě. Rozhodnutí České advokátní komory (ČAK) o pozastavení výkonu advokacie a o vyškrtnutí ze seznamu advokátů bude v případech závažného provinění vykonatelné ihned. Nyní advokáti mají možnosti obrátit se na soud se žádostí o přezkoumání rozhodnutí, což trvá léta.

„Při vytváření zákona velmi výrazně spolupůsobila komora,“ řekl Právu Motejlův první náměstek Josef Baxa. „Nepředpokládám, že se v novele příliš odchýlili od našich návrhů, ale zatím jsem ji neviděl,“ uvedl předseda ČAK Karel Čermák.

Součástí návrhu je rozšíření škály kárných trestů o pozastavení výkonu advokacie. Nyní to jsou: napomenutí, napomenutí zveřejněné mezi advokáty, pokuta až do výše stonásobku minimální měsíční mzdy a vyškrtnutí. Zákon upřesňuje práva a povinnosti advokátů, detailně upravuje kárné řízení a mj. i určuje oficiální publikační prostředek, jímž bude Věstník.

V novele ČAK prosadila organizační změnu týkající se sněmu, který je jejím nejvyšším orgánem. Pro jeho usnášeníschopnost nyní zákon předepisuje 50procentní účast advokátů, kterých je přes šest tisíc. Podle novely stačí k odhlasování pouze nadpoloviční většina přítomných. ■

Nevíte, který svatý je patronem advokátů? NAŠE RODINA v příspěvku **Mikulášská** ze dne 30. 11. 1998 za něj považuje svatého Mikuláše – svätce patřícího k nejuctívanějším; patrona ministrantů, poutníků, lodníků, vorařů, rybářů, obchodníků, advokátů, soudců, notářů – ale především ochránce dětí před nemocemi a patrona šťastného manželství. ■

Patron Mikuláš se asi málo staral o J. D., který tvrdí, že byl před lety pravděpodobně oklamán svým klientem, jak jsme se dočetli v článku **Žena viní komerčního právníka, že umožnil zfalšování jejího podpisu**, otištěném 4. prosince 1998 v ostravské SVOBODĚ.

Až po smrti manžela zjistila Anna Koritáková, že měla a už nemá garáž a že možná vlastní pozemek. Při vyřizování dědictví po manželovi se Anně Koritákové z Fulneku dostaly do rukou kupní smlouvy, v nichž stojí, že ona a její muž Jan koupili před pěti lety garáž a pozemek. Žena však tvrdí, že smlouvy nikdy nepodepsala a u komerčního právníka J. D., který je potvrdil, v životě nebyla.

„Nejvíc mě ovšem děsí, že právník klidně potvrdí, že mě osobně zná a že jsem se před ním podepsala, když to vůbec není pravda,“ rozhořčuje se Anna Koritáková.

Totéž se podle ní stalo u smlouvy o koupi menšího pozemku. K oběma podpisům na smlouvách znalec uvedl, že jejich autorem není Anna Koritáková. „To je nešťastný případ. Pokud si vzpomínám, byl tady pan Koriták s nějakou ženou. Možná mi dali občanku a nebyla to paní Koritáková. Ani nevím, proč jsem na smlouvu uvedl, že je znám,“ říká D., který nedávno kandidoval za ČSSD do Senátu.

Nezastírá, že ví, o jaký případ jde a že mu Anna Koritáková napsala už před řadou měsíců. Když nedávno viděla jeho jméno na plakátu ve volební kampani, dohrálo ji to. „Takový člověk chtěl být senátorem. Ještě že neprošel. Ani se mi neozval,“ zlobí se Koritáková, které tak přibylly potíže v úředním vyřizování.

Navíc se dozvěděla, že její muž garáž už také prodal. „Koupila jsem ji od pana Koritáka, u podpisu smlouvy byl advokát D. a doktorka z Nového Jičína,“ potvrdila Miloslava Paseková z Fulneku.

Koritáková se nyní rozhodla, že si na D. bude stěžovat u advokátní komory a zváží podání trestního oznámení. „Čekala jsem dost dlouho. Ani nechci domyslet, co vlastně právníci můžou dělat za zády lidí, kteří o ničem nevědí,“ dodala Koritáková. ■

Z povídání o soudcích, advokátech a policistech, které se objevilo 10. prosince 1998 v HRADECKÝCH NOVINÁCH pod názvem: **Podle bývalého disidenta Johna Boka jsou u nás někteří soudci tak nezávislí, že jsou nezávislí i na zákonech**, vyjímáme následující pasáž:

Bývalý disident John Bok byl výraznou postavou polistopadové politické scény. Nyní aktivně působí ve spolku na podporu nezávislé justice Šalamoun, jenž sleduje celou řadu kauz, u nichž je pochybnost o dodržování zákona. Je členem Českého helsinského výboru.

Deklarovanou nezávislost soudců jste nedávno komentoval tak, že „mnoho soudců je tak nezávislých, že jsou dokonce nezávislí i na zákonech“. Můžete to vysvětlit?

V soudních síních jsme opakovaně svědky toho, že obvinění, advokáti, či svědci, kteří působí ve prospěch obviněných, jsou ignorováni. Přes opakované žádosti o to, aby jejich výpovědi či sdělení byly zaprotokolovány, se tak neděje. ■

Již z předloška nám známý **Falešný advokát unikl trestu za podvod díky posudku psychiatrů**. Zprávu o tom přinesl REGION ŠUMPERSKÝ A ZÁBŘEŽSKÝ 8. prosince 1998.

Jen díky posudku psychiatrů se podařilo uniknout trestu šestašedesátiletému muži z Čech, který se loni na Jesenicku vydával za advokáta a neprávem si od klientů naučtoval více než 200 tisíc korun. Okresní soud v Šumperku před několika dny zastavil trestní stíhání muže, protože experti na lidskou psychiku prohlásili důchodce za nepřičetného.

„Psychiatři zjistili, že muž nebyl schopen kontrolovat své jednání,“ řekl šumperský soudce Lubomír Kozák, který v případě rozhodoval. Falešnému advokátovi hrozily za podvod a zpronevěru až tři roky vězení.

Muž často jezdil do lázní v Lipové u Jeseníka, kde se vetřel do přízně místních lidí a tvrdil, že je advokát. Loni na jaře pak obhajoval u jesenického soudu mladíka obžalovaného z přepadení kněze a dostal za to 150 tisíc korun. Kromě toho jej žalobce podezříval, že si nechal vyplatit další peníze poté, co ženě z Lipové slíbil, že jí pomůže, ale nic pro ni neudělal. Později vyšlo najevo, že se muž za advokáta jenom vydával. Lidem, kteří mu dali peníze a chtějí je zpět, nezbyvá nic jiného, než se obrátit na soud a vymáhat finance v civilním sporu. Verdikt soudu však dosud nenabyl právní moci a do případu by ještě mohl zasáhnout státní zástupce.

Vývoj kauzy neměl právě hladký průběh. Jeseničtí soudci nemohli případ převzít, protože v něm vystupovali jako svědkové. Poté, co vyšší soud v Ostravě předal věc sousednímu soudu v Šumperku, tamní soudci vrátili případ jesenickým žalobcům, aby dopracovali posudek na obžalovaného. Státní zástupci na postup soudu v Šumperku podali stížnost do Ostravy a teprve tamní krajský soud rozhodl, že se celá záležitost vyřídí u šumperského soudu. ■

Název jako z černé kroniky stál v záhlaví článku **Advokátovi pohrozili, že mu uříznou hlavu**, který se objevil 15. 12. 1998 v PRÁVU:

Obětí vydírání se ve čtvrtek stal podle svých slov známý pražský advokát K. K. „Muž, podle výslovnosti zřejmě srbské národnosti, mi v telefonu vyhrožoval, že mi uříznou hlavu, vyvraždí celou rodinu a zdemolují kancelář. Nutil mě k tomu, abych odvolal podnět cizinecké policii k přezkoumání povolení trvalého pobytu pro jeho synovce,“ řekl v pondělí Právu K. K. Jak dodal, o peníze nešlo. „Vyhrožoval, že už nesmím policii podávat žádné informace, a chtěl, abych stáhl zpět oznámení, podané na cizineckou policii,“ dodal advokát, který v pondělí podal na autora anonymního telefonátu trestní oznámení, adresované na policii, státní zástupce a také cizineckou policii. ■

Následující den, 16. 12. 1998, psala MF DNES o tom, kterak **Soud poprvé řeší případ, kdy advokát použil falešné důkazy**.

Advokát ze známé olomoucké advokátní kanceláře je podezřelý, že na obhajobu svého klienta vědomě použil falešné důkazy. Příklad řeší olomoucký soud a právníkovi hrozí až tříleté vězení. Advokátní komora ho v krajním případě může vyškrtnout ze seznamu advokátů. Je to patrné v republice poprvé, kdy advokát upadl do tak vážného podezření. Tajemník advokátní komory Jiří Klouza si na nic podobného nepamatuje.

Vyšetřovatelé a žalobci jsou přesvědčeni, že advokát věděl, že důkazy, které svému klientovi obviněnému z podvodů přinesl do vazby, jsou falešné. Tento podvodník dlužil prostějovské firmě Dahos přes 110 000 Kč, ale u soudu tvrdil, že dluh už byl splacen. Soudci důkazům neuvěřili a muže poslali na osmáct měsíců do vězení. Navíc vyšlo najevo, že potvrzení a dohody, které podvodník předložil, jsou falešné.

„Advokát věděl o tom, že pro zbavení viny svého klienta byly pořízeny falešné důkazy, a ty mu při návštěvě ve vazební věznici v Olomouci předal,“ tvrdí obžaloba. Jeden z dokumentů o ukončení smluvního vztahu mezi podvodníkem a firmou Dahos byl například pořízen v době, kdy prostějovská pobočka firmy už neexistovala, její zástupci byli v zahraničí a dlužník ve vazbě.

Advokát kategoricky popřel, že by udělal něco nezákonného. O případu ale mluvit nehodlá.

„Je tam minimum důkazů a navíc jsou nepřímé. Advokátní komora má ze zákona možnosti, jak proti mně postupovat, a pokud bych se vyjadřoval v tisku, můžu si uškodit. Nechci proto nikomu dávat do ruky nějaký další argument, protože se to vždy vymstí. Jsem ochoten mluvit, ale až po procesu. Policie nicméně nepostupovala správně, trestní stíhání bylo účelové s maximální snahou případ rychle ukončit,“ prohlásil.

Představenstvo advokátní komory zahájilo řízení o pozastavení jeho činnosti. Proti tomu se právník odvolal. Pokud by byl odsouzen do vězení a soud by mu prokázal úmysl, komora by ho ze seznamu advokátů musela vyškrtnout automaticky. „Letos bylo stíháno asi čtyřicet advokátů. Ještě jsem se nesetkal s tím, že by to bylo v souvislosti s falšováním důkazů. Víím o tom, že jeden advokát byl stíhán za to, že ovlivňoval svědky. To se ale nakonec neprokázalo,“ řekl tajemník advokátní komory Jiří Klouza. ■

Advokáti nebyli chváleni 17. 12. 1998 v příspěvku HOSPODÁŘSKÝCH NOVIN nazvaném **Ekonomové prý podcenili právo**.

Ve znamení tvrdé kritiky ekonomů stojících u základů polistopadové ekonomické transformace od zástupců akademické sféry proběhl včera na půdě Poslanecké sněmovny seminář Ochrana investora v ČR. Kardinálním problémem prý byla trestuhodná právní nekalifikovanost ekonomů a podcenění morálních principů v podnikání.

Zástupci Institutu ekonomických studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy (FSV UK) na semináři rozpočtového výboru sněmovny o ochraně investorů konstatovali, že české instituce kapitálového trhu sice svými názvy připomínaly anglosaské vzory, avšak sloužily ke zcela jiným účelům. Místo ke shromažďování úspor střadatelů a správě cizího majetku posloužily ke koncentraci ekonomické moci a vlastnictví. Podle děkana FSV UK Lubomíra Mlčocha došlo k jejich zneužití v zájmu lobbistických skupin a k rezignaci na úkol stimulovat v zájmu celé společnosti hospodářský růst. „Ochrana minoritních akcionářů byla na překážku a dodnes existují snahy období neregulovaných přesunů majetku dále prodlužovat. Tomu musí čelit pevná politická vůle a je nutné říci, že kritizované názory nejsou žádným liberalismem, ale pravicovým anarchismem, který si v západních zemích nikdo nedovolí hlásat,“ prohlásil Mlčoch.

Vedoucí vědeckého grantu o ochraně investorů Jiří Havel se domnívá, že s výjimkou ekonomů kolem profesora Klause je všem ostatním jasné, že právně nedostatečně ošetřená kuponová privatizace se stala zdrojem hospodářské kriminality a miliardových zločinů. Historik Karel Půlpán dodal, že sám stát se často dostal do pozice odíraného minoritního akcionáře, a je proto pochopitelné, že nedokázal poskytnout ochranu ani jiným. Havel podrobil kritice i auditorskou a advokátní komoru. Řekl, že porušování zákonů se často děje za spolupráce advokátních kanceláří a auditorů mnohdy zkreslují výsledky hospodaření firem. K řešení situace doporučil budovat standardní instituce, zveřejnění nespolehlivých obchodních partnerů (včetně černých listin) a zajištění skutečné a nejen formální informovanosti o činnosti podniků a společností. ■

Předsilvestrovské petardy připravily LIDOVÉ NOVINY v článcích z 28. a 30. 12. 1998, mířící tentokrát na místopředsedu vlády v souvislosti s jeho advokátní kanceláří. Zamýšlený ohňostroj však brzy uhasl, k čemuž přispěla i věčná polemika Dr. Mandáka v PRÁVU, uveřejněná poslední den roku pod názvem **Rychetský se střetu zájmu nedopustil**. Článek přejímáme celý, protože se dotýká širší problematiky advokátů s pozastaveným výkonem advokacie a v souvislosti s tím též advokátní firmy.

„Rychetský půjčuje své jméno soukromé firmě“ – oznamuje titul přes celou druhou stránku Lidových novin 28. prosince. A aby to nikdo nepřehlédl, avizuje se toto „odhalení“ i na titulní straně se snímkem provinilce. Dovídáme se, že jméno šéfa vládní legislativy se stalo reklamním sloganem pro firmu, kterou donedáva spoluvlastnil. Jde o advokátní kancelář „Rychetský & Hlaváček“.

Podle listu dodnes nese kancelář toto jméno. Správně je uvedeno, že Pavel Rychetský má pozastaven výkon advokacie, ale svolil, aby kancelář dál nesla i jeho jméno. Správně je též to, že tajemník České advokátní komory uvedl, že stavovské předpisy nic takového nezakazují a že to není ani proti profesní etice.

To se však listu nelíbilo. Mezititulek zní: „Za Rychetským stojí jen Komora“ a pohotově se citují dva mediálně známí advokáti, z nichž jeden uvádí, že „to za moc etické nepovažuje“, a druhý sice přiznává, že ze strany Rychetského „to nemusí být nic vědomě špatného, ale je fakt, že lidé jdou do takové kanceláře za jménem, jehož garance tam v tuto chvíli není“.

To je sice pravda, ale s porušením předpisů ani profesní etiky to nemá nic společného. Nicméně Lidové noviny, aby správnost postupu Pavla Rychetského zpochybnily, se dotazovaly na názor i některých ministrů, z jejichž neslané nemastné odpovědi by list chtěl vytěžit to, co sleduje – přičíst Pavlu Rychetskému a jeho kanceláři něco neetického, ne-li protiprávního. Vyplývá to ze závěru, kde se uvádí lakonicky: Český právní řád nepřipouští, aby ústavní činitel vystupoval v reklamě či aby soukromý objekt ke své propagaci používal jeho podobiznu. Podobiznu tedy vyloučíme, protože o tu se nejedná, nejde však ani o žádnou reklamu cizí právní kanceláře.

Lidovým novinám pohotově sekundovala týž den televize Nova, která si v hlavní večerní zpravodajské relaci kladla otázku, zda nejde o střet zájmů.

Ve skutečnosti se věc má takto: JUDr. Pavel Rychetský byl a je i nadále advokátem, zapsaným v seznamu České advokátní komory. Jakmile navázal pracovní poměr a stal se vládním činitelem, sdělil to advokátní komoře, která mu podle příslušného ustanovení zákona o advokacii pozastavila výkon advokacie. Znamená to, že po dobu pracovního poměru nesmí vykonávat právní služby, zůstává však v seznamu advokátů s poznámkou, že je u něho pozastaven výkon advokacie. Jinak mu ale zůstávají všechna podstatná práva advokáta.

Pavel Rychetský vykonává advokacii ve formě sdružení se svým kolegou JUDr. Tomášem Hlaváčkem. Jejich advokátní kancelář je provozována pod obchodním jménem Rychetský & Hlaváček, což plně odpovídá právním předpisům. Není zde žádný důvod vyplývající z právních předpisů – zejména pokud jde o pravidla soutěže mezi advokáty a též z pravidel profesionální etiky – na jehož základě by mělo být měněno označení advokátní kanceláře.

Sluší se snad podotknout, že Pravidla profesionální etiky a soutěže advokátů ČR připouštějí, aby byla zachována v obchodním jménu advokátní kanceláře dokonce jména a příjmení společníků, kteří zemřeli nebo přestali vykonávat advokacii z jiných důvodů, pokud jsou dodrženy podmínky právních předpisů (čímž se míní zejména souhlas dědiců, resp. těch, kteří přestali vykonávat advokacii). Tím spíše ovšem zůstává zachováno obchodní jméno společné kanceláře, jestliže sdružení advokátů nebylo zrušeno a jeden z účastníků má pouze pozastavený výkon advokacie.

Podobná ustanovení mají i cizí advokátní řády, které byly vzorem též pro naši domácí úpravu. Nejde ani o porušení zákona o střetu zájmů, protože za dané situace Pavel Rychetský neprovozuje, ani nevykonává podnikatelskou či jinou výdělečnou činnost. Kdyby redakce Lidových novin i redakce zpravodajství No-

vy nepřístupovaly nedůvěřivě k vyjádření tajemníka České advokátní komory a nevhodně je nezkracovaly, nemohla by sice být vypuštěna do éteru novinářská bublina, nebylo by to však mediálně a politicky zajímavé. ■

RŮZNÉ

1) Z třetího soudnělékařského a toxikologického sjezdu

Pod záštitou děkana 2. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze uspořádala ve dnech 5. a 6. listopadu 1998 v Muzeu Policie České republiky v Praze Společnost soudního lékařství a soudní toxikologie České lékařské společnosti J. E. Purkyně svůj již 3. vědecký sjezd, kterého se vedle přibližně osmdesáti českých soudních lékařů a toxikologů, patologů, kliniků, ale i advokátů, pracovníků orgánů trestního řízení, centrálních úřadů a vědecké fronty zúčastnilo téměř čtyřicet zahraničních hostů z Jugoslávie, Maďarska, Německa, Polska a Slovenska.

Program letošního sjezdu tvořilo 53 přihlášených referátů, z nichž byly téměř všechny předneseny a několik desítek posterů. K jednotlivým referátům i posterům se vedla často velice obsáhlá diskuse. Předmětem jednání byla témata ze soudní patologie, diagnostické metody, dopravní úrazy, kazuistiky a varia. Přestože převažovala soudnětoxikologická a soudněpatologická témata, odezněla i řada referátů svým obsahem blízká i odborné právnické veřejnosti, zejména z oblasti trestního řízení.

Ze sdělení autorů Fiala, Hojsík, Kováč a Kuruc (Bratislava) vyplynul fakt, že soudnělékařské posuzování v případech předčasného ukončení těhotenství žen jakýmkoliv způsobem, tedy v případech vraždy novorozence, chyby lékaře při ošetřování těhotné a nebo nálezu zdevastovaného plodu, patří mezi nejobtížnější úkony v soudním lékařství. Nestací jen samotné provedení pitvy, ale musí následovat další, často velice složitá a komplikovaná vyšetření a postupy, aby bylo možno využít a zhodnotit všechny významné skutečnosti a dojít k objektivnímu výsledku. Svoje závěry pak demonstrovali na praktických příkladech.

Na téma včasné a komplexní péče o poraněné jakožto prevenci následků dopravních úrazů přednášeli autoři Filipinský a Nestrojil (Brno). Poukázali na

enormní nárůst počtu dopravních nehod jak celosvětově, tak v České republice s tím, že jejich příčina spočívá především v nedisciplinovanosti řidičů v narůstajícím provozu stále výkonnějších vozidel na nedostatečných komunikacích. Podali a vysvětlili průběh prognózy a léčby polytraumat od chvíle příchodu prvního laika na místo nehody až k odbornému zásahu na specializovaných pracovištích. Doporučili a zdůvodnili optimální organizaci péče a algoritmus včasného ošetření pacienta, vedoucí jak k omezení komplikací, tak ke snížení nákladů na léčbu a zmenšení počtu úmrtí i trvalých následků.

Hotmar, Pleskot a Havel (Hradec Králové) referovali zajímavou kazuistiku starého muže, který byl příbuznými nalezen v bytě mrtev a zakrvácený pod rozbitou výplní skleněných dveří. Protože prohlížející lékař neshledal zavinění smrti cizí osobou a vznik zranění přisuzoval pádu těla do skleněné výplně při závratí, byl soudní lékař z místa nálezu zemřelého odvolán. Teprve při zdravotní pitvě bylo zjištěno, že bodným nástrojem nebyla rozbitá skleněná dveřní výplň, jak určil prohlížející lékař, ale že ve skutečnosti šlo o vraždu ubodáním.

Longauer (Košice) v přednášce Některé poznatky z výuky soudního lékařství a medicínského práva na právnické fakultě podal přehled o vývoji výuky soudního lékařství v Košicích od roku 1974. Zajímavé byly zejména výsledky průzkumu zájmu studentů práv o soudní lékařství. Ti očekávali, že půjde o předmět proti jiným zajímavý a že získané poznatky budou potřebné v jejich budoucí práci soudce nebo policejního vyšetřovatele. Autor přednášky zároveň upozornil na katastrofálně nedostatečné znalosti studentů práv o anatomii lidského těla a na druhé straně vyzdvihl originální postřehy těchto studentů v seminárních pracích, jaké se u mediků nevyskytují.

Dva velice zajímavé referáty se týkaly dopravní problematiky z hlediska traumatologického a soudnělékařského hodnocení. Šlo o sdělení Palarčíka (Brno) s názvem Vliv dopravních úrazů na počet a skladbu pacientů úrazové nemocnice v Brně a autorského kolektivu vedeného Samkovou (Brno) Smrtné dopravní úrazy v jihomoravském regionu související s užíváním drog za první pololetí 1998.

Autorský kolektiv Vorel a spol. (České Budějovice) v přednášce Lékařská vyšetření při podezření na znásilnění upozornil na překvapivě malý počet nálezů spermií v pohlavních orgánech údajně znásilněné ženy.

Lysenková, Procházka a Rubík (Praha) dokumentovali na dvou případech úmrtí v souvislosti s nákazou tropickou malárií nebezpečí, spojené s pobytem v oblastech s výskytem exotických onemocnění bez náležité, nezbytné a důsledné prevence.

Vaneček, Vorel (České Budějovice) seznámili s prvními zkušenostmi s novou metodou molekulárněbiologického vyšetření vlasů, vedoucí k podstatně vyššímu stanovení pravděpodobnosti v souvislosti se závěry o osobě, které zkoumané vlasy patřily.

Závěrem tohoto stručného sdělení možno konstatovat, že sjezd, jako výměna zkušeností a poznatků oborů těsně kooperujících s orgány policie, státního zastupitelství a justice splnil svoje poslání a účel. Zároveň dokumentoval další odborný pokrok těchto významných medicínských oborů.

JUDr. Miroslav Mitlöhner, CSc.

2) Zajímavý software pro advokáty

Před několika lety se mi dostal do ruky software pod názvem FinKalk 96. Jedná se o produkt – obrázkovou kalkulačku – který slouží k okamžitému výpočtu určitých činností, které advokát používá. Jde především o výpočty: odměny advokáta, úroky z prodlení, penále, sankce, soudní a správní poplatky, vklady, úroky, výnosy, cenné papíry, směnky, úprava náhrady za ztrátu na výděлку v pracovní neschopnosti, hypoteční úvěry, státní sociální dávky, poštovní poplatky, diskontní sazby ČNB, odměny notářů, odměna správce při konkurzu a vyrovnání, daň z převodu, dědická a darovací aj. Již z tohoto výčtu je patrné, že se jedná o velmi zajímavou pomůcku a velmi užitečnou pro praxi. Uvedený produkt je dodáván ve dvou verzích, AdvoKalk 96 a FinKalk 96, a to pod operačním systémem Windows. Tyto produkty lze hodnotit jako velmi zdařilé a maximálně usnadňující práci advokáta, jelikož je lze spustit kdykoliv během práce, aniž by se musela přerušit. Velkým kladem těchto produktů je šetření časem a okamžitá reakce na změny právních předpisů, kde v krátké době po takto provedené změně dochází k update těchto systémů.

Jako advokát zvláště oceňuji možnost okamžitého sdělení klientovi ceny právní pomoci, sdělení soudního poplatku, případně správního poplatku nebo okamžitého výpočtu daně dědické, darovací nebo z převodu, případně okamžitého výpočtu úroku z prodlení. Obrázkový kalkulátor firmy Timing Praha a firmy Lionet s. r. o. tak není jenom kalkulátorem, který sčítá a odečítá, ale kalkulátor, který usnadňuje práci a okamžitě informuje.

Za velmi významné považuji i internetovou podporu klientů hot-line, kterou firma Lionet s. r. o. poskytuje všem uživatelům výše zmíněných produktů. Zvláště pro advokáty a jejich sekretářky pořádá firma Timing Praha kurzy systémů AdvoKalk 96 a FinKalk 96, dále kurzy Windows, Word, Internet a další podle přání advokáta. Po asi dvouletém užívání tohoto produktu si již práci bez něho dovedu jen těžko představit a doporučuji k pozornosti dalším svým kolegům advokátům.

JUDr. Petr Kania
advokát, Praha

3) 1. ročník turnaje české advokacie v golfu

Stableford

Dovolujeme si touto cestu informovat advokátní veřejnost o 1. ročníku turnaje české advokacie v golfu pořádaného advokátní kanceláří Sodomka, Souček, Jindra, Mokřý a Partneři, který se uskutečnil 18. 9. 1998 v Karlových Varech.

Přestože se jednalo o první akci tohoto druhu v naší republice, setkala se v advokátních kruzích, a to i v mezinárodních, s kladnou odezvou, o čemž svědčí také vysoký počet hráčů, kteří se turnaje zúčastnili, a to přesto, že pozvánky byly rozeslány nedlouho před jeho konáním.

Skvělé ceny od sponzorů z řad Karlovarského porcelánu a. s. a Crystalex a. s. byly zajištěny, jakož i pohoštění připravené a servírované kulinařskými odborníky z karlovarského GRANDHOTELU PUPP. Počasí přálo a všichni účastníci podali skvělé výkony. Pro pořádek uvádíme výsledkovou listinu se jmény a výsledky některých z turnajových nej...

Celkový vítěz:	Krechler Jiří	38 bodů
Kategorie muži:	1. Veselý Zdeněk	36 bodů
	2. Kříž František	34 bodů
	3. Kocián Alexandr	34 bodů
Kategorie ženy:	1. Holderer Viera	30 bodů
	2. Halířová Alena	13 bodů
Cena útěchy:	Polanský Jiří	8 bodů
Nejdelší drive:	Veselý Milan	

Vzhledem k úspěchu, se kterým se tato akce setkala minulý rok, si vás dovoluujeme tímto pozvat na 2. ročník tohoto turnaje, jehož termín bude včas zveřejněn v Bulletinu advokacie.

Za pořadatele: JUDr. Jan Souček
JUDr. Tomáš Jindra

4) EMP – odborný právnícký časopis

Dovolujeme si Vás informovat o obsahu čísel 8 a 9–10/1998 odborného právníckého časopisu EMP.

Číslo 8/98

Evropská unie a mezinárodní organizace (A. Rakovský)

Ochrana poskytovaná výsledkům tvůrčí duševní činnosti v podmínkách volného pohybu zboží v ES (S. Scheeweissová)

-
- K aproximaci legislativy životního prostředí EU v České republice (JUDr. A. Hronec)
- Mezinárodní dimenze soutěžního práva Evropských společenství. Evropská dohoda (A. M. von den Bossche)
- Některá významná rozhodnutí soudního dvora Evropských společenství vydaná v roce 1998 (S. Dreyer- Mälzer, J. Svenningsen)
- Aktuální informace z EU (Mgr. M. Novotná, Dr.)
- Nespravedlivé smluvní podmínky: směrem k evropskému právu (E. Hondius)
- Má Senát smysl? (Doc. JUDr. A. Gerloch, CSc.)
- Rozdělení akciové společnosti (některé dílčí otázky a problémy) (Mgr. R. Baček)
- Zákonodárství a elektronická dálnice (W. Voerman)
- O novele zákona o loteriích (Mgr. R. Baček)
- Jurisprudence – Způsob aplikace práva
- Celostátní zápočty a otázka jejich právního režimu (JUDr. L. Derka)
- Informace o konferencích a seminářích:
- Liberalizace telekomunikací (Mgr. R. Baček)
 - Jak pomáhat podnikovým právníkům? (JUDr. K. A. Kodeda)

Číslo 9–10/98

- WTO jako rámec budoucích pravidel světové hospodářské soutěže (G. Sander)
- Právní aspekty štátní pomoci EU (JUDr. D. Nováčková)
- Ke zprávě komise EU o přístupových strategiích pro životní prostředí – úkoly pro kandidátské země v důsledku rozšíření EU – změny ve finské legislativě v důsledku implementace směrnic (JUDr. Lubica Mäkinen)
- Občan, správa a právo Společenství v Nizozemí (E. J. Daalder a další autoři)
- Jak propagovat služby: reklama, ochrana spotřebitele a osobní údaje (Ch. Hoedl)
- Nové antidumpingové právo ES (Dr. H. J. Niemeyer a další autoři)
- Role soudce při tvorbě veřejného práva, aktivismus nebo autoregulace (P. M. E. Efstratiou)
- Perspektiva evropského soukromého práva
- Relativní neplatnost právního úkonu (JUDr. L. Derka)
- Soutěžní právo ES v rozhodovací praxi Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže (JUDr. S. Matochová a další)
- Několik poznámek k článku R. Errery Extradice a lidská práva (EMP 7/98) (JUDr. K. Hasch)

Máte-li zájem o bližší informace nebo výtisk časopisu zdarma, kontaktujte, prosím, kancelář EMP, Vodičkova 49, 110 00 Praha 1, telefon: 9623 8300, fax: 9623 8200, e-mail: emp Praha@email.cz

Pro Bulletin advokacie nakreslil Jan Hrubý

